

**T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**İRAK'TA BARIŞÇIL GÜÇ AKTARIMININ ÖNÜNDEKİ ZORLUKLAR VE
ENGELLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdullah Mousa Taha AL-BAYATI

**Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı**

ARALIK 2022

**T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**İRAK'TA BARIŞÇIL GÜÇ AKTARIMININ ÖNÜNDEKİ ZORLUKLAR VE
ENGELLER**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Abdullah Mousa Taha AL-BAYATI
(201231012)**

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ahmet KESİK

ARALIK 2022

T.C.
İSTANBUL GEDİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz, Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı (201231012) numaralı öğrencisi Abdullah Mousa Taha AL-BAYATI'nin "Irak'ta Barışçıl Güç Aktarımının Önündeki Zorluklar ve Engeller" adlı tez çalışması 14.12.2022 tarihinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından *Oy Birliği* ile *Yüksek Lisans Tezi* olarak *Kabul* edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

Tez Savunma Tarihi: 14.12.2022

- 1) Tez Danışmanı:** Prof. Dr. Ahmet KESİK
- 2) Jüri Üyesi:** Dr. Öğr. Üyesi Osman YILMAZCAN
- 3) Jüri Üyesi:** Prof. Dr. İbrahim Attila ACAR

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans “Irak'ta Barışçıl Güç Aktarımının Önündeki Zorluklar ve Engeller” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.
(14/12/2022)

Abdullah Mousa Taha AL-BAYATI

ÖNSÖZ

Danışmanım, Prof. Dr. Ahmet KESİK'e, yardımı ve desteği için teşekkür ederim. Onun himayesinde çalışmak, bu tezi yazma aşamaları boyunca onun tutkusu, bilgisi ve kesintisiz desteğiyle ilerlemek çok benim için değerliydi.

Ayrıca, Türkiye ve Irak'daki ailem ve arkadaşlarıma, sabır, şefkat ve eğitim süresince sürekli bir ilham kaynağı olmaları nedeniyle şükranlarımı sunarım.

Aralık 2022

Abdullah Mousa Taha AL-BAYATI

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ÖZET.....	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı	2
1.2 Çalışmanın Metodolojisi	2
2. SİYASİ KATILIM VE IRAK SİYASİ SİSTEMİ	3
2.1 Siyasi Katılım Kavramı	3
2.1.1 Siyasi Katılımın Önemi	3
2.1.2 Siyasi Katılımı Etkileyen Değişkenler	4
2.1.3 Seçim Kavramı	7
2.1.4 Irak'ta Seçim Sistemleri	9
2.1.5 Seçim Katılımı	10
2.2 Irak'ın Siyasi Sistemi	15
2.2.1 Irak Muhalefet Partileri	15
2.2.2 Yönetim Konseyi	18
2.2.3 Siyasi Parti	21
2.2.4 Baaslaştırma Emri	24
2.2.5 Irak Anayasasında Seçimler	32
2.3 Irak Anayasası	36
2.3.1 Yedi Kurum	37
2.3.1.1 Açık ve adil oylama	37
2.3.1.2 Seçimlerde aday olma özgürlüğü	38
2.3.1.3 Özgür ifadeyi savunmak	38
2.3.1.4 Diğer yerlerden bilgiler	38
2.3.2 Irak Seçimlerini Etkileyen Faktörler	39
2.3.2.1 Bölümler	40
2.3.2.2 Şüpheli ortam	41
2.3.2.3 Terörist gruplar	45
3. IRAK ANAYASASI İÇİN FIRSAT VE TEHDİTLER	47
3.1 Güç Transferi Kavramı	47
3.2 Güç Geçişinin Nedenleri	49
3.3 Barışçıl Güç Transferi Yöntemleri	52
3.3.1 Yukarıdan geçiş	52
3.3.2 Aşağıdan geçiş	53
3.4 İktidar Elitleri ile Muhalefet Güçleri Arasında Müzakere Edilen Geçiş	53
3.5 Yabancı Askeri Müdahale Yoluyla Geçiş	54
3.6 Demokrasinin Konsolidasyonu	55
3.7 Arap Dünyasında Güç Transferi	59

3.7.1 Arap/İslam bölgesinde güç transferinin tarihsel gelişimi	60
3.7.2 Arap dünyasında anayasa metinleri ve iktidar transferi	62
3.7.3 Arap siyasal sistemlerinde güç transfer mekanizmaları	66
3.7.4 Arap siyasi sistemlerinde seçimler	69
3.7.5 Arap rejimlerinde güç transferinin fiili gerçekliği ve geleceği.....	70
3.8 2005 Irak Anayasası'nda Yetkinin Barışçıl Transferinin Önündeki Engeller .	72
3.8.1 Yasal engeller	72
3.8.1.1 Zayıf güçler dengesi.....	72
3.8.1.2 Zayıf seçim sistemi	74
3.8.2 Siyasi engeller	74
3.8.2.1 Zayıf parti organizasyonu	74
3.8.2.2 Siyasi muhalefetin zayıflığı	75
4. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	77
KAYNAKLAR	79
ÖZGEÇMİŞ.....	83

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BK	: Bakanlar Konseyi
BM	: Birleşmiş Milletler
CIA	: Merkezi İstihbarat Teşkilatı
CoR	: Temsilciler Konseyi
CPA	: Koalisyon Geçici Otoritesi
EOHI	: İnsan Güvensizliği Ortamı
GC	: Valilik Konseyi
GCE	: Valilik Konseyi Seçimlerinde
IHEC	: Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu
IMN	: Irak Medya Ağı
INA	: Irak Ulusal İttifakı
INC	: Irak Ulusal Kongresi
ISIS	: Irak İslam Devleti ve Suriye
ITF	: Irak Tavafuk Cephesi
IUA	: Irak Birlik İttifakı
KDP	: Kürdistan Demokrat Partisi
Kİ	: halkla ilişkiler
KYB	: Kürdistan Yurtseverler Birliği
ORHA	: Yapılanma ve İnsani Yardım Ofisi
PC	: Seçim Merkezleri
PR	: Nispi Temsil
PVR	: Geçici Seçmen Listesi
SCIRI	: Dava ve Irak İslam Devrimi Yüksek Konseyi
SOL	: Hukuk Devleti Koalisyonu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TAL	: Geçici İdare Kanunu
UNDP	: Birleşmiş Milletler Geliştirme Programı
VRC	: Seçmen Kayıt Merkezleri

IRAK'TA BARIŞÇIL GÜÇ AKTARIMININ ÖNÜNDEKİ ZORLUKLAR VE ENGELLER

ÖZET

Dünyadaki çoğu ülke, adaletsizlik ve zorbalıktan kaçınan anayasal sistemler vasıtasıyla, gücün barışçıl bir şekilde devredilmesi gibi temel bir ilkeyi açıkça veya zımnen şart koşma eğilimindedir. Otoritenin, varlığından bu yana insan özgürlüğü üzerinde ağır bir kısıtlama oluşturduğu, ayrıca otorite adil değilse, onu yöneten topluma zalimane ve adaletsiz bir yaşam biçimi dayattığı bir gerçektir. Bu nedenle, gücün barışçıl bir şekilde devredilmesi konusu, keyfiliği ve zorbalığı dizginlemek için kamusal bir hedef oluşturmaktadır. Bu ilkenin önemi, insan haklarıyla ilgilenen ve insan onurunu koruyan demokratik sistemlerin temel taşı temsil etmesinden de anlaşılmaktadır. Askeri veya zorba kalıplara karşı iktidarın sivil modeli bu ilke ile temsil edilir. Buna rağmen, bu kavramı (barışçıl güç transferi) ele alan yasal metinlerin eksikliğinden kaynaklanan bu konunun tartışılmasında sorunlar vardır ve bu kavramın uygulanmasında büyük engellerin varlığı söz konusudur. Bilinç eksikliği ve sosyal, ekonomik ve siyasi koşullar ile devlet otoriteleri arasında yasal bir dengenin olmaması halkların yöneticilerini seçme ve devletlerini kurma konusunda etki eksikliği yaratmaktadır. Bu çalışma, barışçıl iktidar devri kavramını, engel ve güvenceleri bulmayı ve Irak Cumhuriyeti Anayasasınının barışçıl iktidar devrine ilişkin konumunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Barışçıl, Güç transferi, Engeller, Irak, Demokrasi, Siyasi*

CHALLENGES AND OBSTACLES TO PEACEFUL TRANSFER OF POWER IN IRAQ

ABSTRACT

Most countries in the world tend to explicitly or implicitly stipulate the fundamental principle of the peaceful transfer of power through constitutional systems that avoid injustice and tyranny. It is a fact that the authority has imposed a severe restriction on human freedom since its existence, and if the authority is not just, it imposes a cruel and unjust way of life on the society that governs it. Therefore, the issue of the peaceful transfer of power constitutes a public goal to rein in arbitrariness and tyranny. The importance of this principle can also be understood from the fact that it represents the cornerstone of democratic systems that deal with human rights and protect human dignity. The civilian model of power against military or tyrannical patterns is represented by this principle. However, there are problems in discussing this issue due to the lack of legal texts that deal with this concept (peaceful transfer of power), and there are major obstacles to the application of this concept. Lack of awareness and lack of a legal balance between social, economic and political conditions and state authorities creates a lack of influence in electing peoples' rulers and establishing their states. This study aims to find the concept of peaceful power transfer, to find obstacles and guarantees, and to reveal the position of the Constitution of the Republic of Iraq regarding the peaceful transfer of power.

Keywords: *Peaceful, Transfer of Power, Obstacles, Iraq, Democratic, Political*

1. GİRİŞ

Gücün (İktidar bağlamında) varlığı, insan toplumlarını yöneten ve onların yaşamlarını ve işlerini düzenleyen zorunluluklardan birisi haline gelmiştir. Bu durum köken itibariyle sosyal bir fenomen olarak tanımlanabilir. Şöyle ki bahsettiğimiz iktidar/güç olgusu hak ve özgürlükleri koruyorsa olumlu, tam tersine bu hak ve özgürlükleri ihlal ediyorsa olumsuz olarak nitelenir. Günümüzde, barışçıl güç aktarımının bu özgürlükleri ve hakları koruyan ana bileşen olduğu ve bugün ulusal ve uluslararası düzeyde popüler bir talebi temsil ettiği çok net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Arap dünyasında iktidar devri konusu, iktidar devrinin tanımı, Arap/İslam bölgesinde iktidar devrinin tarihsel gelişimi, yönetimin anayasal metinleri gibi birtakım noktaların ele alınmasını gerektirmektedir. Arap dünyasında iktidarın devri, bölgede iktidarın devri için mekanizmalar ve barışçıl bir iktidar devri mekanizması olarak “seçim” unsuru Arap siyasi sistemlerinde iktidar devrinin fiili gerçeği ve bunun geleceği açısından önemlidir. Arap bölgesinde barışçıl bir güç aktarımına ulaşmanın önündeki olasılıklar ve engeller de yine bu seçim olgusu bağlamında değerlendirilmelidir.

Anayasa metinleri, Arap ülkeleri de dahil olmak üzere birçok ülkede siyasi pratiğin gerçek sınavı olmasa da, iktidarın devrine ilişkin resmi bakış açısının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Birçok Arap siyasi sisteminin henüz kelimenin tam anlamıyla bir anayasa kavramına aşına olmadığı ve hatta bazılarının anayasayı uyulmaması gereken bir “Batı Temelli Sapkınlık” olarak gördüğünü unutmamak gerekir.

Bu bağlamda, geleneksel monarşi, yarı-anayasal monarşi, otoriter cumhuriyetçi sistemler ve yarı-anayasal cumhuriyet sistemleri gibi çeşitli Arap siyasi sistemleri grupları arasında bir ayırım yapılması lazım gelir. Buradaki belirleyici kriter ise, modern bir anayasanın mevcudiyeti ve buna saygı gösterilmesidir.

Demokratik ülkelerin birçoğu, gücün barışçıl bir şekilde devredilmesi ilkesine büyük önem vermiştir, çünkü bu ilke, diktatörlük ve ırkçı otoriterlik fikirlerine karşı bir

engel oluşturduğu için insan haklarının bir garantisi niteliğindedir. Dolayısıyla bu ilke sabit bir ilkedir ve istikrarlı anayasa hukuku ve toplumun güvenliği ve istikrarı için hayati önem taşımaktadır. Ancak bu ilke, ancak gerçek çok partili, halkı yöneticilerinin seçimine dahil eden bir sürece sahip, seçim sürecinin bütünlüğü ile iktidarın ve iktidarın süresinin ve sayısının belirlenmesi ilkesinin güvence altına alınmasıyla sağlanabilir.

1.1 Çalışmanın Amacı

Dünyadaki çoğu ülke, adaletsizlik ve zorbalıktan kaçınan anayasal sistemler vasıtasıyla, gücün barışçıl bir şekilde devredilmesi gibi temel bir ilkeyi açıkça veya zımnen şart koşma eğilimindedir. Otoritenin, varlığından bu yana insan özgürlüğü üzerinde ağır bir kısıtlama oluşturduğu, ayrıca otorite adil değilse, onu yöneten topluma zalimane ve adaletsiz bir yaşam biçimi dayattığı bir gerçektir.

Bu nedenle, gücün barışçıl bir şekilde devredilmesi konusu, keyfiliği ve zorbalığı dizginlemek için kamusal bir hedef oluşturmaktadır. Bu ilkenin önemi, insan haklarıyla ilgilenen ve insan onurunu koruyan demokratik sistemlerin temel taşı temsil etmesinden de anlaşılmaktadır. Askeri veya zorba kalıplara karşı iktidarın sivil modeli bu ilke ile temsil edilir. Buna rağmen, bu kavramı (barışçıl güç transferi) ele alan yasal metinlerin eksikliğinden kaynaklanan bu konunun tartışılmasında sorunlar vardır ve bu kavramın uygulanmasında büyük engellerin varlığı söz konusudur. Bilinç eksikliği ve sosyal, ekonomik ve siyasi koşullar ile devlet otoriteleri arasında yasal bir dengenin olmaması halkların yöneticilerini seçme ve devletlerini kurma konusunda etki eksikliği yaratmaktadır.

Bu çalışma, barışçıl iktidar devri kavramını, engel ve güvenceleri bulmayı ve Irak Cumhuriyeti Anayasasının barışçıl iktidar devrine ilişkin konumunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Aşırı partizanlık, gücün barışçıl bir şekilde devredilmesine bir engel teşkil ediyor mu? Gücün barışçıl transferinin önündeki garantiler ve engeller nelerdir? Kontrolsüz silahlar ve milisler, gücün barışçıl transferini etkiler mi?

1.2 Çalışmanın Metodolojisi

Bu konuyu derinlemesine incelemek için 2005 yılı Irak Cumhuriyeti'nin etkin anayasası, Amerika Birleşik Devletleri anayasası ve Mısır anayasası seçilmiş ve karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda çalışmamızın metodolojisinin analiz, uygulama ve karşılaştırma yoluyla benimsediğimizi söyleyebiliriz.

2. SİYASİ KATILIM VE IRAK SİYASİ SİSTEMİ

2.1 Siyasi Katılım Kavramı

2.1.1 Siyasi Katılımın Önemi

Vatandaşların seslerini duyurma ve siyasi liderleri hedeflerine ulaştırmaya ikna etme yeteneği, demokrasinin temeli olarak görülür. Toplumun tüm kesimlerinden yaygın, gerçek katılım olmadan, bir demokrasi işleyemez. Katılımcı demokrasinin merkezinde her bir vatandaşın yer aldığı doğru olmakla birlikte, birçok birey siyasi ve sosyal gündemlerini ilerletmek için gruplar halinde bir araya gelir veya çeşitli başka yöntemler kullanır.

Gücün barışçıl transferi ve adalet, eşitlik ve insan haklarına saygı üzerine kurulu bir toplumun kurulması, demokratik bir toplumun temel taşlarıdır ve seçimler genellikle vatandaşların siyasete katılabilmelerinin birincil yolu olarak görülür. Demokrasilerde oy kullanma prosedürleri esastır. Vatandaşlara şikayetlerini dile getirebilecekleri ve özgür bilgi ve fikir akışına katkıda bulunabilecekleri bir platform verilir (Tolbert & McNeal, 2003, s. 176).

Demokrasinin, ona katılanların omuzlarında olduğu söylenir. Devletin demokratik sisteminin başarısının yargılandığı ölçüt budur. Demokratik bir sistemde, halkın iradesi liderlerine iletmeli ve liderlerden sürekli iki yönlü bilgi alışverişi yoluyla hesap sorulmalıdır. İnsan hakları evrenseldir ve geçmişi veya kültürü ne olursa olsun herkes için geçerlidir, dolayısıyla siyasi katılımı karşılıklı bir ilişkisi vardır. Oy kullanma, temel bir insan hakkı olduğu için herkese eşit olarak sunulmalıdır.

Katılım hakkının evrenselliği, çoğunluktan farklılıklarından dolayı bazı insanlar veya belirli gruplar topluma tam katılımdan dışlandığında reddedilir. Bu bakış açısı dünya çapında yaygın olarak kabul görmüştür. Bu, kültürler ve cinsiyetler arasında küresel bir eşit siyasi katılım standardı için daha fazla savunuculuğa yol açmıştır. Siyasi dönüşüm süreci, küreselleşmeyle bağlantılı iç ve dış güçlerin seferber edilmesiyle desteklendi. Çoğulculuğun benimsenmesi ve siyasi karar alma süreçlerine yaygın

katılımın teşvik edilmesi, son zamanlardaki siyasi reform çabalarının temel taşları olmuştur (Beck, 2002, s. 2).

Kadınların politik olarak aktif olma eğilimi küreselleşme ile hızlanmıştır. Birçok girişim ve kadın erkek eşitliğine olan yaygın inanç bu başarıya katkıda bulunmuştur. Kendini geliştirme ve sosyal bilinç, kadınların lider olarak öne çıktığı iki alandır. Siyasal katılım hem kültürel hem de siyasi bir olgu olduğu için, insanların buna katılma oranı bir toplumun kolektif bilincini yansıtır. 2003 yılından bu yana Irak'ta hem siyasette hem de yönetimde çalışan kadın sayısında artış oldu. 2004 tarihli Geçici İdare Kanunu (TAL) uyarınca Ulusal Meclis sandalyelerinin üçte biri kadınlara ayrılmalıdır. Benzer kurumsal çerçeve 2005 Irak Anayasasında da kullanılmıştır. Kadınların siyasi katılımı, şu anda bir dizi bakanlık ve diplomatik pozisyona sahip olmaları gerçeğiyle artırıldı (Weiss, 2020, s. 4).

Siyasette yer alabilecek ve katılmakta olan çok çeşitli gruplar var. Bireysel vatandaş katılım sürecinin çok önemli bir parçasıdır, ancak aynı zamanda halkla ilişkiler (Kİ'ler), sivil toplum kuruluşları (STK'lar), medya kuruluşları ve seçimler de vardır. Özgür ve adil seçimler, siyasi partilerde barışçıl bir şekilde toplanma hakkı, basın özgürce bilgi yayma hakkı ve diğer temel özgürlükler, vatandaşların hükümette yer alma konusunda kendilerini yetkili hissetmeleri için gerekli koşullardır. Seçimler genellikle vatandaşların siyasi sürece katılması ve iktidarın barışçıl geçişi için birincil mekanizma olarak kabul edilir. Aşağıdaki analiz, siyasi katılımın merkezinde olması nedeniyle seçimlere odaklanmaktadır.

2.1.2 Siyasi Katılımı Etkileyen Değişkenler

Siyasal araştırmalar bağlamında, siyasi kültür fikri, sivil katılımın birincil belirleyicilerinden biri olarak ortaya çıkmıştır. Bir topluluğun siyasi bilgisi, değerleri, tutumları ve davranışlarıyla birlikte kültürel sistemini oluşturur. Bu sorunun cevabı gideceğiniz yere göre değişir. Farklı ekonomik, sosyal ve tarihsel koşullar buna katkıda bulunmuştur. Bu çeşitliliğe, dini inançlar ve eğitim durumu da dahil olmak üzere bir dizi neden neden oldu. Bir toplumun siyasi kültürü, onu diğer gruplarla ilişki içinde tanımlamaya hizmet ederken aynı zamanda üyeleri arasında davranışsal tutarlılığı teşvik eden ortak norm ve ideallerinden oluşur.

Sonuç olarak, fikirler ve duygular siyasi kültürle bağlantılıdır. Bu sadece insanların bilgilerini değil, aynı zamanda çeşitli organizasyonlar ve liderler hakkındaki

görüşlerini de içerir. İnsanların önceden var olan siyasi kurumlar hakkındaki görüşleri, en yakından ilişkili oldukları varlıklara olan hayranlıklarından veya reddedilmelerinden etkilenir (McClurg, 2003).

Sistemik katılım kavramı siyasi bir kültür tarafından güçlendirilirse, bireylerin oy kullanma ve hükümete katılma haklarını kullanma konusunda kendilerini daha güçlü hissetmeleri daha olasıdır. Siyasal kültür kavramını kullandığımızda, siyasal düzen ile yerleşik toplumsal tabakalar arasındaki dinamiği daha iyi anlayabiliriz. Bireyler siyasi kültürün arkasındaki itici güçtür ve siyasete katılımları, bir siyasi sistemi oluşturan sembolleri, yasaları ve kurumları şekillendirerek çevrelerindeki dünyayı anlamlandırmalarına yardımcı olur. Bireylerin bir siyasi sisteme katılımı veya adaptasyonu, siyasi kültür aracılığıyla kolaylaştırılabilir. Bunun nedeni, sistemin onaylanma veya onaylanmama sistemlerini fikirler, kavramlar ve kurumlar biçiminde kodlamasıdır (Kassa, 2015, s. 3).

"Siyasi kültür" terimi, bir hükümetin çeşitli bölümleri arasındaki etkileşimleri yöneten normları ve uygulamaları tanımlamak için de kullanılabilir. Sonuç olarak, bu, bireylerin bu özelliklerle nasıl etkileşime girdiğinin önemini değiştirir. Örneğin, ulusal anayasalar ve ideolojiler, egemen kültürel normlardan hem olumlu hem de olumsuz olarak etkilenir. Genel olarak konuşursak, hiçbir grup, üyelerinin siyasi kültürüne doğrudan muhalefet edecek veya onu zayıflatacak bir anayasa yazmak için yola çıkmaz. Aksine, o toplum içinde rakip dünya görüşlerine yer açmak içindir. Siyasal yaşamın istikrarı ya da istikrarsızlığı, bir topluluğun siyasal kültürünü inceleyerek ortaya çıkarılabilecek özelliklerle kısmen açıklanabilir. Siyasal kültür, siyasal alışverişi düzenlediği ve katılım, iletişim ve vatandaşlar ile devletin kurumları arasındaki etkileşimin karakterini şekillendirdiği için, siyasal süreçlerin temel bir unsuru olarak geniş çapta kabul edilmektedir.

"Kültürel sosyalleşme" terimi, bir toplumun üyelerinin aktif olarak katıldığı ve sonunda o topluluğun kültürel normlarını ve beklentilerini içselleştirdiği süreci ifade eder. Siyasi katılım çerçevesinde, kişinin yetiştirilmesi ve kültürü, kişinin siyasi davranışlarını şekillendiren etkileşimli araçlar olarak hizmet eder. Sosyalleşme ile oy verme eylemi arasında güçlü bir ilişki vardır. Siyasete hem bireysel hem de kolektif katılımı şekillendiren normları ve idealleri belirler. Koruma, aktarım ve dönüşüm, sosyalleşmenin üç yönüdür. Politik kültürler hakkında konuşurken koruma, o kültürün normlarını ve inançlarını desteklemektir. "Aktarım" ile kastettiğimiz,

inançların, uygulamaların ve daha fazlasının bir nesilden diğerine aktarılmasıdır. Değişmek, kişinin inançlarını, tutumlarını ve uygulamalarını tamamen veya kısmen değiştirmektir (Mutz, 2002, s. 839).

"Siyasi sosyalleşme" terimi, bir kişinin siyasi sistem ve onun içinde meydana gelen olaylar hakkında bilgi edindiği ve kendi görüşlerini oluşturduğu süreci ifade eder. Bir kişinin sosyal, ekonomik ve kültürel ortamının siyasi görüşlerini nasıl şekillendirdiğinin analizi bu araştırma alanının merkezinde yer alır.

Bu, ev, sınıf, kilise, siyasi parti, kulüp binası ve basın gibi çeşitli kanallar aracılığıyla gerçekleşir. Sosyalleşmenin gidişatını ne kadar ne de şans yönetir. Bununla birlikte, sadece insanlar ve kuruluşlar için oluşturulmuş ve geliştirilmiş kavramlara, inançlara, değerlere ve siyasi uygulamalara sahip olmak yeterli değildir; kanallar ve enstrümanlar da gereklidir. Vatandaşlar, bu kanallar aracılığıyla iletilen bilgileri ve siyasi fikirleri ait oldukları grubun bir parçası olarak özümserler. Devlet veya parti kurumlarıyla her temas noktasında ömür boyu ve sürekli sosyalleşme gerçekleşir.

Politika, ekonomi, toplum ve kültürün tümü kalkınmadan faydalanabilir ve bu da onu sivil katılımın en önemli parçalarından biri haline getirir. İstihdam yaratılması, iyileştirilmiş yaşam koşulları ve daha rahat bir gelir, siyasi katılımın artmasına katkıda bulunur. Bunlar da vatandaşları hükümete aktif olarak katılmaya teşvik eder. İnsan kaynakları zenginliğin ana kaynağıdır, bu nedenle gelişme, her kişiye kendi yaşamını iyileştirme araçlarının verilmesi gerektiği fikrine dayanır. İnsan, herhangi bir büyüme sürecinin hem aracı hem de sonu olarak hizmet eder. İlk başta, kalkınmanın toplum üzerindeki etkileriyle ilgilenen sadece ekonomistlerdi. Ekonomik kalkınma ile siyasi, sosyal ve kültürel unsurlar arasındaki bağlantı artık daha fazla takdir edilmektedir. Hukukun üstünlüğü, anayasal korumalar, ayrımcılık yapmama, fırsat eşitliği ve siyasi çoğulculuk, sonuç olarak daha fazla dikkat çekmiştir. Siyasi muhalefet çerçeveleri, seçimler, hükümetin hesap verebilirliği ve barışçıl halk protestosu özgürlüğü bu sonraki konseptin parçalarıdır. Bunlar artık bir ülkenin modernleşmeye doğru ilerleyişinin göstergeleri olarak yaygın olarak kullanılmaktadır (Fox, 2014, s. 1).

Tunus, Mısır, Bahreyn ve Libya gibi Arap ülkelerindeki halk ayaklanmaları, ekonomik büyüme ile siyasi istikrarın yanı sıra sosyal ve kültürel ilerlemeler arasındaki bağlantının en güçlü kanıtıdır. Yüksek işsizlik oranları, yaygın yolsuzluk ve kaynaklara erişimde ırk eşitsizliği ile ilgili hoşnutsuzluklarını dile getirmek için

sokaklara çıktılar. Özgür ve adil seçimler, anayasa ve siyasi sistemde yapılan kapsamlı değişiklikler gibi, yaygın olarak dile getirilen bir diğer arzuydu. Dahası, Irak gibi vatandaşların özgür ve adil seçimlere erişebildiği yerlerde bile göstericiler çok sayıda ilde şiddet içermeyen bir duruş sergilediler. Amaç, temel hizmetlerin sunulma hızını artırarak yaşam koşullarını iyileştirmesi için hükümet üzerindeki baskıyı artırmaktı. Bu, demokratik bir vatandaşın görevinin sandıkta bittiği fikrini çürütüyor. Bir sonraki hayati adım, seçilmiş yetkililerinden hesap vermelerini talep etmeleridir.

Sürdürülebilir kalkınmanın başarısını her cephede değerlendirmek için göstergeler geliştirilmiştir. İyi yönetim kavramı çok önemlidir. Bu, ulusun insan sermayesini güçlendirmeye ve halkının yeteneklerini geliştirmeye yatırım yapan yetkili hükümetler ve idari ekipler tarafından yönetilmeyi gerektirir. Kalkınma, demokratik, açık ve rekabetçi bir seçim sisteminde birçok uygulanabilir alternatifin varlığını sağlayacak şekilde siyasi partilerin büyümesine katkıda bulunarak vatandaşların siyasette yer alma yeteneklerine ayrılmaz bir şekilde bağlıdır. Bir devlet geliştirmek, onun yeteneklerini artırmayı gerektirir, bu yüzden özgür ve adil seçimleri desteklemek çok önemlidir (Dalton, 2008, s. 78).

2.1.3 Seçim Kavramı

Antik Yunanistan, günümüzün en erken seçimlerini yapmakla tanınır. Demokrasi, meşru bir siyasi güç kaynağıdır. Hem vatandaşlar hem de hükümet eşit olarak görülüyordu. Genel oy hakkı, Avrupa ve Kuzey Amerika'da on dokuzuncu ve yirminci yüzyılda zirveye ulaşan seçim sisteminin onlarca yıllık gelişiminin bir sonucudur. İnsan uygarlıkları karmaşıktıkça, oylama sistemleri de karmaşılaşıyor. Bununla modern toplumdaki insanların sürekli genişleyen istek ve gereksinimleri arasında bir ilişki vardır. Bununla birlikte, seçimler, alandaki hemen hemen tüm uzmanlar tarafından siyasi katılımın zirvesi olarak kabul edilmektedir. Bunlara atfedilen iki temel amaç vardır: otoriteyi meşrulaştırmak ve vatandaşları korumak (Ekman & Amnå, 2012, s. 284).

İktidardakiler ve kontrolleri altındakiler arasında ortak bir kimlik ve topluluk duygusunda ısrar etmek.

Ancak analistler, bir seçimi neyin oluşturduğu ve bunun akademik ve çok disiplinli bir bakış açısından nasıl görüldüğü konusunda anlaşamıyorlar. Seçimleri birkaç yasal

adım ve formalitenin bir karışımı olarak tanımlayan başkaları da var. Bundan, devletin halkı nihai otoritedir ve devletin yöneten örgütleri tarafından yatırılmalı ve tatmin edilmelidir. Bazıları seçimleri çağdaş demokratik sistemlerde otoriteyi ayakta tutmanın ve halkın siyasi hayata katılımını teşvik etmenin tek temel yolu olarak görüyor ve seçimleri barışçıl güç transferi kavramı içinde tanımlıyor. Seçimler, parlamenter demokrasilerin, halkın siyasi kurumlarda kendilerini kimin temsil edeceğini seçme hakkı aracılığıyla otoriteyi sürdürme ve aktarmanın temel yolu açısından da görülebilir. Özetle, seçimler, vatandaşlara kendilerini hükümette kimin temsil edeceğini ve iradelerini ifade edeceklerini seçmelerine izin verdiği için siyasi katılımın temel taşıdır.

Oylama prosedürleri genellikle demokratik yönetimin doğuşu olarak görülür. Seçmenlerin ulusal parlamentolarda, diğer yasama ve yürütme konseylerinde seçilmiş temsilciler olarak veya ülkelerinin devlet başkanı olarak kimin hizmet edeceği konusunda söz sahibi olabilecekleri en popüler yöntemdir. Sistem ne kadar iyi düşünülürse düşünülün veya ne kadar iyi uygulanırsa uygulansın, insanlar gönüllü olarak onu seçmedikçe asla meşru olmayacaktır. Hukuken zorunlu kılınan çoğulculuk, hükümete meşruiyet kazandıran özgür ve adil seçimler için esastır. Bu eşitlik ve adaleti sağlamak için yapılır. Demokratik sürecin barışçıl bir iktidar geçişine yansması için, yasal çerçeve sivil toplum örgütlerini ve medyayı korumaya yönelik yasaları da içermelidir. Toplumun tüm yönleri değiştirildiğinde, demokrasi meşruiyet iddia edebilir. Meşruiyet, yasama, yürütme ve sosyal kurumlar içinde yaygın bir statü ve derinden kökleşmiş ve katılımcı bir kültür gösterdiğinde de var olur (Hooghe vd., 2014, s. 338).

Seçimler, çoğulculuğu toplumun birçok düzeyinde yerleştirme ve siyasi ve sosyal kurumların çerçevelerini değiştirme potansiyeline sahiptir. Sonuç olarak, insanların bağımsızlık ve özgürlüklerine daha fazla değer vermeleri ve otoriterliği ve gözetim eksikliğini desteklemeleri daha az olasıdır. Özgür ve adil seçimlerden doğan çoğulculuk, halka açık olan ve karşılığında sağlam bir sivil toplumu destekleyen bir medya ve siyasi kültürü teşvik eder. Bütün bunlar insanların siyasete olan bilgisini ve ilgisini artırıyor.

İnsanların seçim sonuçlarına inanmasının önemli bir bileşeni oylama sürecidir. İki temel oylama sistemi türü vardır: çoğunluk oyu sistemi ve nispi temsil (PR) sistemi (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı 2013). Galip gelenin oyların çoğunluğunu

alması her zaman gerekli değildir. Arap bölgesindeki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde sıklıkla kullanılan başka bir sistem, herhangi bir adayın ilk turda oyların çoğunluğunu alması durumunda ikinci tura ihtiyaç duymaz. Bu olmazsa, 1. Turda en çok oy alan iki kişi İkinci Turda karşı karşıya gelir. Halkla ilişkiler seçimindeki seçmenler birden fazla aday seçebilir. Hem açık hem de kapalı liste sistemleri halkla ilişkiler çeşitlerinin örnekleridir. Dünyadaki ülkelerin çoğu, birincil oylama yöntemi olarak PR sistemini kullanıyor (Fisher, 2012, s. 121).

2.1.4 Irak'ta Seçim Sistemleri

Seçim bölücü, Irak'ın değiştirilmiş 16. Yasası (2005) uyarınca Temsilciler Konseyi'ndeki (CoR) koltukların nasıl tahsis edildiğini belirlemek için kullanılacaktır. Bunu belirlemenin bir yolu, belirli bir seçim bölgesinde kullanılan toplam oy sayısını, o seçim bölgesindeki toplam sandalye sayısına bölmektir.

Irak'ta özgür ve adil seçimlerin yapılması, insan haklarına saygı ve vatandaşlık görevine dayalı bir devlet ve kurumların kurulması yönünde büyük bir adım olacaktır. Ve özgür ve adil seçimlerin artması, özgürlüğü, eşitliği ve adaleti koruyacak ve geliştirecektir. Ayrıca Irak'ta ABD'den bağımsızlık kazanmak ve ulusal egemenlik kurmak amacıyla seçimler yapıldı. Saddam Hüseyin diktatörlüğüne yönelik BM VII. Bölüm yaptırımlarının seçimlerden sonra kaldırılması gerekiyordu (Kovacheva, 2005, s. 32).

2005 yılında Geçici Ulusal Meclis seçimiyle birlikte, geçici bir anayasa ve yasama organı oluşturuldu. 2005 yılının Ekim ayında, ikincisi seçmen onayına sunuldu. Kanun 16 (2005), 2005 parlamento seçimleri için yasal çerçeve olarak hizmet etmek üzere Ulusal Geçiş Meclisi tarafından kabul edildi. 2010 milletvekili seçimleri de aynı şekilde 16. Kanuna (2005) (Değişiklik) dayanıyordu. 2004 yılında Geçiş İdaresi Yasası'nın (TAL) kabul edilmesiyle, kalıcı bir anayasa ile yönetilecek yeni bir siyasi dönem başladı. Ayrıca, yasanın değişikliğe tabi olmasına rağmen, halkın iradesinin bir ifadesi olduğu gerçeğini doğruladı. 2005 parlamento seçimlerinde ulusal ortalama kadar başarılı olamayan gruplar için telafi edici sandalyeler mevcuttu. Toplam geçerli oy, ulusal ortalamayı elde etmek için toplam yasama sandalyesi sayısına bölünür. 2010 parlamento seçimlerinde galip gelen taraflara toplam sandalye sayılarıyla orantılı olarak telafi edici sandalyeler dağıtıldı. Telafi edici koltuklar en büyük ödül alanlar arasında dağıtıldı. Her bölgede oyu olan bir grup, herhangi bir

bölgede seçim bölücülüğünü kazanamazsa, o oyları kaybetti. Bu fenomene bazen büyük balıkların küçük balıkları yemesi denir (Gruszczynski vd., 2013, s. 136).

2.1.5 Seçim Katılımı

Seçmenlerin her seçimde en önemli katılımcı olduğu genel olarak kabul edilir. Seçmenler, katılımcı demokrasinin hem aracı hem de amacı olarak hizmet eder. Seçmenler, görev için en iyi adayın seçildiği araçlardır. Seçmenler, yasama ve yürütme temsilini sunmak için yapılan seçimlerin odak noktasıdır.

2005'ten beri Irak vatandaşları her seçimde oy kullandı. 2009 Valilik Meclisi seçimlerinde 7.753.195, 2010 milletvekili seçimlerinde ise 11.251.590 kişi oy kullandı.

Milletvekili, valilik ve ilçe seçimlerinde kimin oy kullanmaya hak kazandığını bilmek isteyen herkes için, Kanun 16 (2005) ve Kanun 36 (2008)'in gözden geçirilmiş versiyonlarından bilmeniz gereken her şey (De Moor, 2017, s. 180):

a) Irak Vatandaşlığı; sadece Irak vatandaşları oy kullanma hakkına sahiptir. Mısır gibi diğer ülkeler, vatandaşlığa kabul edilen vatandaşların belirli bir süre daimi ikamet ettikten sonra oy kullanmalarına izin veriyor. 2009 ve 2010 seçimlerine ilişkin IHEC prosedür ve kurallarında, seçmenlerin kendilerine atanan oy verme merkezinin valiliğinde ikametgahı vurgulanmıştır.

Bu nedenle (ve tüm vatandaşlar oy kullanma yaşında olmadığından), seçmen sadece bir vatandaştan daha fazlasıdır. Oylama, yalnızca yasal oy kullanma yaşına ulaşmış kişilerle sınırlıdır. Bu asgari yaş ülkeden ülkeye değişmektedir. Irak'ta oy kullanma uygunluğu 18 yaşında başlarken, diğer ülkelerde 21 yaşında başlar. İran gibi bazı ülkelerde çok daha genç bir oylama yaşı en az 15 yaşındadır. Birçok ülkede evli bir vatandaş, kendi başına oy kullanamayacak kadar genç olsa bile oy kullanabilir. Bazı ülkelerde 18 yaşından küçüklerin oy kullanmasına izin verilmektedir. 18 yaşından küçüklerin belediye seçimlerinde oy kullanmasına izin verilip verilmeyeceği sorusu, örneğin Finlandiya'da şimdi tartışılıyor. Oy kullanma yaşı hükümet tarafından belirlenmeli ve ülkenin siyasi, sosyal ve kültürel iklimini yansıtmalıdır (Weitz-Shapiro & Winters, 2008, s. 9).

c) IHEC kurallarının gerektirdiği şekilde kayıt yaptırmış olmak: Oy vermek için kayıt (VR) herhangi bir demokratik süreç için bir zorunluluktur. Seçmenlerin adları,

adresleri ve doğum tarihleri ve cinsiyetleri gibi diğer bilgiler kaydediliyor ve belirli sandık merkezlerinde oy kullanmaları gerekiyor. IHEC tarafından tutulan seçmen kütüğü, Ticaret Bakanlığı'nın karne veri tabanından alınan bilgilere dayanmaktadır. Oy kullanmak için çok genç olan veya vefat etmiş kişiler, diğer değişikliklerin yanı sıra (Sağlık Bakanlığı ile çapraz kontrol) veri tabanından çıkarılır. Bölge Valiliklerinde Seçim İdaresi'ne rapor veren Genel Merkez Operasyon Bölümü ve IHEC Ofisi'nden personelden oluşan bir merkezi komite, daha sonra verileri gerçek VRC ve PC sayısı ile karşılaştırır. (GEO'lar) VRC'ler ve PC'ler arasında adları bölmek için.

IHEC, geçici bir seçmen listesi (PVR) derleyecek ve komite, VRC'lere ve PC'lere isim tahsisine karar verdikten sonra, Irak'taki 1079 VRC'nin tümüne gönderecektir. Tipik olarak, insanların bir seçimden önce oy kullanmak için kaydolmak için 30 günü vardır, ancak gerekirse bu süre 7 veya 10 gün öteye itilebilir. Kayıt sırasında aynı anda gerçekleşen birkaç işlem vardır. Bu görevler arasında yeni seçmenlerin kaydı, mevcut seçmenlerin bir sandıktan (PC) diğerine (bir valilik içinde veya valilikler arasında) aktarılması, seçmen verilerinin düzeltilmesi ve güncellenmesi, ülke içinde yerinden olmuş kişilerin (IDP'ler) kaydı bulunmaktadır. ve ölen seçmenlerin isimlerinin silinmesi (De Moor, 2017, s. 182).

Uygun seçmenleri kaydettirmek için gerekli tüm adımlar atıldıktan sonra, IHEC, seçmen kütüğünü halkın meydan okuması için yayınlayacaktır. Nihai seçmen kaydı yazdırılır ve üç ila beş günlük bir itiraz süresinden sonra seçimlerde kullanılır. 2009'daki Valilik Konseyi Seçimlerinde (GCE) 14 milyondan fazla kişi oy kullanmak için kaydolurken, 2010'daki Parlamento Seçimleri 18 milyonu aştı.

Irak'ta ilk seçmen kayıt listesini oluşturmak çok büyük bir girişimdi. 2005 yılında, seçmenlerin tek bir sandık içindeki herhangi bir sandıkta (PS) oy kullanmalarına izin verecek şekilde geliştirildi. Daha sonra, IHEC, seçmen kaydının sandık sitelerine göre ayrılması için ince ayar yaptı. Sonuç olarak, seçmenler oy verme yeri başına tek bir oy kullanmakla sınırlıdır. Bu olursa, yinelenen oylama olarak görülecektir (Campante & Chor, 2012, s. 842).

Bir siyasi partinin nasıl tanımlanacağı, onun benimsediği felsefeye bağlıdır. Belli araştırmalara göre bir siyasi partinin bir amacı. Parti, bu amaca ulaşmak için sadece bir araçtır. Politikaları, aynı amaç için çalışan, ancak şu anda iktidarda olmayan diğer partilerden kendisini ayırmanın bir aracıdır. Bu nedenle, bir siyasi partinin bir tanımı,

güç kazanmak için uzun vadeli bir plana sahip, açıkça örgütlenmiş bir gruptur. Demokrasilerde partiler esas olarak görülür. Hükümetin karakterini, ekonominin gidişatını, hükümetin yapısını ve toplumun doğasını belirlemekten sorumludurlar. Diğer sorumluluklar arasında katılımın kolaylaştırılması ve görüşlerin havalandırılması ve ortak hedefleri olan kişilerin bir araya getirilmesi yer almaktadır. Bu nedenle siyasi parti, toplumu ilerletme ve hükümette otorite kurma yöntemidir.

Siyasi partiler, politikacılar ve seçmenler arasında hayati bilgi kanalları olarak hizmet eder. Bu insanlar toplumsal sorunları ve endişeleri fark eder ve bunları organize siyasi hedefler aracılığıyla iletir. Siyasi partiler, adayları göreve getirir ve takipçilerini seçim kampanyalarına katılmaları ve demokratik değerleri desteklemeleri için toplar. Siyasi partinin işlevi, vatandaşları siyasi olarak aktif olmaya teşvik etmenin bir yolu olarak demokratik siyasi kültür ve ilkeleri geliştirmek ve savunmaktır. Geniş standartların ve yönergelerin yaygınlaştırılması bu amaca ulaşılmasına yardımcı olur. Ne kadar inandırıcı olduğuna bağlı olarak, halkı siyaset konusunda eğitir, onları siyasi sürece katılmaya motive eder ve genel olarak siyasi kültürü değiştirmeye çalışır (Hooghe vd., 2014, s. 339).

Siyasi partiler tarafından bilgi ve uzmanlığın yayılması, kamuoyunu hem uyarır hem de yönlendirir. Hazırlama, çerçeveleme ve gündem belirleme tekniklerini kullanarak konuları aydınlatır ve benzersiz bakış açıları sunarlar. Parti liderleri için konferanslar, seminerler ve toplantılar genellikle siyasi partiler tarafından planlanır. Bununla birlikte, siyasi partilerin vatandaşların oy kullanma haklarını ve diğer siyasi ifade biçimlerini güvence altına aldığı sonucu çıkmaz. Bazı siyasi partiler ve parti sistemleri, ülkenin ekonomik ve sosyal alanlarında ayrıcalıklı bir azınlığın iktidardaki gücünü korumak için seçmen katılımını sınırlamak için aktif olarak çalışır.

Tek partili bir sistemde siyasi katılım azalmaz. Ancak tek partili bir sistemde, liderlere oy vermek veya yalnızca üyelik yoluyla kamu politikasını etkilemek etkisizdir. Siyasi katılımın yukarıdaki tanımı, siyasi sisteme kendi faaliyetlerini haklı çıkarmak için ihtiyaç duyduğu meşruiyet kaplamasını vermek için kullanılan bir taktikten başka bir şey değildir. Vatandaş örgütleri ve vatandaşlar ile hükümet arasındaki temas noktaları, partiler çok partili, çoğulcu bir demokraside önemli bir rol oynamaktadır. Devlet üzerinde baskı kurmak ve faaliyetlerini takip etmek istiyorlar. Yasa koyuculara ve hükümet yetkililerine, genel nüfusun görüşlerine bir

pencere sunuyorlar. Çoğulculuğun bir dezavantajı olan bu incelemeyi koordine etmek için sınırlı bir çerçeve nedeniyle çoğulculuğun devlet kurumlarını izlemesi sınırlı etkiye sahiptir. Bu yapının olmaması nedeniyle, milletvekilleri siyasi inançlarından çok kişiliklerine göre seçilmektedir. Parlamento, görevlerini önceden belirlenmiş herhangi bir siyasi gündeme göre yerine getiremeyecek. Bunlar, bunun yerine, yürütme organına haksız bir avantaj sağlayan öznel yargılar üzerine kuruludur (Kassa, 2015, s. 6).

Irak'ın modern parti sisteminde artık birçok farklı siyasi grup oy için yarışıyor. Örneğin, 2010 yasama seçimlerinde 675 siyasi oluşum yarışmak için kaydolmuştu. Sadece az sayıda grubun kontrol için yarıştığı varlıklı ülkelerdeki senaryonun aksine, Venezuela gibi ülkelerde durum böyle.

Irak Temsilciler Meclisi, siyasi partileri düzenleyen bir yasayı henüz geçirmediğinden, 2004 tarihli Koalisyon Geçici Yönetim Kararı 97 uyarınca yönetilmeye devam ediyor. Böyle bir tüzüğün kabul edilmesi demokrasinin büyümesi için çok önemlidir. Siyasi partiler içinde siyasi ve mali konular mevzuatla düzenlenebilir. Siyasi parti oluşturma, seçim kampanyaları, parti finansmanı ve kampanya harcamalarının tümü bu kurallara tabi olacaktır. Irak'ın demokratik prosedürleri ve kurumları, siyasi partileri düzenleyen yeni bir mevzuatla desteklenecek. Daha güçlü ve şeffaf iç mekanizmalar aynı zamanda seçimlerde daha az siyasi oluşumun rekabet etmesine neden olacaktır (Weiss, 2020, s. 6).

Toplumun Sivil Toplum Kuruluşu: Sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ve diğer sivil toplum biçimleri küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır; demokratik ilkeleri ve ekonomik ilerlemeyi ilerletmek için ulusal sınırların ötesinde işbirliği yaparlar.

"Sivil toplum" terimi, Devletten bağımsız olarak kurulmuş ve faaliyet gösteren ve faaliyetleri siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanları kapsayan örgüt gruplarının dinamik ve süregelen oluşumunu ifade eder. Açıklık, hesap verebilirlik ve etkili liderlik taahhüdünün olduğu bir toplumda bunlar temel yapı taşlarıdır. Vatandaşların taleplerini duyurmalarını sağlar ve hükümetleri buna göre hareket etmeye teşvik eder. Hükümet ve genel halk arasında bir köprü görevi gören kuruluşlar olan STK'lar, demokratik ideallerin desteklenebilmesi için hükümetleri izler ve hesap verir.

Seçimler büyük ölçüde demokrasiyi geliştirme ve güçlendirmede ortak olarak görülen sivil toplum gruplarının katılımına dayanmaktadır. Hem ğretmen hem de gözlemci olarak hizmet ederler. STK'ların geniş bir etki alanı vardır ve birçok insanı etkileyebilir. Seçmenleri eğitmede ve siyasi sürece katılımı artırmada iyi işler yapıyorlar. İnsan hakları, demokrasi, seçim usulleri gibi konularda halkı eğitmek için seminer, konferans, alıştay gibi savunuculuk faaliyetleri düzenleyebilirler (Ekman & Amn, 2012, s. 286).

STK'lar gözlemci olarak görev yaparak seçimlerin meşruiyetini korumada kritik bir rol oynamaktadır. Seçim işaretleri koymaktan ve seçmenleri kaydetmekten, oy verme yerlerine göz kulak olmaya, oy pusulalarını saymaya ve sonuçları duyurmaya kadar her Şeyi içerir. 2010 yılında Irak'ta yapılan parlamento seçimlerinde toplam 492 ulusal kuruluş ve 35 uluslararası kuruluş seçim gözlemcisi olarak görev yapmıştır. Toplamda 114.615 yerli ve 657 yabancı gözlemci vardı. Bu gruplardan bazıları, Eyes, The Sun ve July ağları gibi seçim izleme ağlarını kullanarak görevlerini yerine getiriyor. Nihai hesaplama tamamlandıktan sonra, tüm seçim sürecini detaylandıran siyasi ve teknik bir rapor yayınlanır. Bu alışmalar, herhangi bir seçim sürecini desteklemek ve hem yurt içinde hem de uluslararası düzeyde siyasi itibar kazandırmak için genellikle çok önemlidir (Hooghe vd., 2014, s. 342).

Medya, vatandaşları siyasi olarak aktif olmaya ve demokrasilerin işleyişine katkıda bulunmaya teşvik etmede önemli bir unsurdur. Bunu başarmak için, seçmen katılımını teşvik etmek ve kamuoyunu oy kullanmaya yönlendirmek için çaba sarf edilmektedir. Bu misyonun anahtarı, halkın demokratik ilkeler ve bireysel vatandaşların hakları konusundaki anlayışını artıran eğitim programlarının ve bilgilendirici makalelerin yaygınlaştırılmasıdır. Seçimlerle ilgili mekanizmaları, amaçları ve yasayı açıklayan ve insanların nasıl katılabileceğini açıklayan programlar, medyanın seçim süreçleri hakkındaki bilgilerini geliştirmesine de yardımcı olabilir. Ayrıca medya, Dördüncü Kuvvet statüsünden dolayı bir bekçi köpeği olarak hizmet eder. Seçimlerin açık ve uluslararası normlara uygun olarak yapıldığından emin olmak için seçimleri izler.

Dürüst ve adil bir seçimin gerçekleşmesi için bağımsız, profesyonel medyaya erişim olmalıdır. Bunun nedeni, iki amaca hizmet etmesi gerektiği gerçeğidir. İlk sorumluluk, seçimler ve seçimlerin meşru hükümet ve yasal hükümet liderleri oluşturmada oynadıkları rol hakkında bilgi ve anlayışı yaymaktır. İkinci işlev,

seçmenlerin bilinçli bir karar verebilmeleri için adayları ve kuruluşları araştırmak ve raporlamaktır (Gruszczynski vd., 2013, s. 138).

Irak'taki siyasi süreç ve özellikle seçim süreci, hem yerel hem de yabancı medyadan önemli destek aldı. Bununla birlikte, ülkedeki olaylarla ilgili haberleri dengesiz ve profesyonel olmayan bazı medya kuruluşları var. 1.650'den fazla yerel ve 850'den fazla dış satış noktası 2010 yasama seçimleri hakkında bilgi verdi (De Moor, 2017, s. 185).

Bir sonraki seçimlerde seçmen katılımını artırmak için IHEC, halka erişim ve seçmen eğitimi için kapsamlı bir plan oluşturmuştur. Medya kampanyaları, konferanslar ve sempozyumların tümü, halkı siyasi süreç ve bununla ilişkili oy kullanma yerleri, oylama makineleri ve sayım sistemleri konusunda eğitmeye hizmet etmiştir. Ayrıca, genel olarak insanlara ilham vermek için tasarlanmış programlara da sahiptir. Ayrıca, IHEC, siyasi kampanyaları takip etmek için hem merkez ofisinde hem de her valilikte teknik komiteler kurdu. Amaç, oylama sürecinin dünyadaki tüm geçerli yasalara ve en iyi uygulamalara uygun olmasını sağlamaktır. Seçim yayını ve sessiz kampanya dönemine uyum, IHEC'in dikkat ettiği konular arasındaydı. Seçim gününe 48 saat kala tüm siyasi söylemler sona ermeli (Campante & Chor, 2012, s. 845).

2.2 Irak'ın Siyasi Sistemi

2.2.1 Irak Muhalefet Partileri

Bu bölümde, sürgündeki Irak siyasi partilerinin tarihi, organizasyonu, amaçları ve bakış açılarının kısa bir özeti verilmektedir. 2003'ten sonra bu grupların çoğu Irak'ın siyaset sahnesine hakim oldu. Iraklı Şii ve Kürt siyasi grupların ikisi de muhalefet hareketinin üyeleri idi.

1950'lerin sonlarında ve 1960'ların başlarındaki başlangıcından 1988'e kadar [İran-İrak Savaşı'nın sonuçlandığı tarih] Irak'taki İslami partiler İslam devleti doktrini altında faaliyet gösterdiler ve onu siyasi bir fikirden çok felsefi bir fikir olarak gördüler. Ayrıca, İslami değerlerin Irak anayasasına dahil edilmesi için çabalar olmuştur (Marr & Al-Marashi, 2018, s. 4).

Bu İslami partiler 1988'e kadar kurulmadıkları için İslami anayasaları İslami bir devlet kavramının tam bir resmini sunmadı. 1988'de Saddam Hüseyin'i devirdikten

sonra, Irak'taki İslami hareket, bir İslam devleti yaratma birincil hedefinden vazgeçti. Ama onun yerine yeni bir fikir getirilmedi. Irak'taki İslami partiler hükümetteki deneyimlerine rağmen henüz bir İslam devletinin kurulması için çağrıda bulunmadılar.

Bu açıklamalar, Irak muhalefetinin önemli bir fraksiyonu olan Şii İslami partilerin, Baas yönetimini sona erdirmek için Irak'ta İslami bir devlet yaratma konusundaki ideolojik taahhütlerinden vazgeçtiklerini açıkça ortaya koyuyor. İslami bir partinin Irak'ta demokratik bir devlete katılmasının ne anlama geldiği ve İslami değerlerin politikalarına nasıl yön vermesi gerektiği konusunda o zamandan beri parti liderleri tarafından yeni bir ideolojik söylem oluşturulmadı. Görünüşe göre İslami Şii parti aktivistlerinin temel nedeni, yeni bir Irak devleti kurma sürecinde yer alma ve otorite kullanma fırsatıydı. 1992'de Viyana'da toplanan Irak muhalefetinin büyük zirvesinde, Kürt muhalefet grupları Saddam Hüseyin'den sonra Irak'ın geleceği için birleşik bir vizyon sundular: Kürdistan Bölgesi'nin federal statüsü (Dawisha, 2005, s. 725).

Irak'taki İslami direniş güçleri başlangıçta ya İran'a ya da Suriye'ye bağlıydı. Birinci Körfez Savaşı ve 1991'de Irak'a yönelik BM yaptırımlarından sonra, ancak, bu İslami muhalif gruplar ile Batılı ülkeler, özellikle ABD ve uluslararası toplumun geri kalanı arasında, 1992'de Irak Ulusal Kongresi'nin (INC) kurulmasıyla ilişkiler kuruldu.), Irak muhalefet gruplarının çoğunu ABD'nin doğrudan desteği ve etkisiyle bir araya getirdi. Örneğin, Kürt partileri, INC başkanı olarak Ahmed el-seçilen Çelebi'yi güçlü bir şekilde desteklediler.

Al-Asify, Al-Hairi ve Al-Askari dahil olmak üzere en ünlü İslami parti liderlerinden bazıları, iç çekişmelerden çok etkilenen Daawa partisinden ayrıldı (Diamond, 2004, s. 37).

Bununla birlikte, INC, Saddam sonrası ulus inşa sürecini ideolojik olarak destekleyebilecek yeni bir ulusal anlatı yaratmak için birleşik bir platform kullanmak yerine, siyasi hedeflere ulaşmak için ülkede mezhepsel ve etnik bölünmelerin yaratılmasına zımni onay vermeye başladı. ABD'nin jeopolitik emellerine cevap vermek ve Kürt partilerini içeren birleşik bir muhalefet hareketi sağlamak.

Üzerinde anlaşmaya varılan gelecekteki Irak devletinin federal biçimi, Saddam'dan sonra güç paylaşımını kolaylaştıracağı için Irak muhalefet gruplarının çoğunluğu için birincil endişe kaynağıydı. Birleşik bir ulus-devleti restore etmenin en önemli

önceliklerinden biri olduğu görünmüyor. Bu, Saddam hükümetinin Nisan 2003'te çökmesinden birkaç ay önce Londra'da düzenlenen bir muhalefet partisi konferansında ortaya çıktı (Lukitz, 2005, s. 4).

Hayatlarının çoğunu devlet yardımlarıyla geçirdikten sonra, onlara aniden iyi bir yaşam ve kurumsal ya da politik gıda zincirinin tepesinde bir yer bulma şansı verildi.

2003 işgalinden sonra Irak'a gelen muhalefet partisi liderlerinin büyük bir çoğunluğunun önceden siyasi deneyimi yoktu ve yalnızca önceki istihdamlarına ve diğer hükümet yardımlarına güveniyorlardı. Bu, pozisyonda başarılı olmak için gerekli eğitim ve iş geçmişine sahip olmadıklarını gösterdi. Sonuç olarak, ABD önderliğindeki koalisyon, hükümette daha önce herhangi bir deneyime sahip olmamasına rağmen, Irak'ta yeni bir siyasi sınıfın oluşmasına yardımcı oldu. İngilizlerin ve onların Arap milliyetçisi müttefiklerinin Haşimi hanedanını Bağdat'ta kukla yöneticiler olarak kurmalarından farklı değil. İngilizler gibi biz de 1990'lar boyunca gurbetçi Iraklı müttefiklerimize odaklanırken onları görmezden gelmeseydik daha destekleyici olabilecek Irak'ın Şiiileri arasındaki yerli seferberliği görmezden geldik (Ottaway & Kaysi, 2012, s. 12).

Saddam'ın diktatörlüğü o kadar acımasız ve baskıcıydı ki, onun düşüşü muhalefet grupları için birinci öncelikti. Kendi başlarına devirmeye çalıştılar ama sonunda başarısız oldular. Muhalefet grupları arasında koordinasyon ve işbirliği vardı, ancak önemli görüş farklılıkları da vardı.

İslam Yüksek Konseyi ve Dava Partisi, İslami muhalefetin faaliyetlerini nasıl denetleyecekleri ve İran'ın sürgündeki Irak hükümetinin işlerine ağır bir şekilde müdahale etmesine izin verilip verilmeyeceği konusunda görüş ayrılıklarına sahipti.

Sürgündeki Irak muhalefeti aslında böyle işliyor: Öncelikle, 2003'teki savaştan sonra iktidara gelen İslami parti aktörlerinin çoğu beceriksizdi ve daha önce bir ülkeyi yönetme tecrübesi yoktu. Bir diğeri için, sürgündeki çok sayıda İslami Şii parti birlikte iyi çalışmadı. Parti yetkilileri arasında sadece birkaç görüşme yapıldı ve birlikte nasıl ilerleyeceğimiz konusunda hiçbir zaman bir fikir birliği ile sonuçlanmadı. Üçüncüsü, Saddam'ın düşüşünün ardından İslami muhalefet grupları, yeni bir siyasi sistem için hedeflerini ana hatlarıyla belirten tutarlı bir siyasi platform formüle etmediler. Ülkenin restorasyonu için planlama, tanımlanmış bir siyasi programın bariz yokluğu tarafından engellendi. Siyasi aktörlerin çoğu, ülkeyi

yeniden inşa etmek, örgütsel ve idari hizmetler sunmak, ekonomiyi geliştirmeye odaklanmak yerine, bu aktörler sürgündeyken var olan rekabet ve rekabete dayalı yeni siyasi sistemde güç paylaşımı süreci ile meşguldü. ve insanların yaşam standartlarını yükseltmek. Hepsi sürgündeki siyasi liderler olduklarından, İslami muhalefet partisinin üyeleri yalnızca topluluk önünde konuşma ve lobi faaliyetlerine aşındılar, ancak gerçek yönetim işinde deneyime sahip değillerdi. Başlıca İslami partilerin deneyimsizliği ve siyasi liderlik eksikliğinin bir sonucu olarak, ABD liderliğindeki koalisyon, 2003 yılındaki savaş sırasında ve sonrasında fiili siyasi gücü korumayı başardı (Yaphe, 2008, s. 405).

Irak'ta her şey ABD'nin yetkisi altındaydı. Bütün aramaları onlar yaptı ve Iraklı politikacıların bu konuda hiçbir söz hakkı yoktu. Sonuç olarak, Birleşik Devletler yeni Irak'ı sürgünde oluşan ve siyasi olarak zayıf, yönetim tecrübesinden yoksun, kendi arasında keskin bir şekilde bölünmüş ve tutarlı bir ideolojiye sahip olmayan bir siyasi elitin sırtına inşa etti.

2.2.2 Yönetim Konseyi

ABD'nin Irak valisi Bremer, yetkilerini seçimler yapılmaya kadar Irak'a liderlik edecek bir Yönetim Konseyi kurmak için kullandı (GC). Bu, BM Genel Sekreterinin özel Temsilcisi ile işbirliği içinde GC ve CPA'nın Irak halkı adına istişare ve işbirliğine dayalı bir yaklaşımla birlikte çalışmasının beklendiğini belirten BM Güvenlik Konseyi'nin 1483 sayılı Kararına dayanıyordu. . Bu nedenle, koalisyonun Kıbrıs Rum Yönetimi'ni nasıl kurduğunu, iki kurumun birlikte nasıl çalıştığını ve demokrasiye sorunsuz bir geçiş sağlamak için ne gibi önlemler alındığını ele alacağız.

Şiiilerin nüfusun yaklaşık %60'ını oluşturduğu düşünüldüğünden Bremer, "Konsey'de çoğunluk olmaları gerektiğini tahmin ediyorduk" dedi. Ancak yetenekli, yurtsever Sünni üyelerin seçilmesi de önemliydi. Bu insanların aranması, Kurtuluş sonrası Irak siyasetinde sistemik bir sorunu ortaya çıkardı: Güvenilir Sünni liderlerin kıtlığı. Siyasetle uğraşan Sünni Müslümanlar ya Saddam'ın güvenlik güçlerine ya da Baas Partisi'ne katılmaya zorlandılar ya da hain olarak idam edildiler. Bu nedenle Bremer, Kıbrıs Rum Kesimi'ni 13 Şii, 5 Kürt, 5 Sünni, 1 Hıristiyan ve 1 Türkmen olmak üzere 25 kişilik farklı bir grupla kurdu (Dodge, 2014, s. 9).

Bremer, Şiiilerin uzmanlık, güç ve danışmandan yoksun olmasına rağmen, Şii çoğunluk yönetimine odaklanan kapsayıcı ilkelerle Irak'a geldi. Kıbrıs Rum Konseyi'nin her üyesine, Kıbrıs Cumhuriyeti yasalarına uygun olarak 15 danışman atama izni verildi, ancak seçtikleri danışmanların çoğu vasıfsız aile üyeleri, arkadaşlar ve çoğu uzun süredir yurtdışında yaşayan ve siyasi parti üyeleri idi. Bu nedenle Irak'taki duruma aşına değillerdi.

2003-2004'te Paul Bremer'in liderliğinde etno-mezhepsel kotalar kavramı Irak'ta hükümetin yol gösterici ilkesi olarak ortaya çıktı. Bremer, yedi Iraklıdan oluşan bir grubun sadece bir Sünni Arap mevcut olduğu için temsili olmadığını söyleyerek bu kavramın altında yatan mantığı ünlü bir şekilde örneklendirdi. Siyasi sistem bir bütün olarak etkilendi. Bremer'in 2003 yılında kurduğu sözde yönetim konseyi aracılığıyla etnik-mezhepsel kimlikleri Irak devletinin yönetim yapısına dahil etme girişimi, işgalin ilk iki yılında oluşan siyaset ve anayasal sistemin zeminini hazırladı. Iraklıların yerel kimlikleri, daha büyük bir bütüne ait olma duygularının üzerinde ön planda tutuldu (Chubin & Tripp, 2019, s. 2).

Kıbrıs Rum Yönetimi, birkaç nedenden dolayı Irak'ta istikrarlı bir demokratik geçişi kolaylaştırma hedefine ulaşamadı. Birincisi, tüm üyeleri sürgünde yaşıyordu, bu nedenle Irak'ta yaşayan çoğu Iraklı'nın konsey üyeleriyle hiçbir teması yoktu. İkincisi, Ahmed Çelebi gibi çok sayıda tartışmalı Iraklıyı içeriyordu, bu yüzden daha geniş nüfus arasında güvenilirlik veya meşruiyet kazanmadı. Üçüncüsü, CPA daha temsili ve hesap verebilir bir hükümetin yaratılmasına doğru yeterince hızlı hareket etmedi.

Ancak Kıbrıs Rum Partisi'nin yapısına ayrıntılı olarak bakıldığında, üyelerinin çoğunun Şii İslami gruplardan gelmediği ve Şii temsilcilerin Ayad Allavi, Hamid Majeed ve Ahmed Çelebi gibi laikler olduğu açıkça ortaya çıkıyor.

Sürgündeyken siyasette çok az deneyime sahip iki laik Şii üye olan Ahmed Albarak ve Raja Al-Khozaie, CIA tarafından özenle seçilmişti. Kıbrıs Rum Devleti'nin 13 Şii üyesi oldukça çeşitlidir ve büyük çoğunluğu herhangi bir dine mensup değildir (Lukitz, 2005, s. 11).

Kıbrıs Rum Yönetimi'nin yapısı ve gerekçesi, Kıbrıslı Rumların rolünün siyasi eylemleri mezhepsel veya etnik gözlüklerle görmeye başlayan Iraklı politikacılar üzerindeki zararlı etkisini daha da kötüleştirdi. Şii siyasi aktivistlerin amacı, Saddam

Hüseyin'i ve Baas Partisi'ni Irak'taki iktidardan devirmektir. Saddam'ın hükümet yandaşlarının yardımına rağmen, Sünni siyasi aktivistler otoritelerini korumaya çalıştılar. Kıbrıs Rum Yönetimi'nin, her üyenin bir ay boyunca cumhurbaşkanı olarak görev yaptığı dönüşümlü başkanlık sistemi, ülkeyi eski haline getirmek için gereken tutarlı siyasi liderliği sağlamayı zorlaştırdı.

Bremer, herkesi mutlu etmek ve onlara kuralların nasıl ele alınacağını ve ülkenin yeniden inşasını göz ardı etmeyi birer birer öğretmek için Kıbrıs Rum Yönetimi'nin başkanlığının değiştirilmesini önerdi (Jervis, 2006, s. 25).

Bu nedenle, GC'nin çok az fiili gücü vardı, ancak Bremer nihai kararları verdi; örneğin, Geçiş Dönemi İdare Yasası'nı ve Anayasa taslağını GC değil, bir Amerikalı hazırladı. Bremer, GC'nin maaşının ne zaman dağıtılacağını seçti, böylece GC'nin kendisine tamamen güvendiğini gösterdi. Ayrıca, Kıbrıs Rum Yönetimi üyeleri, karşılaştıkları geçiş zorluklarını etkin bir şekilde ele almak için hükümet ve devlet idaresi konusunda gerekli uzmanlığa sahip değildi.

Irak'ta güvenlik, şiddet ve terörün patlak vermesinden bu yana kötüleşti. Bu nedenle, Kıbrıs Rumları ve diğer politikacılar, Yeşil Bölge'ye sürgün edilmeleri nedeniyle Irak'taki durumun gerçeklerinden korundular.

Ve GC'nin otoritesi ciddi şekilde kısıtlandı. Bremer'e bazı tavsiyelerde bulundu ve birkaç önemli konsey sorununu çözdü.

Konsey içinde yönetim için bir iç yapı yoktu ve onun rolleri ve sorumlulukları belirsizdi.

Amerika Birleşik Devletleri, bazı Sünni milliyetçilerin işgalin ardından Ürdünlü Ebu Musab el Zerkavi tarafından kurulan şiddet yanlısı bir örgüt olan Irak'taki El Kaide'ye katılmasına yol açan etkisiz Şii ağırlıklı GC'yi destekledi. IŞİD'in 9-10 Haziran 2014'te Musul'u, ardından Tikrit'i ve son olarak Anbar'ı ele geçirmesiyle sonuçlanan Suriye ve Irak'taki askeri harekati, Zerkavi'den sonra gelen Baas askeri Albay Samir Al-Khilfawi (Hacı Bekir) tarafından yönetildi. IŞİD'in Irak'ta Hristiyanlara, Yezidilere ve Şii'lere karşı gerçekleştirdiği vahşet, Irak'ın son hafızasında en büyük meydan okumayı teşkil ediyor, ülkenin birliğini tehlikeye atıyor ve Irak devletinin gerçek bir ayrılık ihtimalini ortaya koyuyor. Bu olaylar aynı zamanda El Kaide ile Baas partisinin geri kalan üyeleri, takipçileri ve işbirlikçileri arasındaki bağları da göstermiştir (Jervis, 2006, s. 29).

Bu nedenle, Kıbrıs Rumları (1) Irak'taki gidişattan sorumluydu; (2) yetkinlik, kapasite, yetenek, deneyim, strateji, planlama ve uygun yasal tavsiyede eksik; (3) işbirliği yapamamak ve konseyin faaliyetlerini denetlemek için tek bir lider seçememek; (4) ideolojik çizgiler boyunca bölünmüş; ve (5) Irak'ta ulus inşası sürecini ilerletmemek. ABD liderliğindeki koalisyon, Kıbrıs Rum Yönetimi'ne Şii aktivistlerin hakim olduğunu göstermek istedi, ancak bu doğru değildi; Şii milletvekillerinin çoğunluğu laik fikirleri savunuyordu. ABD'nin yerleştirdiği siyasi yapı, özellikle Saddam yönetimi gibi bir diktatörlükten sonra alışılmadık. Son olarak, İslami Şii gruplar, Irak'ın ulus inşası için plan ve bakış açılarından ve Kürtler gibi diğer partiler tarafından sergilenen kendi gruplarının ideolojik kimliğinden yoksun oldukları için konseyde çok kötü bir performans sergilediler.

Irak'ta bir ulus ve devlet inşa etme girişimi vardı, ancak ülkenin önceden var olan mezhepçiliği, iç çekişmeleri ve hükümetin zayıflığı bu tür girişimleri daha başından engelledi. Şiilere nominal kontrol vererek ve Irak devleti içinde önemli ölçüde bölgesel özerkliğe sahip olan Sünnileri ve Kürtleri dışlayarak, etnik-mezhepsel kota sistemiyle KR'nin oluşturulması, Irak'taki çekişmenin zeminini hazırladı (Keegan, 2010, s. 4).

2.2.3 Siyasi Parti

Yalnızca modern demokrasi, gücün boş bir alan olduğunu gösterecek şekilde gücü temsil ederek simgesel olanla gerçek olan arasındaki mesafeyi korumuştur. Bu, otoritenin kimseye ait olmadığını ve otorite konumundaki bireylerin bile sahip oldukları güce fiilen sahip olmadıklarını ortaya koyan bir dilin kullanılmasıyla gerçekleştirilir.

Bir demokraside, insanlar, yozlaşmış veya kötüye kullanmaları durumunda bir lideri görevden alma yetkisine sahiptir. Ancak istikrarsız bir siyasi yapı, Irak'ta ilave hareketin önünü açan ABD çabalarının en sıkıntılı sonucuydu. Paul Bremer, etnik ve dini kotalarla GC'yi kurduğunda, Irak'ta da yeni bir siyasi yapı inşa etti. ABD makamları, Irak'ın siyasi sürecinin gelişimine rehberlik edecek kurallar koymak yerine, mezhepsel-etnik kota sistemini kurdu ve etnik köken ve mezhepsel mensubiyeti ülkenin yönetimindeki çatışma kaynakları olarak kalıcı olarak sağlamaştırdı. Eski Başbakan Nuri El Maliki, Irak'ın 2003'ten bu yana kötüleşen güvenlik durumundan kökenleri etnik-mezhepsel nefrete dayanan siyasi mücadeleyi

suçluyor. Irak'ın eski başbakanı Ayad Allawi, siyasi çekişmenin burada kan dökülmesini körüklediğini kabul ediyor. Başlangıcından bu yana, Irak siyasi süreci gerilimle dolu. Yeni Irak siyasi seçkinleri, başarılı bir ulus-devlet inşa sürecinde gerekli olan ortak bir siyasi amaç duygusuna ulaşmak yerine siyasi pazarlığı ve partizan çıkarlarının desteklenmesini tercih eden etno-mezhepsel kota sistemi içinde güç pozisyonları için yarışıyor (Hunt, 2005, s. 8).

Ayrıca kota sisteminden hem ABD hem de İran siyasi olarak yararlandı. İran gibi Biden de 2010 seçimleri öncesinde Bağdat'ı ziyaret etti ve Iraklıların bu bölünmeleri aşmaya çalıştığı bir dönemde Kürtler, Şiiler ve Sünniler hakkında konuştu. ABD, Saddam Hüseyin'in devrilmesinden sonra Irak toplumunun yeniden inşasına yardım etmedi, dolayısıyla kota sistemini neden kurduğu belli değil. Dodge'nin gördüğü gibi, ABD Irak'ta asla psikolojik yetişkinliğe ulaşamayacak. Kürtlerin zaten federalizm yoluyla yerel olarak yetkilendirilmiş olmalarına ve hem Şiiler hem de Sünniler mezhep kimliğini devlet düzeyinde kutsallaştırma kavramını açıkça reddetmelerine rağmen, yine de tüm mezhep partilerinin orada olduğundan emin olmak istiyorlar.

Kota sisteminin Irak'ın işleyen bir demokrasi kurma ve güçlü bir ulus geliştirme çabalarına bu kadar zarar vermesinin birkaç nedeni var.

Bir taraf kazanırsa, ortak bir ırk veya dini geçmişe sahip olsalar bile diğer taraf kaybeder. Patron-müşteri ilişkileri yaratıldığında, siyaset, galip gelenin her şeyi aldığı barebone sıfır toplamı bir oyuna dönüşür.

En büyük iki Şii grubu, İslami Dava Partisi ve Yüksek İslam Konseyi birbiriyle çelişiyor ve aktif olarak birbirlerini baltalamak için çalışıyorlar. Bu rekabet 1980'lere kadar uzanıyor ve iki ayrı grubu içeriyor (Bengio, 2002, s. 6).

Aynı şekilde, Younis (2011, s. 2), sıfır toplamı oyun politikasının, savaşın ardından ulus inşasının başarısız olmasına katkıda bulunan bir neden olduğunu savunuyor. ABD önderliğindeki koalisyon, ulusal birliği destekleyen bir hükümet yapısı kurmayı başaramadı ve bunun yerine etno-mezhepsel çatışmayı kurumsallaştırdı.

İkincisi, kota sistemi, iş için daha nitelikli olsalar bile, parti dışı üyeleri hariç tutarken, beceriksiz olsalar bile bu taraflarla bağlantısı olan kişilerin atanmasını desteklemektedir. Ancak Kürtler, Bağdat'taki milletvekilleri arasındaki herhangi bir düzenlemeye dahil edilmeyi talep edince, devlet kurumundaki kota sistemi daha da sorunlu hale geldi. Dolayısıyla merkezi yönetim içindeki Sünni ve Şii gruplar

arasında bir anlaşmaya varılırsa Kürtler buna dahil olmakta ısrar ediyor. Yeni hükümet 2011'de, başlıca Arap partilerinin savunma ve içişleri bakanlıklarını bölmeyi kabul etmesiyle kuruldu. Ancak Kürtler, güç paylarının bir parçası olarak istihbarat teşkilatının kontrolünün kendilerine verilmesini talep ettiler. Şii ve Sünni Arap siyasi oyuncularını baltalayan etno-mezhepsel güç paylaşımı düzenlemesi, öncelikle Kürdistan Bölgesi ve Kürt siyasi gruplarına fayda sağlıyor.

Mezhep kotaları tarafından yozlaşmış bir patronaj ve müşteri devlet sistemi üretildi ve sürdürüldü. Bu nedenle, niteliksiz kişiler eyalette üst düzey görevlere yerleştirildi. Kötü yönetim Irak'ta devlet inşasının başarısız olmasına katkıda bulunmuştur ve bu çoğunlukla bakanlıklardan il meclislerine kadar tüm kamu sektöründe niteliksiz veya niteliksiz çalışanların istihdamına atfedilebilir. Devlet ayrıca siyasi anlaşmazlıklardan ve devlet kurumları arasındaki küçük rekabetlerden de etkilenmiştir (Nazir, 2006, s. 49).

Mezhepsel kota tartışması nedeniyle, Bağdat Kurumu'nun otuz dekanlık pozisyonundan sadece sekizi dolduruldu. Bunun nedeni üniversite, eğitim bakanlığı, eğitim bakan yardımcısı ve Bakanlar Kurulu arasındaki gerilimdir. Nitelikli olsalar bile, işlerinin bir başkası tarafından alınması riskini taşırlar.

Ankete katılanlar bunun, Irak'taki siyasi partilerin, yetenekli profesyonellerin ve bilim adamlarının kariyerlerini geliştirmek yerine siyasete öncelik vermesi nedeniyle olduğu sonucuna vardılar. Siyasi partilere katılmakla ilgilenmeyen nitelikli kişilerin kamu görevlerinde bulunmalarını engellediler. Saddam döneminde daha önce devletin iç işleyişiyle sınırlı olan yolsuzluk, siyasal sistemin kota sisteminin bir sonucu olarak daha geniş nüfusa ve kamu kurumlarına da sıçramıştır (Wimmer, 2003, s.113).

Irak'ta ulus inşasının başarısızlığı, kısmen, kamu yararı pahasına rüşvet, komisyon ve özel kazancın yaygınlığına bağlanabilir. Irak'ta politikacılar yok, sadece kendilerini ve partilerini ilerletmek isteyen oportünistler var. Ne taraflar ne de çıkarları herhangi bir geçerli standart veya norma tabi değildir.

Kötüleştiren güvenlik ve idari kargaşa, politikacılar tarafından kendi yetkilerini pekiştirmek için kullanıldı. Siyasi partiler, üretilmiş krizler yoluyla Baas tarzı taktikler kullandılar. Seçmenlerin çıkarlarını umursamazca umursamamaları, onları

siyasi liderlere karşı güvensiz hale getirdi. Temel kaygıları, iktidardaki güçlerini korumaktı.

Irak'ta siyasi süreç bu şekilde gelişti ve zaten etnik ve dini hatlar arasında bölünmüş partileri daha da parçaladı. Irak'ta, yönetici seçkinlerin çoğunluğu önceki rejimden kalma olduğu için durum daha da kötüleşiyor (Birdsall & Subramanian, 2004, s. 81).

Yeni Irak siyasi sınıfının pek çok kademesi dikkate alındığında, süreklilik fikri daha inandırıcı hale geliyor. 2003'ten bu yana, Irak'taki mezhep çatışmasının bir sonucu olarak Irak'ın yeni siyasi elitinin üç katmanı ortaya çıktı: Birincisi, milletvekilleri, bakanlar, bakan yardımcılar vb. gibi önde gelen isimlerden ve halktan oluşan üst katman var. sürgünden dönenler; ikincisi, devlet danışmanları, yargıçlar, yöneticiler ve esas olarak eski rejime mensup diğerleri gibi yürütme ve yasama erklerinin üyelerinden oluşan orta katman; ve üçüncüsü, eski rejim sırasında acı çeken ve devrimden önceki statüde olan kamu çalışanlarından oluşan kamu katmanı var. Sonuç olarak, Irak'taki en yüksek liderlik, on yıllardır ortalıkta olmayan ve bu nedenle ülke hakkında çok az şey bilen insanlardan oluşuyor. Bu katman çok önemlidir, çünkü rehberlik ve Devlet idaresi için bir başvuru kaynağı olarak hizmet eder. Irak'taki yeni siyasi elit, önceki hükümeti destekleyenleri ödüllendirmek için Saddam yönetimi altında acı çekenlere karşı aktif olarak çalışan bir orta sınıfa sahip (Younis, 2011, s. 5).

Ulus inşasına yönelik herhangi bir girişimin başarılı olması için halkın desteği şarttır. Güney Afrika'nın deneyimi, yeni siyasi düzenin daha önce marjinalleştirilmiş gruplara ve seçmenlere ses verdiğini göstermek için post-otoriter bir sisteme geçiş boyunca bir içerme dili ve siyaseti yaratma ihtiyacını göstermektedir. Bu çalışmanın yazarları, bu nedenle, Irak halkının bu bağlantıyı nasıl gördüğünü görmek için bir anket düzenlemenin gerekli olduğunu düşündüler.

2.2.4 Baaslaştırma Emri

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Batılı Müttefikler, Nazi savaş suçlularını yargılamak için Amerikalı subaylar tarafından yönetilen bir Nazi De-Nazifikasyon mahkemesi kurdu. Her durumda mahkemenin kararı, tanıkların ifadeleri ve ilgili olayların belgelenmesi de dahil olmak üzere sunulan kanıtlara dayanıyordu. Gerçek Nazilerden Arındırma davaları için 10.000'den fazla Amerikalı işçinin istihdam edilmesi gerektiği ve bu durumun Almanya'nın Nazilerden arındırılmış olarak

kalmasını sağlayamayacağı belirlendi. Bu şekilde, Almanlara sonunda Nazilerden Arındırma işlemleri üzerinde tam kontrol verildi. Savaş sonrası Müttefik Askeri Hükümeti, eski Nazi partisi üyelerinin rehabilitasyonu konusunda taban tabana zıt iki görüşe sahipti: (1) tüm Nazi üyeleri düzeltilemez ve dolayısıyla kurtarılamazdı ve (2) birçok eski Nazi partisi üyesinin Nazilerin kurbanı olduğu (Dimitrova & Strömbäck, 2005, s. 342).

Bu nedenle, toplumun üretken üyeleri olmak için ikinci bir şansı hak ettiler. Müttefik Askeri Hükümeti tarafından yürütülen Nazilerden Arındırma mahkemeleri bir şekilde muğlaklıkla gölgelendi, ancak bu paradoks bu davalara ışık tutmaya yardımcı oldu. 5 Mart 1946'da, yeni Alman direktifleri Nazilerden Arındırma yasalarının yerini alarak Nasyonal Sosyalizmden ve Militarizmden Kurtuluş başlıklı Alman Yasası 104 oldu. Buna ek olarak, Askeri Vali, Alman gençliğini yasanın en kötü sonuçlarından korumak için bir gençlik affi ilan etti. Bu af, 1 Ocak 1919'dan sonra Almanya'da doğan herkesin Nazilerden Arındırma Yasası uyarınca yargılanmaktan muaf olduğunu belirtti. Ancak, yeni Almanya'da, özellikle ülkenin akademik kurumları gibi yerlerde kanıt eksikliği ve uzmanlık ve uzman eksikliği vardı. Nazilerden Arındırma yönetmeliğinin başarısızlığı, Alman politikacıların işgal rejimlerine karşı giderek daha sert eleştiriler yaparak oy için birbirleriyle rekabet etmelerine de atfedilebilir. 1947'ye gelindiğinde, Doğu ve Batı Almanya arasındaki bölünme daha da genişledi ve Batılı müttefiklerin Alman ekonomisinin yönetimi ve yeni sosyal ve politik kurumların kurulması konusunda Sovyetlerle bir anlaşmaya varmasını zorlaştırdı (Kirmanc, 2013, s. 4).

Bremer'in otobiyografisine göre, Irak'taki Yılım (2006), Müsteşar Douglas Feith, 9 Mayıs 2003'te Irak'a gitmeden önce, Pentagon'daki son gününün sabahında ona Irak Toplumunun Baas'tan Arındırılması için bir yönerge taslağı gösterdi. (Bremer, 2006, s. 39). Fermanın siyasi önemini vurgulayarak, "Tüm Iraklılara Yeni Irak'ı inşa etme konusunda ciddi olduğumuzu göstermemiz ve ülkeyi Baas partisi ideolojisinden temizlememiz gerekiyor" dedi. Bremer, bu direktifin altında yatan amacın, Almanya ve Japonya'da yaşananlardan oldukça farklı bir şekilde, Baas partisinin tüm üyelerini tüm Devlet kurumlarının üst yönetim kademelerinden uzaklaştırmak olduğunu açıklıyor. Ona göre, Baassızlaştırma kararnamesi yalnızca partinin en üst düzey dört üyesini hedef alarak onları kamu görevinden uzaklaştırdı. Ülkedeki her bakanlık, ilişkili firma ve devlet kurumu (okullar ve hastaneler dahil), Baas Partisi ile iddia

edilen bağlantılardan dolayı en üst üç yönetim kademesi soruşturulacaktı (Bremer, 2006, s. 41). 2003'ten önce Irak, otuz yıldan fazla bir süre tek bir parti (Baas partisi) tarafından yönetildi (12 yıllık Nazi rejimine kıyasla). Bu nedenle birçok Iraklı Baas partisine gönüllü olarak katılmadı, ancak Saddam yönetimi tarafından buna mecbur bırakıldı. Irak'taki en ısrarlı çatışmalardan biri, koalisyonun Saddam'ın iktidarının düşmesinden sonra yayınlanan ilk Baassızlaştırma emriyle ateşlendi. Hurst'e göre, Baassızlaştırma emrinin iki ana sonucu vardı: birincisi, sivil hizmet görevlilerini, üst düzey parti üyelerini, üst düzey yöneticileri ve teknokratik sınıfı dışlayarak ve tasfiye ederek Irak devletinden geriye kalanları yok etti; ve ikincisi, Sünnilerin çoğunu yeni hükümete ve Irak'ın yeni Şii siyasi aktörlerine karşı yabancılaştırdı. Üçüncüsü, Bremer bir Şii olan Ahmed Çelebi'yi Baassızlaştırma komisyonunun başına atadığı ve Sünnileri yasanın mezhepsel bir prosedür olduğuna ve çevredekilerin görevden alınmasına yol açtığına ikna ettiği için, Baassızlaştırma yasası Irak toplumu içindeki mezhepsel gerilimleri şiddetlendirdi. 100.000 nitelikli devlet çalışanı ve kamu görevlisi. Sonuç olarak, yeni yasa, yetkin ve deneyimli kamu sektörü çalışanlarının büyük çoğunluğunun işine son verilmesiyle sonuçlanarak, devlet bürokrasisinin ve buna bağlı olarak kamu hizmetlerinin sona ermesine yol açtı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, savaş suçlularını takip etmek ve cezalandırmak için ilk uluslararası ceza mahkemelerinin kurulduğu Almanya ve Japonya'da kullanılan müttefik yöntemin aksine, Birleşik Devletler liderliğindeki koalisyon çok farklı bir yol izledi (Marr, 2009, s. 7).

Hashim'e (2006, s. 1) göre, Irak'ın Baas'tan arındırılması hareketi ülkenin güvenliği üzerinde de etkili oldu. Örnek olarak, Bağdat'ın kuzeyinde bulunan bir şehir olan Samarra'dan bahseder. Baas partisinin bu kalesinde binlerce kişi silahlı kuvvetlerde ve güvenlik güçlerinde görev yaptı. Ancak Saddam döneminde Samarra halkı baskıya, infazlara ve yüksek işsizlik oranlarına maruz kaldı. Samarra, Saddam'ın elinde yıllar boyunca çok acı çekti, ancak şehrin sakinleri Baasçı ve milliyetçi ideallerine bağlı kaldılar, bu nedenle Amerikan varlığını açık bir küçümseme ile gördüler. Koalisyonun hizmetleri yeniden kurma, yeni işler yaratma ve yeniden inşa etmeye başlama konusundaki başarısızlığı, yalnızca hayal kırıklıklarını körükledi.

Saouli'ye (2019, s. 68) göre, Irak'ın Baas'tan arındırılması kararı, Şii partilerin on yıllarca sürgünde kaldıktan sonra iktidara dönen bazı üyeleri tarafından seçici bir şekilde uygulandı ve bu seçim Irak'taki mezhepsel şiddetin başlıca nedeni olabilir.

Milyonlarca Şii ve Sünni'nin önceki yönetimle işbirliği yaptığını ve birçok Şii aşiretinin Birinci Körfez Savaşı'ndan hemen sonra 1991'de Güney'deki Şii isyanının bastırılmasına yardımcı olduğunu belirtti. Ancak 2003'teki savaştan sonra Irak'a dönen sürgünler, Baas diktatörlüğüyle işbirliği yapan pragmatik veya fırsatçı Şiilerin katkısını küçümseyen yeni bir tarihsel anlatı hazırladılar. Siyasi muhalifler, ağırlıklı olarak Sünniler, bunun yerine Baasçı olarak etiketlendi ve Baasçı bağlarını alenen kabul etmek zorunda kalmadan, özellikle Şiiler arasında diğer siyasi partilere dahil edildi. Baassızlaştırma süreci bu kadar ikiyüzlü ve mezhepçi bir şekilde yürütülürse, yeni Irak sallantılı bir zemin üzerine inşa edilecektir. Bu itibarla, Baassızlaştırma taktikleriyle ilgili birincil mesele, sistematik ve aleni mezhepçilik veya kendi başına partizanlık değil, daha genel olarak tiranlıktır, ancak nihai amacı mezhepçi bir siyasi ortamı sürdürmektir.

Hem Sünni hem de Şii Baasçılar, birçok eski rejim çalışanının emirden muaf olarak kabul edildikten sonra işe dönmelerine izin verildiği için Baassızlaştırmanın kötü bir şekilde yürütüldüğünü düşünüyorlar. Aslında, Baassızlaştırma makamı 13.000'den fazla eski Baasçıyı 2003'ten önce sahip oldukları iş ve pozisyonlara iade etti.

Bu, Baasçıları Kaldırma otoritesinin birçok Baasçıyı tasfiye etmeyi başaramadığını ve birçoğunun daha önce buldukları yere geri döndüklerini gösteriyor. Eski Baasçılar, yetkililere rüşvet vererek beladan kurtulmanın yolunu kolayca satın alabiliyorlardı.

Bremer, Baassızlaştırma yasası nedeniyle, Irak'ın son derece yetkin yargıçlarının büyük çoğunluğunu görevden aldı. Baassızlaştırma yasasındaki boşlukların bir sonucu olarak, birçok eski rejim çalışanının işlerine dönmesine izin verildi. Nitelikli ve deneyimli işçilerin çoğu yasa nedeniyle işten atıldı ve bu da kamu yönetimi ve güvenliğinde aksamalara yol açtı. Bremer'in baş yargıçların çoğunu görevden alması mahkeme sistemi üzerinde derin bir etki yarattı. Irak'taki aşırılıkçı gruplar, yüksek işsizlik oranından ve Bremer'in DeBaathification yasasına ilişkin kararlarından destek aldı. Dolayısıyla, devleti yeniden inşa etme sürecinin bir parçası olan savaş sonrası Almanya'daki Nazilerden Arındırma yasasının aksine, Baassızlaştırma yasası, Irak'ın ulus inşasının çöküşüne yol açan ABD politikasının etkilerinden biri haline geldi (Anderson & Stansfield, 2014, s. 2).

Irak Kürtlerinin statüsü, Birinci Körfez Savaşı'ndan bu yana önemli ölçüde değişti. 1991'den önce Kürtler azınlıktı ve büyük partileri İslami muhalefetin desteğine sahipti.

Güney Irak'ta Saddam diktatörlüğü tarafından ezilen halk ayaklanması, İntifada'daki başarıları sonucunda, 1991'deki Birinci Körfez Savaşı'ndan sonra Kürtlerin katılımı artırıldı. Kürt halkını korumak için ABD ve müttefikleri Kuzey Irak toprakları üzerinde uçuşa yasak bölge ilan etti. Bu seçim, Kürdistan Bölgesi'nde yarı bağımsız bir hükümetin kurulmasına katkıda bulundu. Mart 1991'deki ayaklanmanın ardından Kürtler, Haziran 1992'de Viyana'da (Avusturya) yapılan Irak muhalefet konferansında İslami muhalefet gruplarından Kürdistan Bölgesi'ne federal bir statü tekliflerini kabul etmelerini istediler. Birinci Körfez Savaşı'ndan önce, Irak muhalefet hareketinin aldığı pozisyon, birleşik bir demokratik Irak çerçevesinde Kürdistan Bölgesi'ne özerklik sunmaktı. Kürtler birleşik Irak muhalefet örgütünden çekilmekle tehdit edince, Viyana Konferansı'na katılan İslami muhalefet partileri sonunda anlaştilar ve federal sisteme katıldılar. Irak Ulusal Kongresi (INC) bu görüşü Kürt parlamentosunun oylamasıyla aynı yıl onayladı ve 1999'da New York'taki toplantısında yineledi (Katzman, 2008, s. 3).

Başta İslami partiler olmak üzere Irak muhalefeti, İntifada'nın yenilgisi ve Irak meclisinin kurulmasının ardından Viyana konferansında Kürtlerin federalizm önerisi karşısında şaşkına döndüler. Başlangıçta bunu reddettiler, ancak Kürtler kendileriyle çalışmayı bırakmak ve muhalefete destek vermekle tehdit ettikten sonra teslim oldular. Irak'a yönelik BM yaptırımları sırasında ABD'nin güvenliğine ve desteğine ve Irak'ın yıllık petrol parasının önemli bir bölümünü (%12) almasına rağmen), Kürtler bölgelerini Irak'ın merkezi hükümetinin veya başka birinin müdahalesi olmadan özgürce yönettiler.

ABD yetkilileri, Birinci Körfez Savaşı'nın sona ermesinden sonra Saddam'ın bu bölgelere uçak göndermesini önlemek için kuzey Kürt ve güney Şii bölgelerinde Uçuşa Yasak Bölgeler kurdu. Irak'ın 688 sayılı BM Güvenlik Kararı'na uymamasının bir sonucu olarak, Başkan George Bush Sr. ve yönetimi, Kürtleri korumak amacıyla 5 Nisan 1991'de bu kararı aldı. Ancak ABD, güney Irak'ı Saddam'ın Cumhuriyet Muhafızları saldırılarından koruyamadı. Cumhuriyet Muhafızlarının güçleri çatışmadan zarar görmedi ve rahatsız edilmedi ve ABD Hava Kuvvetleri asla onları yok etmeye çalışmadı. Başlangıç olarak, Saddam, hem modern silahlardan hem de

savaş alanı uzmanlığından yoksun olan güneydeki Şii'leri ezdi. İmam Ali ve Hüseyin'in türbelerinin bulunduğu kutsal şehir Necef ve Kerbela'da Şii direnişi son direnişini yaptı.

Saddam Hüseyin'e, Kuveyt'ten ordu güçlerini ve ağır silahları ve saldırıya uğramamış olan Cumhuriyet Muhafızlarını geri çekmesine izin vererek, Şii'lere karşı verdiği mücadelede ona yardım eden ABD'ydı. Ayrıca, Saddam'ın Irak'ın güneyindeki tüm vilayetlere sivilleri bombalayarak yayılan İntifada'yı bastırmak için askeri uçak konuşlandırmasına da onay verdiler. 2003'ten sonra, ABD'nin 1991'de başlayan Kürtlere yönelik tutarlı desteği sadece derinleşti (Dodge, 2021, s. 461).

Haşim, Birleşik Devletler'in Irak'taki Kürt özerkliğini desteklemesinin, birleşik bir ulus olarak Irak'ın sonunun ve Kürtlerin kendi farklı kültürünün başlangıcı olduğunu düşünüyor. Yeni Irak'taki argümanlar, kendi bölgeleri ile ülkenin geri kalanı arasındaki keskin ayrımlara odaklanıyor. Ahmed de benzer bir durum ortaya koyuyor ve Amerika Birleşik Devletleri'nin herhangi bir fedakarlık duygusu veya Kürtlerin güvenliği için endişe duymadan değil, Amerikan çıkarlarını ve daha ileri Amerikan ekonomik ve jeopolitik amaçlarını korumak için uçuşa yasak bölgeler kurduğunu söylüyor.

Kürt muhalif gruplar Irak'ta benzersizdir, çünkü 1991 ihtilafı sırasında Amerikan yardımıyla Kürdistan Bölgesi'nde toprak ele geçirebilmişlerdir. Kürt siyasi aktörler için bir kazan-kazan durumuydu. Birincisi, Kürtler bir güç üssü kurdular ve diğer Iraklı siyasi aktörleri etkilediler; ikincisi, kendi bağımsız hükümetlerine sahip olmanın ve on yıldan fazla bir süre Kürdistan Bölgesi'ni yönetmelerinin bir sonucu olarak deneyim biriktirmişler; üçüncüsü, uluslararası hukukta deneyim kazanmışlar ve ülkelerle yakın diplomatik ilişkiler geliştirmişler; dördüncüsü, Irak hükümetine karşı savaştan diğer muhalefet partilerine göre daha fazla güce sahipler. Ayrıca uluslararası hukuk konusunda bilgisizdiler ve Irak'ta çok az halk desteğine sahiptiler (Faust, 2015, s. 1).

1990'dan bu yana, en büyük iki Sünni Kürt partisi, Kürdistan Demokrat Partisi (KDP) ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB), Kürdistan bölgesindeki merkezi hükümetin kontrolü dışında kurumlarını ve milislerini oluşturdular. 1991'de, büyük bir Kürt grubun Baas partisi ve Irak muhalefetiyle bağlantıları olmasına rağmen, ABD yine de Kürtleri destekledi.

ABD, 1991'de Kürtlerin Kürdistan'da toprak kazanmasına yardım ettiğinden beri, kendi inisiyatifleriyle çalışıyorlar. Dahası, bazıları Saddam yönetimiyle ilişki içindeydi ve muhalefet örgütleriyle güçlü temasları vardı; örneğin, KDP lideri Mesud Barazani muhalefet partileriyle işbirliği yaptı ve 1996'da Kürdistan'daki muhalifleri KYB'ye karşı Saddam'dan askeri yardım istedi.

Bu, Kürtlerin neden Kürdistan için tam bağımsızlık değil de sadece federalizm talep ettiği sorusunu gündeme getiriyor. Haşim, Kürtlerin federal ve güvenli bir Irak'ta kalmak istediklerini söylerken tamamen samimi olduklarının şüpheli olduğunu düşünüyor, çünkü merkezi hükümet içindeki konumlarını mümkün olduğunca fazla özerklik ve kaynak elde etmek için kullanacakları muhtemel. Bu görüş, Irak'taki Kürt siyasi aktörlerin 2003'ten sonra Bush yönetiminin desteğiyle Bağdat'taki Irak merkezi hükümeti üzerindeki etkilerini genişlettikleri gündem tarafından desteklenmektedir (Faust, 2015, s. 2).

ABD'nin Kürtlere ve Şii'lere karşı tutumu farklıydı. Kürtler 2003 yılındaki savaştan hiçbir şekilde zarar görmediler ve aslında Kürt birlikleri için konumlarını güçlendirerek ve avantajlar elde ederek önemli bir siyasi sermaye kazandılar. Birinci Körfez Savaşı'ndan sonra ve ikinci Körfez Savaşı'na kadar Kürtlerin İran, Türkiye ve Suriye ile olan sınırları daha güvenliydi ve yaklaşık 100.000 Peşmerge savaşçısından oluşan kendi orduları vardı. 2003 yılında tüm ordunun dağıtıldığı Irak'ın geri kalanının aksine, Kürt Peşmerge güçleri uluslararası ve diplomatik olarak temsil edildi ve Kürtlere Irak'ın diğer bölgelerinden daha fazla güç verdi. İkincisi, Kürtler 1996'dan 1998'e kadar iki yıl boyunca kendi aralarında savaşırken, iki büyük parti, KDP ve KYB, Kürdistan Bölgesi'nde iktidar mücadelesi verdi. Sonuç olarak, Kürdistan'daki siyasi şahsiyetler, siyasi çekişmeyi ve bölücülüğü sürdürmenin budalalığını gördüler. Üçüncüsü, Kürtlerin Irak'ın federal bütçesindeki payı, İkinci Körfez Savaşı'nın ardından %12'den %17'ye yükseldi. Arap siyasi örgütleri federal hükümet içinde çok marjinalleştirildiğinden, bölgenin nüfusu, buna karşılık gelen nüfus artışı olmaksızın yüzde 12'den fazla arttı. Her iki taraf da Kürtlerin desteğini kaybetmekten korktukları için, hiçbir şey yapmadan taleplerinin neredeyse tamamı karşılanıyor. Talepleri kendi kendine hizmet eder ve çevrelerindeki herkese zarar verir (Keegan, 2010, s. 7).

Kürt siyasi liderler 1992'de muhalefetteyken federal sisteme destek kazandılar. Daha sonra 2003 yılında yazılan ve tüm Irak devletini kapsayan federal bir yapıyı içeren

yeni Irak anayasası üzerinde anlaştılar. Bunun nedeni, Amerika Birleşik Devletleri'nin anayasayı hazırlamak için sağladığı sınırlı süre ve sürece ilişkin önemli katkılarıydı. Ek olarak, Şiiiler ve Sünniler arasındaki savaşın bir sonucu olarak, Şii siyasi fraksiyonları Baasçıların tekrar iktidara gelmesini engellemek için herhangi bir yeni sistem kurmayı amaçladılar. Dodge'ye inanılırsa, Irak'taki Kürtler, ülkenin çekirdek bütçesine sınırsız erişim ve denetime sahip. Bu durumda, açık bir etnik boyut ortaya çıktı: Kürtlerin federal bütçeden yüzde 17 pay alma talebi, çok yüksek ve demografik gerçeklerden uzak olduğu ve gelecek yıl için vaat edilen yeni bir yüzde hesaplamasının uzlaşmacı çözümü olduğu için eleştirildi. Bütçe parlamentoda kaldı ama yine de bazı Kürt olmayan milletvekilleri tarafından eleştirildi (Dodge, 2014, s. 16). Ayrıca Kürtler, ülkenin birçok siyasi fraksiyonunda hissedilen etkileriyle Irak'ın başlıca siyasi güçlerinden biri haline geldiler.

Sonuç olarak, Kürdistan Bölgesi, bağımsız bir egemen ulus gibi, petrol çıkarma ve Kürt halkına ilişkin diğer konularda Bağdat'taki merkezi hükümete danışmadan kendi kararlarını alarak işlev gördü. Irak Kürdistan Bölgesi, Irak ulusal bayrağı yerine kendi bayrağını dalgalandırıyor, kendi anayasası ve yerel makamlar tarafından yönetiliyor ve Irak'ın en büyük milis gücü olan Peşmerge'ye ev sahipliği yapıyor. Kürdistan Bölgesi'nin kendi başkanı ve birkaç yabancı şirketle petrol ihracat anlaşmaları imzalamış olmasının yanı sıra, kendi para birimi de var.

Kürdistan Bölgesi vergi ve gümrüklerden kazandığı paranın tamamını kendi cebinde tutuyor. Kürtler sadece özerk değil, aynı zamanda ulusal liderliği de baltalıyorlar. Örneğin, merkezi hükümet herhangi bir yabancı malın girişini kısıtlamayı seçerse, Kürdistan Bölgesi bu kuraldan muaftır. Merkezi hükümet bazı maddeleri yasaklamış olsa da, yine de Kürdistan üzerinden ithal edilebiliyor. Ancak Irak sınırına ulaşmak önemli ölçüde daha zor ve tipik olarak ciddi gecikmelere neden oluyor (Dawisha, 2013, s. 3).

Tüccarlar, ülkeye giren veya çıkan mallar için herhangi bir denetim olmadığı için kuzeydeki Kürdistan sınırı gibi. Güvenlik ve ekonomiden bir bütün olarak Irak devletinin otoritesine kadar her alanda olumsuz etkiler görülebilir, çünkü Kürdistan Bölgesi siyasi olarak Bağdat'tan bağımsızdır.

Petrol zengini Kerkük kenti ve çevresi, Kürdistan Bölgesi'nin de üzerinde hak iddia ediyor. Bununla birlikte, Keegan (2010, s. 11) ve Younis (2010, s. 7) gibi çok sayıda akademisyen, Kürtlerin Kerkük şehri üzerindeki iddiasının 1960'lardan önce büyük

ölçüde göz ardı edildiğini iddia etti. Bağdat'la samimi bağları olan Türkmenler nüfusun çoğunluğunu oluşturuyordu. Ancak Kerkük'te petrol bulunup ihraç edilmeye başlayınca işler değişti ve beraberinde büyük bir Kürt akını geldi. Wolff'a göre, Kerkük şehrine Irak içinde özel statü verilecek. Seçenek, bunun ilgili ana taraflarca kabul edilebilir olması, Kerkük'e IKBY'den veya merkezi hükümetten bağımsız gerçek yetkiler verecek ve yerel yönetişimi güçlendirerek yerel yönetişimi kolaylaştıracak düzenlemeler yaratacağı için bazı önemli uzun vadeli niteliklere sahip olması olabilir. vatandaşlarının yaşadığı demokrasinin kalitesini artıracak düzenlemeleri paylaşmak. Ancak ABD'li yetkililer, Kerkük üzerinde hakimiyet kurma arayışlarında Kürtleri desteklediler. Bremer'e göre, Iraklılar binlerce Sünni Arap'ı şehrin içine ve çevresine Kürt topraklarında hareket ettirdiği için, stratejik açıdan önemli kuzey kenti Kerkük'e yönelik Kürt iddiaları meşru.

Dolaylı olarak, tartışmalı bölgeler Irak anayasasının 53(A) Maddesi uyarınca KBY'nin Körfez Savaşı öncesi kontrol alanı dışındaki yerler olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, Yeşil Hat tarafından sağlanan korumanın dışındadırlar. Bu nedenle Kürdistan Bölgesel Yönetimi'nin (KBY) resmi yargı yetkisi, işgalden önce olduğu gibi Kerkük hariç, Kürdistan Bölgesi'ndeki topraklarla sınırlıdır. Sözde tartışmalı bölgelerde geleceğine karar vermek için referandum çağrısı yapılmasına rağmen, anayasa 140. maddede Kerkük'ün ötesinde bu bölgelerin hiçbirinin adını vermiyor (Kirmanc, 2013, s. 6).

Temmuz 2014'te Irak çok net bir şekilde bölündüğünde, Kürtler Kerkük'ün kontrolünü ele geçirdi. IŞİD, orta ve kuzeybatı Irak'ta Sünni Arap nüfuslu bölgeleri yönetirken, Kürt bölgesel muhafız gücü (Peşmerge) tartışmalı bölgenin bazı kısımlarını, özellikle Kerkük şehrini merkezi hükümetten ele geçirmek için Irak ordusunun çöküşünden yararlandı. Sonuç olarak, 2014'te IŞİD'in yükselişinin ardından Kürtler, Sünni ve Şii Arap topluluklarının savunmasızlığından orantısız bir şekilde faydalandı.

2.2.5 Irak Anayasasında Seçimler

Irak'taki siyasi iklim, 2005 yılında ancak anıtsal bir değişim olarak adlandırılacak bir süreçten geçti. Saddam Hüseyin'in otokratik liderliğinden daha temsili bir hükümet biçimine dönüştü. 30 Ocak 2005'te Irak, Saddam Hüseyin'in iktidardan indirilmesinin ardından ilk seçimini yaptı. Bu seçimlerin amacı, yeni anayasayı

yazmaktan sorumlu olacak Ulusal Geçiş Meclisi'ni seçmekti. Koalisyon Geçici Otoritesi (CPA), tüm Iraklıların tek bir seçim bölgesinin yeleri olduğuna ve belirli adaylar yerine parti listesine oy vermeleri gerektiğine karar verdi. Siyasi listelerin koltukları oy toplamlarına göre bölündü. Sonuç olarak şiiler ve Kürtler, INA'nın Sünnilerden daha büyük bir yüzdesini oluşturuyordu. Siyasi anlaşmazlıklar, gergin tartışmalar ve nihayetinde kan dökülmesi ülkeyi rotasından saptırdı (Marr, 2009, s. 9).

Öte yandan, 15 Ekim 2005'te ulusal bir oylama anayasanın meşruiyetini doğruladı. Anayasa, kuvvetler ayrılığı ilkelerini ve parlamenter demokrasiyi uygulamada başarılı oldu. Temsilciler Konseyi (CoR veya Parlamento) yeleri genel, doğrudan ve gizli oyla dört yıllık bir süre için seçilirler.

Irak Başbakanı, Bakanlar Kurulu'na (BK) başkanlık eder ve yürütme yetkisini kullanır; bu kişi Irak'ın genel stratejisinden sorumludur. Bir bonus olarak, Başbakan aynı zamanda ordunun başkomutanı olarak da görev yapıyor. Bu kişi parlamentonun çoğunluğu tarafından önerilmiştir ve Temsilciler Konseyi (CoR) tarafından onaylanması beklenen bir Bakanlar Konseyi'nin (BK) kurulmasından sorumludur.

Ancak, başkanın adaylığı BK'nın üçte ikisinin desteğini gerektiriyor. Ulusal birliğin sembolü olarak cumhurbaşkanının görevi çoğunlukla trenseldir. Başka bir deyişle: başkanın rolü, ulusal gurur ve egemenlik sembolüyle sınırlıdır (Marr & Al-Marashi, 2018, s. 7).

138. madde, başkan ve iki başkan yardımcısından oluşan bir Başkanlık Konseyi kurar. Cumhurbaşkanı'nın yetkilerinin çoğunu Başkanlık Konseyine devretmesi bekleniyor. Anayasa ve BK onaylı yasaları veto etme hakkı bu yetki biçiminde belirleyici faktörlerdir. Iraklılar, demokratik geçiş sürecinin son aşamasının başlangıcını işaretlemek için 15 Aralık 2005'te ilk Parlamentoları için oy kullandılar. 18 ilin her biri için ayrı seçim bölgeleri ve parlamentoda nispi temsil (toplam 275 milletvekili) kanunla zorunludur. . Koltuklar, valilikte oy kullanma hakkı bulunan vatandaş sayısına göre tahsis edilir. Telif edici koltuklar, yasama koltuklarının 45'ini oluşturuyordu. Bu koltuklar, ulusal ortalamasının üzerinde ve ötesinde oy kullanan ancak belirli bir bölgede yetersiz kalan gruplara ayrıldı.

Partiler, seçmenlere rakip aday listeleri arasında bir seçenek vererek, her ilde birleşik bir aday listesi oluşturmalarını gerektiren kuraldan muaf tutuldu. Kapalı liste sistemi,

BK koltuklarının toplam oy sayısına göre siyasi partilere tahsis edilmesi ve adaylara BK'da partilerinin seçim listelerindeki konumlarına göre sandalye verilmesi anlamına geliyordu. Başka bir deyişle, siyasi partiler listenin neresinde göründüklerine karar vererek hangi adayların BK'ya gireceğini etkileyebilirler (Dawisha, 2013, s. 6).

Birleşik Irak İttifakı (Şii-İslamcı), ülkedeki en büyük iki siyasi partiden oluşuyor: Dava ve Irak İslam Devrimi Yüksek Konseyi (SCIRI). Birlikte, Irak'ın 275 parlamento koltuğunun 128'ini ve halk oylarının %46,5'ini sağladılar. Bu, partiyi Kürt koalisyonunun 53 sandalyesini ve Sünni Irak Tavafuk Cephesi'nin (ITF) 44 sandalyesini geçerek Irak'taki en büyük siyasi ittifak haline getiriyor (Dawisha, 2013, s. 7).

16 Mart 2006'da Parlamento toplandı ve anayasal kuralın resmi başlangıcı oldu. Pek çok ileri-geriden sonra (Iraklı politikacılar hükümeti kimin kurması gerektiği konusunda anlaşmazlığa düşmeye devam ettiler), sonunda Nuri el-Maliki başbakan (Şii) seçildi. Maliki, geçiş döneminde uzlaşmacı bir aday ve İbrahim el Caferi'nin başbakan yardımcısıydı. İki başkan yardımcısı, Adel Abd al-Mehdi (Şii) ve Tariq al Haşimi (Sünni) de Temsilciler Meclisi tarafından seçilirken, Celal Talabani (Kürt) cumhurbaşkanlığına (Sünni) aday gösterildi. Barham Salih (Kürt) ve Salam al-Zubaie (Arap) sırasıyla Başkan Yardımcısı ve Birinci Başkan Yardımcısı (Sünni) olarak görev yaptı.

Son olarak, ülkenin istikrarsız durumunun zamanla daha da kötüleştiği görüldü. Ocak 2005 seçimlerinde, seçmenlerin %8.5'i oy kullandı. Seçmenlerin yüzde 78,5'i referandumda onayladı. Ne olursa olsun, tırmanarak tam bir iç savaşa dönüşme tehdidi oluşturan anarşi ve mezhep çatışmaları ortamı devam etti. Irak'ın yenilgisi, Daesh ve El Kaide gibi terörist grupların büyümesine yardımcı oldu ve 2006'da Sünni ve Şii Müslümanlar arasında bir iç savaşı ateşledi. Bütün bunların özellikle Irak'ın göbeğinde kurumların olumsuz etkilenmesinde büyük rolü var (Ottaway & Kaysi, 2012, s. 14).

2009 yılının ortalarında bir sonraki seçim için hazırlıklar başladı. Seçim, Amerikan tarihinin en önemli seçimlerinden biri olarak görülebilir. Bu seçim ile 2005'teki son seçim arasındaki bazı temel farklılıklara işaret ederek başlayacağım. Kalıcı anayasa için ön seçim 2010'da yapılacaktı. Ayrıca, bu seçimin yardımıyla aşağıdakiler gösterilebilir. Başlamak için, Irak halkının demokratik ilkelere bağlılığı. İkincisi, ilk kez toplumdaki herkes ve halk hükümete güvenip güvenemeyeceklerini öğrenecekti.

Son olarak, giden hükümetin, Anayasa'nın amaçladığı gibi, iktidarı gelen hükümete barışçıl bir şekilde devretme olanağına sahip olup olmadığını gösterecektir.

2009 yılında yabancı uyrukluların sayısındaki düşüş de bu seçimde önemli bir etkidir. Güvenlik Konseyi'nin 1790 sayılı Kararı ile belirlenen çok uluslu kuvvetler için BM yetkisi, 31 Aralık 2008'de sona ermiş ve Irak'tan çekilme kararına yol açmıştır. Bu tarihten sonra Irak'ın güvenliği Irak hükümetinin sorumluluğunda olacaktır. Buna rağmen, ABD askerleri Irak'ta kaldı ve tüm askeri eylemler ikili ABD Irak Güvenlik Anlaşması şartlarına göre Irak makamlarıyla koordine edildi. Buna ek olarak anlaşma, ülkedeki tüm ABD muharebe ve askeri personelinin 30 Haziran 2009'a kadar geri çekilmesini şart koşuyordu. Irak'ın güvenlik, ordu ve polis teşkilatları görev başında kadın ve erkekleri kaybetmeye devam ettiğinden, bu seçim onların karar almalarında önemli bir faktör olacaktır. ABD askerlerinin orada kalıp kalmadığına bakmaksızın Irak'ı ve halkını güvende tutabileceklerini göstermeleri gerekiyordu (Dodge, 2014, s. 18).

Seçimin sonucuna bağlı olarak, ülkenin geleceği birkaç farklı yol izleyebilir. Sonuç olarak mezhep çatışması olasılığı azalacaktır. Irak, Sünni, Kürt ve Şii topluluklarından temsilcilerin yer aldığı bir hükümet seçerek, ölümcül mezhepsel şiddete son verme ve ulusal birliğe doğru ilerleme şansını artırıyor. Bununla birlikte, aşağıdaki ana faktörler de dahil olmak üzere, seçim sonucunun olumlu olmadığına dair birkaç gösterge vardır:

2009'da yeni siyasi grupların ortaya çıkması katkıda bulunan bir faktördü. Silahlı çatışma ve siyasi rekabet, 2005 yılında seçilen ana Şii koalisyonu da dahil olmak üzere partilerin dağılmasına yol açtı. Şii partileri arasında Hukuk Devleti Koalisyonu (SOL), Irak Ulusal İttifakı (INA) ve Irak Birlik İttifakı (IUA), üç ana koalisyon (IUA) olarak ortaya çıktı. Adalet, Başbakan el-Dawa Maliki'nin Partisi altında yeniden sağlandı. INA, Mukteda es-Sadr'a sadık adaylara ve Başkan Yardımcısı Adel el-Mehdi'ye (Amerika karşıtı bir din adamı) güveniyordu. 2009 eyalet seçimlerinden önce, İçişleri Bakanı Jawad al-Bulani kendi partisi olan İslami Birlik İttifakı'na (IUA) liderlik etti. Ayad Allavi, Tarık el-Haşimi ve Rafa el-Assewi, Irakiye partisine sırasıyla başkan, başkan yardımcısı ve başbakan yardımcısı olarak liderlik ettiler. Son olarak, iki Kürt partisi Kürdistan Yurtseverler Birliği ve Kürdistan Demokrat Partisi idi (Chubin & Tripp, 2019, s. 7).

Terör örgütü El Kaide'nin seçimleri bağırarak ve seçmeni durdurmaya çalışarak bozma geçmişine sahip olması, seçimin kötü sonucunu gösterebilecek bir diğer faktör. Başkent Bağdat'a havan topları ve roketlerden bomba yağdı. 7 Mart'ta sandıklar açılmadan hemen önce oldu. Buna rağmen, sandıklara çok sayıda seçmen katıldı. Eyaletin 18,9 milyon seçmeninden 12 milyonu, ülke çapındaki 49.630 sandıktan birine oy kullanmak için gitti. Seçimlerde yarışan 86 siyasi parti, 6.292 aday ve 12 koalisyon vardı. Ne yazık ki, seçimin ilk sonuçları, el-Maliki (SoL koalisyonu) ve Alevi (Irakiyye) arasında yakın bir yarışa işaret ederek, otoriter liderliğin ve hileli seçimlerin hakim olduğu bir bölgede alışılmadık bir seçim uçurumu yarattı.

Kişinin kendi çıkarlarının peşinde koşması başka bir faktördü. Hatta bazıları, belirli bir ülkedeki seçimlerin sonucuyla ilgili herhangi bir karışıklığı veya belirsizliği gidermek için yeniden sayımın yapılmasını savundu. El Maliki gibi iddialarda bulunmayı planlayanlar da vardı, ancak bunu yapmak seçim sürecine dahil olan hiç kimse veya ülkenin genel gelişimi için hiçbir fayda sağlamayacaktı.

2.3 Irak Anayasası

Hiçbir devletin yeni bir anayasa oluşturma prosedürü kolay değildir. Ülkenin birçok etnik ve dini nüfusu, baskı geçmişi ve komşularıyla gergin ilişkileri dahil olmak üzere birçok karmaşıklığı nedeniyle, bu Irak'ta devam eden bir süreçtir. Burada, 2005 Irak anayasasının poliarşi tarzı kurumlara sahip olup olmadığını görerek başlayacağız. Irak anayasası, seçilmiş yürütme organı liderleri (veya "poliarşi") sisteminin bilinen ilk örneğine sahiptir (Keegan, 2010, s. 16).

20. madde, cinsiyete bakılmaksızın tüm Irak sakinlerinin siyasi faaliyetlerde bulunma, oy kullanma, seçilme ve kamu görevine aday olma hakkına sahip olduğunu belirtmektedir. Irak anayasasının 38. maddesi, vatandaşlara basın, yazılı basın ve yayınlar dahil olmak üzere çeşitli kanallar aracılığıyla ifade özgürlüğü hakkını garanti ediyor; barışçıl bir şekilde toplanma ve gösteri yapma hakkı; ve örgütlenme özgürlüğü hakkı. Amerikan işgalinden sonra, resmi olmayan haber kuruluşlarının sayısında bir artış oldu. 2003 yılının Nisan ayında Basra, ilk Irak gazetelerinden birinin yayınlandığını gördü. Ayrıca 41. maddede Irak halkının fikir, din, tercih ve mezheplerine bağlılığında özgür olduğu ilkesi; bu mevzuatla düzenlenir.

Bu nedenle, Irak anayasası yedi poliarsik kurumu içermektedir. Anayasa, seyahat etme ve kendi doktorunu seçme hakkı da dahil olmak üzere temel özgürlükleri korur ve her türlü ayrımcılığı yasaklar. 10. Maddeden 23. Maddeye kadar her şey bu konuyu ele almaktadır. Ayrıca İslam'ın Irak'ın resmi dini olduğunu ve ülkenin mahkemesinin bağımsız olarak işlemesi gerektiğini belirtmekte fayda var. Bu, Şeriat'ın meşru hukuk olarak kalacağı anlamına gelir (Younis, 2011, s. 12).

2005 ve 2010 seçimlerinin yanı sıra yeni Irak anayasasına ilişkin tartışmalar artık kapandı. Şimdi bazı şeyleri açıklayacağım ve Irak'ın siyasi sürecinde rol oynayıp oynamadıklarını görmek için bu yedi kuruma odaklanacağım.

2.3.1 Yedi Kurum

Irak'ta yapılan genel seçimlerde yeni hükümet ve milletvekilleri seçildi. Cumhurbaşkanlığı ve diğer devlet liderlerinin seçilmesi Iraklılar arasında büyük bir katılım sağladı. Çatışmanın 2003 yılında sona ermesinden bu yana ülkede iki parlamento seçimi yapıldı. Başka bir deyişle, halk açıkça yöneticileri atamıştır (Kirmanc, 2013, s. 6).

2.3.1.1 Açık ve adil oylama

Siyasi haklar gibi konular Irak Anayasası'nın 20. maddesinde (oy ve seçme hakkı) ele alınmaktadır. Ancak, seçimlerin adil ve özgür olup olmadığı bu ortamda çok önemli bir husustur. Siyasi çatışmalar, şiddet, yasal meydan okumalar, yeniden canlanan mezhep kavgaları ve terörizm de dahil olmak üzere birçok şeyin seçimleri bozma potansiyeli var. Bu nedenle, oy verme yerlerini ve seçim bölgelerini açık tutmak zordu ve birçok Iraklı için oy kullanmak da zordu. Dolayısıyla Irak seçimlerinin adil ve özgür olmadığı açık.

Ülkenin 2005 yılında yürürlüğe giren yeni anayasası ile seçme, seçilme ve göreve aday olma yetkileri tüm yetişkin Iraklıları kapsayacak şekilde genişletildi. Halk tarafından onun için yarışan 6.000 kişi arasından seçilecek olan Parlamento , Bakanlar Kurulunu onaylayacak ve Cumhurbaşkanı belirleyecekti. Seçimlerde yaklaşık 12 milyon Iraklı oy kullandı. Ancak bu rakamlar, her uygun Iraklı seçmenin gerçekten kayıtlı olduğu şeklinde yorumlanmamalıdır. Genel oy hakkının etkili olabilmesi için yaygın katılımı gerektirdiği ileri sürülebilir. Bu, Irak'ın evrensel oy

hakkı hakkında genellemelerin sorunlu olabileceği anlamına geliyor (Saouli, 2019, s. 69).

2.3.1.2 Seçimlerde aday olma özgürlüğü

Göreve aday olma hakkı yeni Irak anayasasında korunuyor. Yarı orantılı sistem Irak devletinin temelidir. Yeni eyalet anayasası, adayların topluluklarının ihtiyaçlarına hizmet etme istekliliğine vurgu yapıyor. Irak Anayasası, kadınlara oy kullanma ve parlamentoda yer alma hakkını garanti ediyor. Yeniden ifade etmek gerekirse, Iraklı kadınların parlamentodaki varlığı, aday olma hakkının ilerlemesine katkıda bulunmuştur. Sadece birkaç yıl önce, Iraklı kadınlar parlamentoda söz sahibi değildiler ve toplumdaki aşağı konumlarını kabul ettiler.

2.3.1.3 Özgür ifadeyi savunmak

Yeni Irak anayasasınının 38 ve 42. maddeleri, bir kişinin ifade özgürlüğü hakkını güvence altına alıyor. Saddam Hüseyin yönetiminin 2003'te çöküşünden bu yana yüzlerce özel televizyon ağı, gazete ve radyo istasyonu faaliyete geçti. Ancak, çoğu medya kuruluşu etnik gruplardan ve siyasi partilerden mali destek almaktadır. Hükümet, özel pazarlamacılar ve kamu reklamcılığı üzerindeki etkisini kullanarak, çok sayıda medya kanalının editoryal içeriğini etkiler. Ayrıca, raporlar hem devlet hem de devlet dışı kuruluşların ülke içindeki birçok gazeteciyi düzenli olarak taciz ettiğini ve tehdit ettiğini ortaya koyuyor. Irak'taki gazeteciler, hükümetin bunları serbest bırakmasını gerektiren bir ulusal yasa olmadığı için resmi materyallere erişimde sorun yaşamaya devam ediyor (Saouli, 2019, s. 71).

Yasal işlem veya güçlülerin misilleme yapma tehlikesi, ülkedeki medya özgürlüğü üzerinde bir yük olmaya devam ediyor. Gazetecileri Koruma Komitesi'ne göre, 2015 yılında en az beş gazeteci görev başında öldürüldü ve blog yazarları ve çevrimiçi bilgi bulan kişiler de dahil olmak üzere daha pek çoğu da risk altındaydı ve tehditlere maruz kaldı. Poliarşik modelin koşulları bu kriter tarafından karşılanmamıştır.

2.3.1.4 Diğer yerlerden bilgiler

2003'ten bu yana ülkedeki gazete sayısında bir artış oldu ve İnternet kullanımını düzenleyen 2003 öncesi düzenlemeler büyük ölçüde atıldı. Amerika Birleşik Devletleri ve müttefikleri, Irak'taki Amerikan medyasının yönü üzerinde önemli bir etkiye sahipti. Saddam Hüseyin'in görevden alınmasından sonra ABD, Irak

medyasının kontrolünü fiilen devraldı. Baş Sivil İdare Bremer'in komutasındaki (IMN) ağının sorumluluğu, savaş öncesi Enformasyon Bakanlığı'nın varlıklarını korumaktı. Bremer'in kriterlerinden biri, tüm Irak medya kuruluşlarının akredite olması gerektiği idi.

Bremer ayrıca, düzenlemeleri çiğnemeye çalışan herhangi bir haber kuruluşunun lisansının iptal edilmesini ve ekipmanına el konulmasını şart koştu. İnsanlar gözlem altında tutuldu ve suçlular bir yıl hapis ve 1000 dolar para cezasıyla karşı karşıya kaldı. Protestolar sırasında zaman zaman şiddet patlak verdi (Anderson & Stansfield, 2014, s. 6).

Yeni Irak anayasası tüm Iraklılar için barışçıl toplanma hakkını garanti ediyor, ancak bu özgürlük pratikte kısıtlanabilir. Ülkenin çeşitli yerlerinde çok sayıda gösteri düzenlendi ve daha önce bildirildiği gibi çok sayıda gösterici ve seyirci öldürüldü. Protestolar, elektrik kesintileri ve kamu hizmetlerinin kötü yönetimi de dahil olmak üzere endişeler üzerine çıktı. Başka bir deyişle, Irak şehirlerindeki kamu güvenliği ve sosyal uyumun normal kabul edilmeden önce daha kat etmesi gereken çok yol var.

Sonuç olarak, her iki seçimde de Dahl'in poliarşi modelinin ve ilgili kurumların iyileştirilmesi ve kurulması sağlanmıştır. Ancak bu, demokratik bir süreç olarak adlandırılmak için yeterli değildir; en fazla bu milletteki siyasi sürecin demokrasiye doğru evrildiği söylenebilir. Bunun nedeni, geliştirilmesi gereken bir dizi faktör olmasıdır. İlk olarak, birçok Iraklı seçimlerde liderlerini seçmeye çalıştı, ancak kan dökülmesi, siyasi çatışmalar, yasal sorunlar, terör vb. engellerle karşılaştılar. İkincisi, ülkede adil ve adil bir şekilde yapılmamasına rağmen seçimler yapıldı. ücretsiz bir şekilde. Ayrıca, yukarıda belirtilen nedenlerle çok sayıda oy verme yeri kapatıldı. Bireylerin herhangi bir cinsiyetten adaya oy verebildiği ilk iki seçimdeki yüksek katılım, olumlu görülebilecek bir etkidir. Son olarak, demokratik siyasi prosedürlerin yavaş olduğunu unutmayın.

2.3.2 Irak Seçimlerini Etkileyen Faktörler

Yol Bağımlılığı Teorisini kullanmak, Irak'ta demokrasinin rolü tartışmasına yeni bir boyut katıyor. Yol Bağımlılığı Teorisi, 2003 yılında Irak'ın işgalinden günümüze kadar uzanan bir zaman dilimini kapsamı nedeniyle araştırmayla ilgili olduğu düşünülen günümüz siyasi gündeminin şekillenmesinde önemli etkisi olan geçmiş seçimlere ve olaylara ışık tutmaktadır. Sunmak. Bu ilk bölümde, mezhepsel ve dini

farklılıkların Irak'ta demokrasinin başarısızlığına nasıl katkıda bulunduğunu inceleyeceğiz. İkinci bölümde, çatışmayı takip eden otorite boşluğunun nasıl şiddeti beslediğini ve milislerin (çoğunlukla dini milislerin) ortaya çıkmasına neden olduğunu göreceğiz. Son bölümde, Irak'ta terörist grupların varlığının, orada demokrasinin inşa edildiği ve uygulandığı parametreleri nasıl değiştirdiğine bakacağız.

2.3.2.1 Bölümler

Irak'ta uygulanması amaçlanan demokrasinin biçimi bazı zor soruları gündeme getirebilir. Demokratik bir Irak'ta mevcut güç sistemi devrilecektir. Sayıların büyümesi nedenini açıklıyor. Iraklıların %20'den azı kendini Sünni Arap olarak tanımlarken, %60'ı Şii Arap olarak tanımlıyor. Sünniler, demokratik bir toplumda intikam için hedef alınmayacakları ve karar alma sürecine dahil olacakları konusunda Şiiilerden güvence almalı (Dodge, 2021, s. 463).

Başlangıç olarak, demokratik yönetimin uygulanabilmesi için uygun sıralama üzerinde resmi bir anlaşma gereklidir. Başka bir deyişle, tüm Irak sosyoekonomik gruplarının Irak'ın gerçek bir ülke olduğu konusunda hemfikir olması gerekiyor. İkincisi, güvenin herhangi bir demokratik sistemin işleyişi için gerekli olduğudur. Bu, azınlıkların çoğunluklarla aynı korumaya sahip olması gerektiği anlamına gelir (kontrol ve denge biçimleri). Sonuç olarak, bazı seçimler için çoğunluk oyu kullanmak uygundur. Onlar olmazsa devlet çöker.

Irak'taki olaylar biraz tuhaftı. Bu devletin çöküşü bir iç savaşın veya başka bir iç anlaşmazlığın ürünü değil, ülkenin ötesinden düzenlenen bir askeri darbenin ürünüydü. 9 Nisan 2003'ten başlayarak, Saddam'ın Bağdat'taki rejimi çöktüğünde ve ABD liderliğindeki bir savaş sonrası yönetim kendini kurmaya başladığında, Irak'ın siyasi sorunları, diğer birçok çatışma sonrası yeniden yapılanma veya ulus inşa çabalarınıninkine oldukça benziyordu.

Saddam'ın Baasçıları (Saddam'ın destekçileri) görevden alındıktan sonra bir hükümet otoritesi boşluğu ortaya çıktı ve kanun ve düzenin yeniden inşa edilmesi gerekiyordu. Devletin bir kurum olarak yeniden diriltilmesi ve diriltilmesi gerekiyordu. Temel hizmetleri restore etmek, yeni istihdam yaratmak ve hasarlı altyapıyı düzeltmek için acil bir ihtiyaç vardı. Birçoğu iyi silahlanmış milislere sahip çeşitli bölgesel, etnik ve dini gruplar arasında daha fazla şiddete son vermek ve daha fazla şiddeti önlemek

çok önemliydi. Yeni bir siyasi norm, eski sert güç ve terörün yerini almak zorunda kalacaktı (Keegan, 2010, s. 23).

Vatandaşların çıkarlarını savunan, toplulukları yeniden inşa eden ve demokrasi hakkında bilgi yayan siyasi partiler ve sivil gruplar için yardıma, eğitime ve korumaya ihtiyaç vardı. Meşru ve geniş ölçüde temsil edilen yeni bir yönetim oluşturmak için bir strateji gerekiyordu.

Eğer işler daha iyiye gidecekse, bir takım temel sorunları ve zorlukları ele almak gerekecektir. Liste uzundur ve altyapıyı onarmak ve hastaneleri ve okulları yeniden açmak gibi teknik konuları, bir devlet şiddet tekelinin yeniden kurulması gibi güvenlik konularını, güvenilir bir geçici hükümet kurmanın siyasi görevini ve demokrasiyi çalıştıracak doğru kurumları seçmenin zorluğunu içerir.

İlmliliği ve uzlaşmayı teşvik etmek için inşa edilmiş demokratik kurumların yokluğunda, seçim rekabetinin gelecekteki etno-dini çekişmeyi alevlendirmesi muhtemeldir. Irak'taki sorunların çözümü için önerilecek çözümlerden bazıları şunlardır: Irk ve etnik kökenler arası işbirliğini teşvik eden bir oylama sistemi; sağlam bir ekonomik ademi merkeziyetçilik bileşeni ile etnik olmayan ilkelere dayalı federalizm; güçlü bir azınlık hakları rejimi; ve hukukun üstünlüğünü etkili bir şekilde uygulayabilen bir yargı sistemi. Kurum değiştirirken seçimler ilk değil en son yapılmalıdır. Demokrasinin sürdürülmesi için hayati önem taşıyan uzun vadeli, dış gözetim ve yardım için meşruiyet uluslararası örgütler aracılığıyla sağlanabilir (Chubin & Tripp, 2019, s. 13).

Ancak Irak'ta işleyen bir demokrasinin kurulması zor olabilir. Örneğin bir sorun var, çünkü ülkedeki tüm siyasi güçler Batılı biçimde demokrasiyi benimsemek istemiyor. Bunun nedeni, İslam ve demokrasinin birbiriyle çelişmesi değil, mevcut siyasi iklim, özellikle Şii siyasi manzarası nedeniyle söylenebilir. Tarihsel kanıtlar, bu güç türünün, güç paylaşımına değer veren laik siyasi sistemlere yönelmediğini göstermektedir. Şiiler siyasi bir güç olduğu için baskı ve himaye siyaseti adı verilen bir uygulamayla seçim sonuçlarını etkileyebilirler.

2.3.2.2 Şüpheli ortam

Amerikan kuvvetleri kenarda durup seyrederken, Irak hükümetinin altyapısı savaş sonrası angajmanın ilk haftalarında kasten hasar gördü, yağmalandı ve yok edildi. Çatışmanın ilk ve en önemli şartı olan düzeni sağlayamayan ve Yeniden Yapılanma

ve İnsani Yardım Ofisi (ORHA) aracılığıyla etkin bir siyasi güç yaratamayan BM, sefil bir şekilde başarısız oldu. Mayıs 2003'ün ortalarına doğru ABD, Irak'ta siyasi ve ekonomik restorasyon için aceleyle yeni bir araç hazırladı. Tam olarak koymak için Koalisyon Geçici Otoritesi (CPA). İşgal ve yönetim, hizmeti sırasında geniş çapta beğeni toplayan eski bir Amerikan diplomat olan L. Paul Bremer III tarafından yönetildi. İngiltere de dahil olmak üzere çok sayıda Avrupa ülkesi CPA'ya dahil oldu; ancak Irak halkının bakış açısına göre işgalci güç ağırlıklı olarak Amerikalıydı. Savaş sonrası Irak'ı uzun bir süre yönetmek zorunda kalmak, Pentagon'un orijinal stratejisinin bir parçası değildi. ABD ordusunun Irak halkından bir kahraman gibi karşılaşması ve yetkiyi derhal geçici bir yönetime devretmesi bekleniyordu. Bremer, Irak silahlı kuvvetlerini dağıtmak ve Irak hükümetini, toplumunu, ekonomisini ve siyasetini iki yıla kadar sürebilecek uzun bir işgal boyunca Baa'ath'tan arındırmak amacıyla Mayıs ayında Irak'a geldi. Devletin vatandaşlarını isyan eylemlerinden, terörizmden (aşağıda daha ayrıntılı olarak bahsedeceğim) ve suç faaliyetlerinden koruyamaması konusunda da yaygın bir kızgınlık vardı. Siyasi devirden sonraki ayda artan şiddet, ekonomik yeniden yapılanmayı yavaşlattı, atanan Geçici Hükümete olan güveni sarstı ve Irak'ın yeterince adil, kapsayıcı, şeffaf ve özgür olacak olan 31 Ocak tarihine kadar seçim yapma kabiliyetine ilişkin ciddi endişeleri artırdı (Keegan, 2010, s. 27).

Irak'ınki gibi başarısız bir ulusu yeniden inşa etmek, ülkenin çalkantılı tarihi nedeniyle pahalı ve zorlu bir çabadır. Bu makale, devletin dağılmasından sonra sahada yabancı askerlerin bulunmamasına dayanarak, ABD'nin Irak'ı işgal etmekle bir hata yaptığını iddia ediyor. Bu nedenle hukuksuzluk ve anarşi ortaya çıktı.

Başkent düşer düşmez insanlar önemli yapıları yağmalamaya başladılar. Amerikan güçleri kamu altyapısının yok edilmesini beklerken, Amerikan hayatları kaybedildi. Halkın yağmalaması ve sabotajı ilk başta dürtüseldi ama sonunda rutin hale geldi. Ekonomisi darmadağın olan ülkenin çalışma kapasitesi ciddi şekilde engellendi.

Iraklılar için bile ABD Ordusuna güvenmek zordu. Amerikan ordusu bazı ciddi hatalar yaptı. Birincisi, kamu düzeni ve güvenliğinin başarıyla sağlanamaması, ikincisi ise çatışma sonrası döneme hazırlık yapılmamasıydı. ABD'nin Iraklıların güvenmediği Iraklı sürgünleri ülkeyi yeniden inşa etmek için kullanma kararı itibarını daha da zedeledi.

Bir hükümet çöktüğünde, iç savaşa yaklaştığında ve kargaşa içinde olduğunda, boşluğu doldurmak için askeri işgal gereklidir. Demokrasiyi dayatmak için güç kullanmakla, halkı kendi demokratik sistemini geliştirebilsin diye ulusu terk etmek arasında bir orta yol bulunması gerekir. Diğer bir deyişle, işgalci güçler ve seçtikleri kişiler tarafından karar alınması söz konusu olduğunda, yeterli ulusal uzlaşma olması gerekir, yoksa demokrasi ve hoşgörü şansını tehdit eden yeni zorluklar ortaya çıkacaktır (Younis, 2011, s. 13).

Amerika Birleşik Devletleri savaş sonrası yeniden inşa planlarında ve Irak'ın siyasi işgalinde ciddi hatalar yapsa bile, ülkenin vatansever, gururlu ve eleştirel vatandaşları affetmeyecek veya unutmayacaktır. Irak'ta demokrasinin kök salması için dini, bölgesel, siyasi ve etnik gruplar için geniş bir evrensel oy hakkı olan seçimlere izin vermek için siyasi bir anlaşmaya varılması gerekiyor. Irak'taki tüm ana gruplar, eğer ülke istikrarlı, güvenli ve demokratik olma hedefine ulaşacaksa, isyan ve terörle dolu şiddet dolu bir arenaya katılmaktansa, barışçıl siyasete katılmaktan daha fazlasını kazanacaklarına ikna edilmelidirler.

Irak hükümeti, akan kanı azaltmak için sert bir duruş sergilemek zorunda. Bu durumda en büyük önem, devletin münhasır güç kullanma hakkına dayanmaktadır. Ulusal muhafız, ordu ve polis teşkilatı bu planı gerçekleştirmek için iyi donanımlı, iyi eğitilmiş, iyi organize edilmiş ve yeterli sayıda olmalıdır. Bu olmadan Irak'ta siyasi istikrar ve demokrasinin hiçbir şansı olmazdı (Dawisha, 2013, s. 9).

İbrahim Sirkeci makalesinde, 2003 işgalinin Iraklılar için EOHI'nin (İnsan Güvensizliği Ortamı) hemen hemen aynı şekilde devam ettiği yeni bir çağı başlattığını savunuyor. Farklı geçmişlere sahip insanlar, Irak'ın kontrolü ve en değerli kaynağı olan petrol için birbirlerini öldürüyor. Birleşmiş Milletler'in ülkeye yaptırım ve ambargo uygulaması üzerinden on yıldan fazla bir süre geçti. Devam eden bombardıman ve 2003 yılındaki işgalin yanı sıra, bir zamanlar petrol zengini olan bir ülkenin şimdi de geçimini sağlamaya çalışması bu yüzdendir (Hunt, 2005, s. 11).

Amerikan güçleri ve Yeni Irak hükümetleri, Irak vatandaşlarına hem işkence yaptı hem de onlara saldırdı. Rapora göre, birçok insanın 2003 işgalinden sonraki on yıl içinde Irak'ın müreffeh bir geleceğe sahip olacağına dair umut ve beklentileri gerçekçi değildi. Devam eden iç savaş ve genel olarak güvensiz ortamın bir sonucu olarak, birçok Iraklı anavatanlarını terk etmek ve komşu ülkelere sığınmak zorunda kaldı. Sağlık, eğitim, ekonomi ve diğer beklentiler, 2003 işgali ve onun uzun süren

kaotik sonuçlarının doğrudan bir sonucu olarak zarar gördü. Iraklılar en temel ihtiyaçları bile karşılamakta zorlanıyor. Dahası, işgal birçok insan için siyasi haklardan yoksunluğa yol açtı. Bu, Irak'ın çeşitli bölgelerinde iktidar boşlukları olduğu ve farklı etnik gruplar arasındaki güç dağılımında inkar edilemez bir eşitsizlik olduğu anlamına geliyor.

İnsanlar birbirini öldürüyor ve ülke sürekli sokak şiddetine maruz kalıyor. Bunun nedeni, bu bireylerin dışsal dürtülere (parasal, politik, dini vb.) Aşağıdaki veriler makalede yer almaktadır:

Bir UNDP değerlendirmesi, 2006'da Iraklıların kabaca üçte birinin yoksullaştığını, 2004'te ise hanelerin yaklaşık üçte ikisinin ekonomik olarak mücadele ettiğini ortaya koydu. 2006 yılının ortalarında, anket Iraklıların yüzde 80'inin sağlık hizmetlerine, yüzde 80'inin uygun konutlara ve yüzde 70'inin eğitim hizmetlerine erişimi olmadığını ortaya koydu (Yaphe, 2008, s. 407).

Yarısı çocuk ve 20 yaşın altındaki genç yetişkinlerden oluşan 28 milyonu aşkın bir ülkede bu önemli bir sorundur. Tüm tıp doktorlarının üçte birinden fazlası dahil olmak üzere Iraklı profesyonellerin yaklaşık %40'ının işgalden sonra ülkeyi terk etmesi gerçeğiyle birleştiğinde, bu durum yakın gelecekte zorluklar olacağını gösteriyor.

Sunulan rakamlar, Irak'taki yeni yönetimin kendi otoritesini kurmasının ne kadar zor olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Mevcut huzursuzluk, büyük ölçüde etnik ve dini gruplar arasındaki farklılıklara dayandırılabilir. Irak'taki durumun kötüleşmesine katkıda bulunan bir diğer faktör, siviller ve hükümet yetkilileri arasındaki etnik ve dini gerilimlerin devam etmesidir. Ülkenin barış ve güvenliği yaşayabilmesi için daha kat etmesi gereken uzun bir yol var. Makaledeki bazı rakamlar bu iddiayı destekliyor:

2006'da Lancet, Irak'ta Amerikan liderliğindeki işgal sonucunda 601.027 kişinin öldüğünü bildirdi; 2008'de Dünya Sağlık Örgütü tahminlerini 151.000'e revize etti. 2006 yılı sonuna kadar her ay 100.000'den fazla insan etnik temizlik ve diğer şiddet biçimleri nedeniyle zorla evlerinden edildi. 2006 yılı sonu itibarıyla Irak'ta yapılan bir anket, her dört Iraklıdan birinin yakın bir akrabasını veya yakın bir akrabasını kaybettiğini ortaya koydu. Her sekiz kişiden biri yakın bir tanıdığını cinayetten, altı

kişiden biri ise yakın bir aile üyesini, akrabasını veya arkadaşını kaçırma nedeniyle kaybetmişti (Kirmanc, 2013, s. 11).

Brookings Enstitüsü, 2007'de isyancıların saldırıları nedeniyle günde 30 ila 40 adam kaçırma ve her ay ortalama 14.000 ölüm olduğunu tahmin ediyor. Ayrıca, 50'den fazla patlama, ortalama olarak birden fazla kişinin hayatına mal oldu. Tüm bunlar, işgalden bu yana etnik anlaşmazlıkların kontrolden çıktığını ve belirli gruplara yönelen göç modellerinin olduğunu gösteriyor.

2.3.2.3 Terörist gruplar

Bakacağımız ilk terör örgütü türü, daha büyük ama yine de önemli olan şemsiye örgütün bir alt kümesidir. Aşırı, ideolojik olarak yönlendirilen bir gruptur ve onları tekfiri olarak adlandırabiliriz. Tekfirciler saldırganlıklarının bir gerekçesi olarak diğer Müslümanları mürted ve sapkın olarak etiketlemeye heveslidirler. Bu örgütlerden birinin adı El Kaide idi ve diğer yerlerin yanı sıra hem Irak'ta hem de Cezayir'de destekçileri vardı. Bu grubun yaklaşımı, birkaç ülkenin hükümetlerini devirdikten sonra katı bir pan-İslam devleti kurma nihai hedefinin ötesinde tutarlı bir siyasi yönden yoksundu. Demokrasiyi Tanrı'nın majestelerine bir tehdit olarak görüyorlar ve şiddeti dini yükümlülüklerini yerine getirmek olarak haklı çıkarıyorlar. Makale, tekfircilerin gelecekte Irak'ta demokratik bir hükümet kurma girişimleri için bir tehdit oluşturduğunu vurguluyor (Anderson & Stansfield, 2014, s. 10).

Ve bir başka tekfirci örgüt olan DAESH, Irak'ta demokrasinin çöküşünde önemli bir faktör olmuştur. DEASH, Haziran 2014'te Irak sınırından Suriye'ye kadar uzanan bir İslam devleti kurduğunu duyurdu. IS, ISIS ve ISIL olarak çeşitli şekillerde bilinen bu grup, dünyanın her yerinde masum insanlara karşı vahşet işleme geçmişi nedeniyle geniş çapta bir terör örgütü olarak tanınmaktadır. Ülkenin en büyük ikinci şehri olan Musul ve çevresi de dahil olmak üzere Irak'ta çok sayıda mülk satın aldılar. DEASH, sosyal medyadaki ustalığı ve kendilerine katılmak için kendi ilan ettiği devlete giden yabancı savaşçıları başarılı bir şekilde cezbetme yetenekleriyle tanınıyor. DEASH'ın ideolojisinin bir kısmı, demokrasinin gayri meşru bir siyasi sistem olduğu inancıdır.

Bu, dünyanın terörizmin ne olduğunu, milliyetçilik ve demokrasinin kutsal ineklerini ezen ve çarpık kökenlerini ortaya çıkaran ayakların farkına varmasını ve kavramasını sağlayacaktır.

DEAŞ, demokrasinin bir yönetim biçimi olarak güvenilemeyeceğini çünkü bireyciliği ve çeşitliliği teşvik ettiğini iddia ediyor. Toplumsal normlara aykırı olduğu için anormal kabul edilir. Daesh'in dergisi Dabiq, grubun Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Kanada, İran (Şii Müslümanlar), Irak hükümeti (Şii Müslümanlar), Japonya ve bir dizi Avrupa ülkesine çok az inancı olduğunu açıkça ortaya koydu. Temelleri demokrasi, özgürlük, barış gibi fikirler olduğu için, bu milletler dini yaşamayanlara örnek olarak görülebilir (Dodge, 2021, s. 465).

Mary Kaldor, geçmişten farklı olarak, kimlik kullanımının modern çatışmaların birincil nedeni değil, daha çok politik bir araç olduğunu savunuyor. Kaldor'a göre, yeni yaklaşım fiziksel güç kullanımını içeriyor. Bu günlerde şiddet, askeri düşmanlardan ziyade masum seyircilere karşı kullanılıyor.

3. IRAK ANAYASASI İÇİN FIRSAT VE TEHDİTLER

3.1 Güç Transferi Kavramı

"Güç geçişi" ya da "demokratikleşme" süreci, yirminci yüzyılın yetmişli yıllarının ikinci yarısından itibaren siyaset biliminin önemli bir konusunu oluşturmuştur. Son otuz yılda, bu konuyu farklı düzeylerde ele alan çok sayıda kitap, çalışma ve rapor ortaya çıktı: teorik ve uygulamalı, nicel ve nitel, vaka çalışmaları ve karşılaştırmalı çalışmalar. "Güç geçişi" literatürü, bu fenomene yaklaşmak için birçok teorik kavram ve ifade ile metodolojik ve analitik yaklaşımlar sundu. Ayrıca, ister girdileri (nedenleri), ister kalıpları (geçiş yöntemleri), isterse çıktıları (postadaki siyasi sistemlerin doğası) açısından olsun, geçiş süreciyle ilgili çok çeşitli konuları ve değişkenleri incelemek ve tartışmakla ilgilendi. -geçiş aşaması (Manjhi & Mehra, 2018, s. 208).

Bu devasa akademik birikim, yirminci yüzyılın yetmişli yılların ortalarından itibaren Güney Avrupa'da (Portekiz, İspanya, Yunanistan) başlayan ve daha sonra seksenli ve doksanlı yıllarda Avrupa'ya yayılan "üçüncü demokratikleşme dalgası" ile bir araya geldi. Latin Amerika, Asya, Afrika ve Doğu ve Orta Avrupa'daki birçok ülkeyi içerirken, Arap dünyası hala bu dalga'nın "istisnası" olarak görülüyordu.

Küresel düzeyde iktidar geçişi olgusuyla ilgili literatürde büyük bir patlamanın varlığına ve dünyanın farklı bölgelerinde demokrasi ve iktidar geçişi konularını inceleyen araştırma merkezleri ve uluslararası süreli yayınların varlığına rağmen, Arap yazıları Arap üniversitelerinde karşılaştırmalı siyaset alanında gerçek bir boşluk haline gelen, bu fenomeni köklendirmeye ve onu hem teorik düzeyde hem de genel olarak karşılaştırmalı çalışma düzeyinde incelemeye odaklandı.

Bu çalışmanın amacı, kavramı tanımlayarak, geçişe neden olan nedenleri, geçiş sürecinin yol veya yöntemlerini izleyerek ve analiz ederek, iktidar geçiş sürecinin kökenini oluşturan bazı teorik kavram ve tezlere ışık tutmaktır. Gerçekleşir ve bu sürecin sonuçları, özellikle geçiş sonrası aşamada demokrasinin konsolidasyonu açısından.

En geniş anlamıyla "güç geçişi" kavramı, iktidarın barışçıl geçişi veya demokratik olmayan bir hükümet biçiminden demokratik bir hükümet biçimine geçiş ile ilişkili süreçleri ve etkileşimleri ifade eder. Demokratik olmayan rejimlerin pek çok biçimi veya kalıbı olduğu, totaliter veya otoriter kapalı, sivil veya askeri, bireysel yönetim veya oligarşi vb. olabileceği bilinmektedir. Ayrıca, hareket ettiği demokratik sistemin birden çok durumu ve düzeyi vardır. Kapalı bir otoriter sistem, seçim demokrasisi şeklinde yarı demokratik bir sisteme geçebilir ve yarı demokratik bir sistem liberal demokrasiye dönüşebilir veya ona yakın olabilir. Ayrıca, demokratik bir sisteme geçiş yukarıdan, yani demokratik olmayan rejimdeki veya onun reformist kanadındaki yönetici elitin inisiyatifiyle veya geniş halk desteğiyle desteklenen muhalefet güçleri tarafından aşağıdan veya pazarlık ve müzakere yoluyla gerçekleştirilir. Yönetici seçkinler ve muhalif güçler arasında veya dışarıdaki askeri müdahale yoluyla müzakere. Bütün bunlar, demokratik geçiş deneyimlerinin çoğulluğunu ve çeşitliliğini doğrulamaktadır (Baradat & Phillips, 2016, s. 2).

Buna göre, iktidar geçişi kavramı teorik olarak, demokratik olmayan eski sistemin dağıtıldığı veya çöktüğü ve yeni bir demokratik sistemin kurulduğu bir ara aşamayı - çoğunlukla alt aşamaları - ifade eder. Geçiş süreci genellikle siyasi sistemin anayasal ve yasal yapı, kurumlar ve siyasi süreçler ve siyasi sürece yurttaş katılım kalıpları gibi çeşitli unsurlarını içerir. Ayrıca demokrasiye geçiş, ana siyasi aktörler arasında çatışma, pazarlık ve müzakere süreçlerine sahne olabilir.

Önceki literatürün çoğuna göre, aşağıdakiler de dahil olmak üzere çeşitli göstergeler mevcut olduğunda, güç geçişi süreci tamamlanmış sayılabilir: yeni siyasi sistemle ilgili olarak, özellikle de ihraçla ilgili olarak, ana siyasi aktörler arasında anlaşmaya varan anayasal ve kurumsal düzenlemelerin oluşturulması. Bu hükümetin demokrasiye geçiş durumunu yansıtan yeni politikalar benimseme ve iktidarı kullanma yetenek ve yetkisine sahip olması şartıyla, yeni bir anayasa ve hür ve adil genel seçimler yoluyla bir hükümet kurulması. Ayrıca yetki ve yetkileri ile yürütme, yasama ve yargı organlarına karşı çıkan başka güçlerin olmaması (De Jong, 2005, s. 273).

“İktidar geçişi” süreci doğası gereği karmaşık bir süreç olduğundan, yollarının ve sonuçlarının oluşumu hem iç hem de dış birçok faktörle örtüştüğünden, demokratik sistemin konsolidasyonunda temsil edilen yeni bir aşamaya eşlik edebilir ve İç çatışma, iç savaş veya yeni bir otoriter rejimin ortaya çıkmasına neden olan irtidat

veya gerilemenin ortaya çıkması durumunda, geçiş sonrası aşamada demokratik bir sistemin kurulmasıyla sonuçlanmayabilir. Ayrıca geçiş aşaması, hibrit siyasi sistemlerin ortaya çıkmasına neden olabilir, yani bunlar klasik anlamda demokratik olmayan, totaliter veya otoriter kapalı kabul edilmez ve aynı zamanda tamamen demokratik veya yerleşik değildir, yani birleştirir. Demokratik olmayan sistemlerin bazı unsurları ve demokrasinin bazı özellikleri ve unsurları. Bu, birçok durumda, aşağıda bahsedileceği gibi, bu hibrit sistemlerin küresel bir fenomen haline geldiği noktaya geldi (Pease, 2021, s. 145).

Buna göre denilebilir ki: Demokrasiye geçiş sürecindeki rejimler kesintisiz bir çizgi üzerinde yayılmıştır, bunun ilk tarafında totaliter ya da otoriter kapalı, sivil ya da askeri, bireysel egemenlik veya oligarşi... vb. Öte yandan, Batı ülkelerindeki yerleşik liberal demokrasilerin en yakın örnekleri olduğu ideal örüntüsündeki demokratik sistemdir.

3.2 Güç Geçişinin Nedenleri

Demokratik geçişin üçüncü dalgası, geçişe yol açan bir dizi iç ve dış neden olduğunu ve bu nedenlerin bir durumdan diğerine farklılık gösterdiğini, bu nedenle şu ya da bu durumda yönetici nedenler olarak kabul edilebilecek şeylerin değişmeyebileceğini vurguladı. Bu nedenle, güç geçişi vakalarını karşılaştırmalı bir perspektiften incelemenin önemi.

Genel olarak, güç geçişi tek bir faktörle veya tek bir nedenle açıklanamaz, çünkü genellikle bazıları temel, bazıları ikincil, bazıları dahili ve diğerleri harici, bazıları da ilgili olan birçok ve örtüşen faktörün sonucudur. Geçiş ortamını oluşturan nesnel yapısal faktörler (ekonomik, sosyal, kültürel, tarihi ve dini). Diğerleri, kimlikleri, seçimleri ve stratejileri açısından siyasi aktörlerle ilgilidir. Bunun ışığında, güç geçişinin içsel nedenleri üç grupta sınıflandırılabilir:

- Birincisi, iç krizlerin şiddetlenmesi ve demokratik olmayan rejimin bunlarla etkili bir şekilde yüzleşememesiyle ilgili nedenler. Bu krizler ekonomik, sosyal veya politik olabilir. İç durum, harici bir askeri yenilginin bir sonucu olarak daha da kötüleşebilir. Rejim bu krizlerle etkin ve verimli bir şekilde yüzleşemediğinde meşruiyetini kaybeder ve buna bağlı olarak ona karşı muhalefet yükselir. Burada yönetici elit, bu durumda, muhalefeti barındırmak

için bir tür siyasi açıklık benimsemeye veya demokrasi yolunda ilerlemeye başvurabilir. Bir halk devrimi veya ayaklanma, otoriter rejimi devirebilir ve iktidar geçişi aşamasını başlatabilir. Ancak bazı durumlarda iç krizler iktidar geçişinin yönünü zorlarsa, o zaman demokratik olmayan rejimin bazı dönemlerde elde ettiği bazı ekonomik ve sosyal başarılar, daha sonraki dönemlerde iktidar geçişi fırsatlarını ve olanaklarını artırabilir. Tüm bu faktörler, güç geçişi için uygun bir ortamın yaratılmasına katkıda bulunur (Sending & Neumann, 2006, s. 652).

- İkincisi, siyasi aktörlerin kimlikleri açısından doğasına ve aralarındaki göreceli güç dengesine ilişkin nedenler. Bu, aşağıdakiler de dahil olmak üzere birçok unsur içerir: yönetici seçkinlerin uyum derecesi, ordunun ve güvenlik güçlerinin ona karşı konumu, buna yönelik halk desteğinin boyutu, siyasi muhalefet güçlerinin doğası ve yönetici seçkinlere meydan okumadaki etkinlikleri. Bu bağlamda yönetici elitin siyasi liderliğinin veya reformist kanadının bazı durumlarda iktidar geçiş sürecinde belirleyici bir rol oynadığı söylenebilir. Bu, siyasi liderliğin, demokratikleşme yolunda ilerlemenin, rejim değişikliği olasılığını zorla önlemek için güvenli yol olduğu sonucuna varmasıyla gerçekleşir. Kendi aralarında koordinasyon sağlayabilecek ve iktidardaki rejime karşı sokağı harekete geçirebilecek güçlü bir siyasi muhalefetin varlığı, iktidar geçişi ve belki de onun bir ayaklanma veya bir halk devrimi yoluyla devrilmesi konusunda hükümetle pazarlık ve müzakere şansını artırır. Bundan sonra geçiş için yol asfaltlanıyor (Goemans vd., 2009, s. 275).
- Üçüncüsü, sivil toplumun doğasına ve güçlerinin ve örgütlerinin bir güç geçişi için baskı uygulamadaki etkinliğine ilişkin nedenler. Çoğu durumda, Katolik Kilisesi de dahil olmak üzere (bazı ülkelerde) sivil toplum güçleri ve örgütleri geçiş sürecinde önemli ve etkili bir rol oynadı. Bütün bunlar, sivil toplumun demokrasinin kapsamını güçlendirmede ve genişletmede önemli bir rol oynadığı demokrasiye yönelik toplumsal talebin kapsamıyla bağlantılıdır.

Üçüncü dalga sırasında güç geçişlerini zorlamaya değişen derecelerde ve farklı biçimlerde katkıda bulunan dış etkenlere gelince, bunların en önemlileri şunlardır: Batılı güçlerin ve büyük blokların güç geçişlerini desteklemedeki rolünün ortaya çıkması, ister geçiş sürecindeki ülkelere ekonomik yardım sağlayarak veya destek

sağlayarak siyasi partilerin ve sivil toplum kuruluşlarının maddi ve teknik yönleri veya siyasi baskı uygulaması ve otoriter rejimlere yaptırım uygulanması...vb. Bu bağlamda, Avrupa Birliği için Güney, Doğu ve Orta Avrupa başta olmak üzere dünyanın farklı bölgelerinde demokrasinin yayılmasında ve güçlendirilmesinde Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği'nin rolüne değinebiliriz. Amerika Birleşik Devletleri, Afrika Birliği'ne ek olarak, Afrika kıtası düzeyinde geçiş demokrasisini desteklemede rol oynuyor (Haggard & Kaufman, 2018, s. 3).

Güç geçişi sürecini değişen derecelerde ve farklı biçimlerde etkileyen başka dış faktörler de vardır: Uluslararası finans kurumlarının, özellikle de Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası'nın ekonomik ve politik politikaları desteklemedeki artan rolü. Üç kıta ülkeleri ile Doğu ve Orta Avrupa ülkelerinde genişletilemeyecek birçok araç ve araçla liberalleşme ve demokratikleşme. Dalmak için alan. Demokrasi ve insan hakları konularıyla ilgilenen uluslararası sivil toplum örgütleri tarafından temsil edilen küresel sivil toplumun rolünün genişlemesi, örgütleri sivil toplum örgütlerine çeşitli destek biçimleri sağladığından ve izlediği için demokrasinin küresel düzeyde yayılmasında rol oynamıştır. Güç geçişi aşamalarından geçen ülkelerde seçimler. Otoriter rejimlerin uygulamaları ve üzerlerindeki baskılar...vb. Ayrıca, özellikle küreselleşme dalgasının ve dünyayı kasıp kavuran bilgi ve iletişim devriminin ışığında, demokrasi ve insan hakları değerlerinin küresel düzeyde yaygınlaşması, iktidarı desteklemek için uygun bir uluslararası ortamın yaratılmasına katkıda bulunmuştur. Dünyanın farklı bölgelerinde geçiş. Domino teorisi veya bulaşma veya yayılma faktörü, bazı durumlarda bölgesel düzeyde güç geçiş süreci için itici bir unsur oluşturdu, çünkü bir ülkenin istikrarlı bir demokratik sistem kurmadaki başarısı, komşu ülkeler üzerinde bir şekilde etkileri olabilir. bu, elitleri ve içindeki siyasi güçleri ilerlemeye teşvik ediyor. Güç değişimi, II. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya ve Japonya'da olanlara benzer şekilde, savaş ve yabancı işgali yoluyla da gerçekleşebilir.

Ancak dış faktörlerin güç geçişini desteklemedeki rolüne ilişkin dikkat edilmesi gereken iki önemli nokta var (Bramwell, 2013, s. 62):

- Birincisi, güç geçiş sürecindeki dış faktörlerin etki derecesi, uluslararası aktörlerin farklı stratejilerine ve hedef ülkelerdeki koşulların ve iç faktörlerin doğasına göre bir durumdan diğerine değişir. Birçok çalışma, dış faktörlerin bu konuda olumlu etkilerinin olmadığını veya iç güçler ve güç geçişini

yönlendiren faktörlerin yokluğunda etkilerinin sınırlı olduğunu doğrulamıştır; bu, geçiş sürecinin kaynağının iç faktörler olduğu anlamına gelir, dış faktörler rol oynar.

- İkincisi, bazı dış faktörlerin otoriter rejimleri desteklemede ve pekiştirmede önemli bir rol oynaması ve iktidar geçişini desteklememesidir. Bunun için örnek bir durum, Amerika Birleşik Devletleri'nin, bu rejimler kendi çıkarlarına uymaya devam ettiği sürece, Arap bölgesindeki otoriter rejimleri son on yılda destekleme ve desteklemedeki rolüdür. Arap bölgesi, önemli ölçüde demokrasi ve insan hakları ilkelerinden fedakarlık etmeye dayanıyordu, 11 Eylül sonrası Washington'un bölgede demokrasiyi yayma çabaları, çıkarları uğruna, "kabul eksikliği" ikilemiyle karşı karşıya kaldı.

3.3 Barışçıl Güç Transferi Yöntemleri

İktidar yönetiminin geçiş süreci, etkisi bir durumdan diğerine değişen hem iç hem de dış birçok faktörün bir sonucu olarak ortaya çıkıyorsa, o zaman siyasi aktörlerin doğası ve aralarındaki görece güç dengesi, genellikle siyasi aktörlerin durumunu belirler. Geçiş yöntemi veya yöntemi. İktidar geçiş yöntemlerini çoklukları ve örtüşmeleri nedeniyle sınıflandırmanın zorluğunu kabul etmekle birlikte, bazı literatürlerin isimleri bir araştırmacıdan diğerine farklılık gösteren dört ana geçiş yöntemini kristalize ettiği sonucuna varması, iktidar geçişine tanık olan ülkelerin deneyimlerinden kaynaklanmaktadır. Tepeden geçiş, yani yönetici seçkinler tarafından yönetilen geçiş. Ya da oradaki ıslah koşusunda. Ve iktidardaki rejimin çöküşünün veya bir halk ayaklanması veya devrimi yoluyla devrilmesinin ardından muhalefet güçlerinin önderlik ettiği aşağıdan geçiş. Ve hükümet ile muhalefet güçleri arasındaki müzakere ve pazarlık yoluyla geçiş.

3.3.1 Yukarıdan geçiş

Bu, yönetici elitin siyasi liderliği veya reformist kanadı tarafından yönetilen ve tasarlanan bir geçiştir. Yani mevcut sistem içerisinde gerçekleşen bir geçiştir. Geçiş süreci genellikle otoritenin meşruiyetini olumsuz etkileyen nesnel faktörler ve nedenler olduğunda başlar ve yönetici seçkinlerde açıklık ve güç dönüşümünün maliyetinin devam eden otoriter uygulamaların maliyetinden daha az olduğu inancını

yaratır. Bazı durumlarda, yönetici seçkinler içindeki reformist kanat geçişte önemli bir rol oynadı (Marx, 2005, s. 6).

Yukarıdan bir güç geçişi yaşayan ülkelerin deneyimleri arasında çelişkiler olduğu dikkate alındığında, bu davranışa göre geçiş sürecinin çoğu zaman siyasal sistemin kademeli bir dönüşümünü sağlayarak gerçekleştiği söylenebilir. çoklu ve örtüşen aşamalardan geçerek, siyasi açıklık yolunda ilerlemeye başlar ve bu bir güç geçişi için bir giriştir. Bundan sonra, demokrasinin konsolidasyonu olan başka bir aşama gelebilir. Genel olarak, yukarıdan güç geçişi durumlarında, güç dengesi genellikle yönetici seçkinlerin lehineyken, muhalif güçler zayıftır ve dolayısıyla geçiş sürecinin yönetimini etkileme yeteneği sınırlıdır. Yukarıdan güç geçişi yaşayan ülkeler arasında: İspanya ve Brezilya (Ribot, 2003, s. 163).

3.3.2 Aşağıdan geçiş

Bu aktarım modeli iki ana biçim alır. Bunlardan ilki, demokratik muhalefet güçlerinin katıldığı ve sonunda rejimi benzer şekilde bir iktidar geçişinin önünü açan tavizler vermeye zorlayan popüler gösteriler ve protestolar yoluyla iktidardaki rejim üzerindeki baskının yoğunlaşmasının bir sonucu olarak geçiştir. Filipinler, Güney Kore ve Meksika'da olanlar. İkincisi, demokratik olmayan rejimin çöküşünü veya bir halk ayaklanması veya devrimi ile devrilmesini takiben muhalefet güçlerinin önderlik ettiği geçiştir. Bundan sonra onun yerine yeni bir demokratik sistemin kurulma aşaması başlar.

Genel olarak, bu geçiş modeli, özellikle otoritenin meşruiyetinin çökmesi, yönetici elitin çatlaması, iktidarın terk edilmesi gibi durumlarda, hükümet ile muhalefet güçleri arasında ikincisi lehine önemli bir güç dengesizliğini yansıtır. ordunun otoriter rejimi desteklemesi ve muhalefet için geniş halk desteğinin varlığı. Genellikle muhalefet güçleri ve partiler, otoriter rejimin yıkıntıları üzerinde demokratik bir sistem kurmak için adımlar ve prosedürler üzerinde anlaşır. Bu modele göre geçiş, aralarında Portekiz, Yunanistan, Arjantin ve Romanya'nın da bulunduğu birkaç ülkede meydana geldi (Haerpfer vd., 2009, s. 11).

3.4 İktidar Elitleri ile Muhalefet Güçleri Arasında Müzakere Edilen Geçiş

Buradaki geçiş, yönetici seçkinler ile muhalefet güçleri arasında müzakere ve pazarlık yoluyla varılan bir anlaşma veya sözleşme (Pakt) temelinde gerçekleşir. Ve

bu genellikle iki taraf arasındaki güç dengesinde bir tür göreceli dengenin varlığının bir sonucu olarak ortaya çıkar. Egemen seçkinler, iç ve dış baskılar nedeniyle kapalı politikalar ve baskıcı uygulamalarda devam edemeyecekleri ve siyasi açıklığın ve muhalefetle anlaşarak bir tür demokratik sisteme geçişin maliyetinin bazılarını güvence altına aldığı kanaatine varıyor. Çıkarlarının -yönetici seçkinlerin-demokratik olmayan politikaları sürdürmenin maliyetinden daha azdır.

Öte yandan, muhalefet güçleri rejimi devirmekten aciz görünüyorlar ve bu nedenle demokrasiye geçiş için yönetici seçkinlerle müzakere ve pazarlık yapmaktan başka seçeneklerinin olmadığını görüyorlar. Muhalefet güçlerinin halk gösterileri ve protestoları ile otoritenin baskıcı uygulamaları zemininde birçok durumda iki taraf arasında müzakere ve pazarlıkların gerçekleştiği kaydedildi. Bu bulaşma modeli, Polonya, Güney Afrika, El Salvador ve Nikaragua dahil olmak üzere birçok ülkede meydana geldi (Haerpfer vd., 2009, s. 16).

3.5 Yabancı Askeri Müdahale Yoluyla Geçiş

Bu geçiş biçimi genellikle iç, bölgesel ve uluslararası çıkarlar ve dengeler tarafından etkilenen ve yönetilen savaşlar ve çatışmalarla ilişkilendirilir. İktidardaki rejimin değişimi reddetmesi ve içinde reformist bir kanadın ortaya çıkmaması ve muhalefet güçlerinin baskıcı politikalarının bir sonucu olarak zayıflıkları ve kırılabilirlikleri nedeniyle ona meydan okuyamamaları ve devirememeleri ile ortaya çıkar. Bu durumda, Amerika Birleşik Devletleri'nin geçen yüzyılın seksenli yıllarda Grenada ve Panama'da yaptığı gibi, tek bir ülke tarafından yapılabilecek dış askeri müdahale dışında, onu devirip demokratik bir sisteme geçmekten başka bir alternatif yoktur, ya da 2001'de Afganistan'a ve 2003'te Irak'a karşı diğer ülkelerin katılımıyla Washington liderliğindeki savaş çizgisinde bir grup ülkeyi içeren bir ittifak (Mansfield & Snyder, 2015, s. 392).

Dış askeri müdahale genellikle diktatörlük rejimini yenmek, insani nedenlerle müdahale ve şiddetli bir iç savaşa son vermek gibi çeşitli sebepler ve bahaneler için gerçekleşir. Çoğu durumda, yabancı askeri müdahalede, demokratik bir sistem kurma hedefinin asıl veya ilk hedef olmadığı, ancak başka amaç ve çıkarların olduğu belirtilmektedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya ve Japonya örneğinde olduğu gibi bazı durumlarda dış askeri müdahale yoluyla güç geçişi başarılı olduysa da, en son Afganistan ve Irak olmak üzere diğer birçok durumda başarısız oldu.

Birçok çalışma, birçok ülkede güç geçişini sağlamak için yabancı askeri müdahalenin başarısızlığı olgusunu açıklamaya odaklanmıştır (Mansfield & Snyder, 2015, s. 395).

Genel olarak, iktidar geçişi deneyimleri, geçiş yönteminin, gelişmekte olan demokratik sistemin niteliğini veya doğasını ve geçiş sonrası aşamada devam etme ve sağlamlaştırma şanslarını ve olasılıklarını, yumuşak ve barışçıl geçiş olarak etkilediğini doğrulamıştır. Bu, yönetici seçkinlerin inisiyatifinde veya iktidardakiler arasındaki müzakere yoluyla gerçekleşir. Muhalefet ya da rejimin barışçıl bir halk ayaklanması ya da devrimi ile derhal devrilmesi, genellikle daha yüksek derecede bir demokrasiyle ve daha iyi fırsatlarla birlikte olur. Ortaya çıkan demokratik sistemin devamı ve konsolidasyonu. Öte yandan, şiddetli geçişe genellikle daha düşük demokrasi dereceleri ve demokratik sistemin sürekliliği ve istikrarı için daha az şans eşlik eder. Böyle bir durumda yeniden bir otoriter rejime dönüşme, ülkenin iç çatışmaya veya iç savaşa girme ihtimali artar. Dış askeri müdahaleden kaynaklanan geçişe gelince, birkaç durumda başarılı oldu ve diğerlerinde başarısız oldu. Hem başarının hem de başarısızlığın özel koşulları ve verileri vardı.

3.6 Demokrasinin Konsolidasyonu

Üçüncü dalga sırasında dünya çapında demokratik geçişe tanık olan yaklaşık yüz ülke olmasına rağmen, bu dalganın başlangıcından bu yana yaklaşık kırk yıl sonra, dahil edilen ülkelerin çoğu, istikrarlı ve köklü demokrasilerin kurulmasına tanık olmadılar. demokratik sistem biçimlerinin ortaya çıkışına tanık oldu. Ne tam demokratik sistemler ne de tamamen demokratik olmayan sistemler olan, ancak yukarıda belirtildiği gibi demokrasinin bazı unsurları ile demokratik olmayan sistemlerin bazı unsurları arasında değişen derecelerde ve farklı biçimlerde birleşen hibrit siyasi sistemler. Bu, post-demokratik geçiş aşamasının, her biri kendi koşulları ve gereksinimleri olan birkaç yola açık olabileceği anlamına gelir. Birincisi, demokratik sistemi sağlamlaştırma yolunda ilerlemek. İkincisi, devam edebilecek bir melez veya karma siyasi sistem formülünün kristalleşmesidir. Üçüncüsü, bir tür demokratik olmayan rejime dönüş veya ülkenin bir iç çatışma aşamasına girmesidir (Vanhanen, 2004, s. 2).

En geniş anlamıyla demokrasiyi pekiştirme kavramı, demokrasinin değerlerini, unsurlarını ve mekanizmalarını gerçek ve etkili bir şekilde bünyesinde barındıran, sürekliliği mümkün olan istikrarlı bir kurumsal sisteme dönüşene kadar demokratik

sistemin geliştirilmesi ve pekiştirilmesi sürecini ifade eder. Diğer bir deyişle, konsolidasyon, demokrasiyi demokratik sistemin çökmesini veya yıkılmasını zorlaştıracak şekilde derinleştirme, tamamlama ve kurumsallaştırma anlamlarını içerir. O'Donnell ikinci bir geçiş kavramını demokrasiyi pekiştirme sürecini ifade etmek için kullandı; bu ona göre geçiş döneminin sona erdiği demokratik olarak seçilmiş bir hükümetten köklü bir kurumsal demokratik sisteme geçişi ifade ediyor.

Seçimlerin tekrarı ve sonuçlarının kabulü de dahil olmak üzere demokratik oyunun temellerinin ve kurallarının istikrarı ile ilgili kurumsal ve örgütsel unsurlar olan demokrasinin konsolidasyonuna ve konsolidasyonuna işaret eden çeşitli faktörler ve göstergeler vardır. Çevreleyen çevredeki gelişmelere uyum sağlama yeteneklerine sahip demokratik siyasi kurumların Diğerleri, ekonomik ve siyasi kriz dönemlerinde bile demokratik uygulamanın temellerine ve kurallarına nihai ve özgün bağlılıkları bakımından, ana siyasi aktörlerin strateji ve uygulamalarıyla ilgilidir; bu, bu aktörlerin hiçbirinin demokrasiyi devirmeyi veya demokrasiyi devirmeyi düşünmediği anlamına gelir. Çerçevesi ve kuralları dışında çalışmak (Grugel & Bishop, 2013, s. 5).

Vatandaşların siyasi değerleri ve tutumlarıyla ilgili başka göstergeler ve faktörler de vardır, öyle ki, vatandaşların büyük çoğunluğu, siyasi değişim ve iktidara ulaşmanın tek yolunun demokratik prosedürler olduğuna ikna olmuştur. Demokratik sistemin devamı ve konsolidasyonu için uygun bir ortam yaratır. Elbette bu ortamın oluşmasında demokratik sistemin etkinliği de rol oynamaktadır. Hukukun üstünlüğünün sağlanması, şeffaflık, hesap verebilirlik ve vatandaşların siyasi hak ve özgürlüklerine saygı ile ilgili kurum ve uygulamaların sağlamlığı, demokrasinin sağlamlığının bir başka kanıtıdır.

Genel olarak, uzmanlaşmış literatür, demokratik sistemi sağlamlaştırma sürecinin başarısını, aşağıdakiler de dahil olmak üzere birçok husus ve faktörle ilişkilendirmiştir: siyasi kurumların doğası ve işlevlerini yerine getirmedeki etkinlikleri, ekonomik ve sosyal politikaların verimliliği, yayılma yeteneği. Toplum düzeyinde demokrasi kültürünü, sivil toplum kuruluşlarının etkinliğini, devletin istikrarını ve meşruiyetini yaymak. Kendi topraklarında yaşayan çeşitli grup ve gruplar arasında, siyasi aktörlerin demokrasinin kurallarına bu zamana kadar aşılması zor olan sabit bir geleneğe dönüşene kadar devam eden bağlılığı, elverişli dış

faktörlerin varlığına ek olarak, bölgesel ve uluslararası, demokrasinin konsolidasyonuna katkıda bulunan (Tilly, 2000, s. 2).

Bazıları "demokrasi konsolidasyonu" kavramını çeşitli yönlerden eleştirdi: liberal demokratik sistemleri demokrasinin konsolidasyonunun anlamını somutlaştıran demokrasinin nihai ürünü olarak yapıyor ve bu yanlış çünkü istikrarlı Batı demokrasilerinde bile bazı eksiklikler var doğası ve etkilerinin boyutu bir ülkeden diğerine farklılık gösterir. Bu ülkeler aynı zamanda değişen derecelerde ve farklı biçimlerde, bir yandan demokratik sistemler ve kurallar, diğer yandan pratik uygulamalar arasında boşlukların varlığıyla bilinmektedir. Kavramın bir diğer eleştirisi de, demokratik sistemlerin tam olarak kurulmuş demokrasiler ve eksik veya çarpık demokrasiler olarak sınıflandırılmasına dayanmasıdır. Bu doğru değildir, çünkü hiçbir demokratik sistem, istikrarlı ve sağlam görünse bile, mükemmellik derecesine veya ideal veya örnek demokrasi biçimine ulaşmamıştır. Bu nedenle, demokrasinin değer ve ideallerini bünyesinde barındıran ve teorisinin pratikle örtüştüğü ideal demokrasi modeline giderek daha fazla yaklaşmak için demokratik sistemi geliştirme süreci sürekli bir süreç olmalıdır.

“Demokrasi konsolidasyonu” kavramına yöneltilen eleştirilerin arka planına karşı, bazıları demokratik gelişmenin derecelerini ve düzeylerini belirlemek için başka kavramlar öne sürmüştür. Bu kavramlardan biri de, köklü, köklü demokrasiler için bile demokrasinin kalitesinin yükseltilmeye devam edilmesi gerektiğini gösteren esnek ve çok boyutlu bir kavram olan "Demokrasinin Niteliği" kavramıdır. Bu nedenle, “demokrasi konsolidasyonu” kavramının yerini tutmaz, ancak savunucularının bakış açısından, demokratik sistemin gelişiminin dinamiklerini daha iyi anlamaya ve özellikle demokraside ilerleme ve gerileme durumlarını karşılaştırmaya yardımcı olur. Demokrasinin kalitesini ölçmek için geliştirilen göstergelerin ışığı (Pridham, 2000, s. 4).

İşlevlerini etkin ve verimli bir şekilde yerine getiren meşru ve istikrarlı kurumlar ve mekanizmalar aracılığıyla tüm vatandaşlar için özgürlük ve eşitlik sağlayan demokratik sistemi ifade eden iyi demokrasi kavramını öne sürenler var. Başka bir deyişle, "iyi demokrasi" kavramına dayalı olarak, demokratik sistem, aşağıdakiler dahil olmak üzere çeşitli göstergelere dayalı olarak prosedürler, içerik ve sonuçlar açısından değerlendirilebilir: hukukun üstünlüğü, hesap verebilirlik, seçilmiş

hükümetin vatandaşlarına tepkisi. Talepler, herkes için siyasi hakların ve sivil özgürlüklerin sağlanması ve ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin azaltılması.

Hibrit siyasi sistemlere gelince, bunlar genellikle Freedom House'un "Dünyada Özgürlük" konulu yıllık raporunda "kısmen özgür" ülkeler olarak sınıflandırdığı ülkelerde, "özgür ülkeler" ve "özgür olmayan ülkeler"e göre "kısmen özgür" ülkeler olarak sınıflandırılırlar. Vatandaşların medeni haklarının ve siyasi özgürlüklerinin mevcudiyetini gösteren bir ölçü. 2012 raporuna göre, raporun kapsadığı toplam 194 ülkeden özgür ülke sayısı (87), kısmen özgür ülke sayısı (60) ve özgür olmayan ülke sayısı (47) ulaştı. Ülkeler, yani dünyadaki toplam Ülkelerin yaklaşık %55'i özgür olmayan ve kısmen özgür olan ülkeler kategorisine girer (Haggard & Kaufman, 2018, s. 7).

Demokratik dönüşümün üçüncü dalgası sırasında Asya, Latin Amerika, Doğu Avrupa ve Afrika'nın birçok ülkesinde post-demokratik geçiş döneminde ortaya çıkan hibrit siyasi sistem biçimlerinin çeşitliliği göz önüne alındığında, bazıları onları Gri bir siyasi sisteme düşmek olarak değerlendirdi. Bir yanda Tam demokrasi ile diğer yanda klasik anlamda saf demokratik olmayan rejimler arasındaki bölge veya sisli bölge. Her durumda, hibrit siyasi sistemlerin mutlaka tam demokrasiye geçiş aşamasını temsil etmediği, daha ziyade mevcut siyasi sistemlerin biçimleri ve kalıpları haline geldiği, bir dereceye kadar sürekliliği koruyabilen ve uyum sağlayabilen açık hale gelmiştir. çevreleri. Bu nedenle, onu inceleme ve sınıflandırma süreci, karşılaştırmalı siyaset alanında araştırma gündeminin önemli bir konusu haline geldi (Haerpfer vd., 2009, s. 23).

Referans kavramlar olarak demokrasi ve otoriterlik kavramlarına dayalı hibrit siyasi sistemleri sınıflandırmak için çeşitli kavramlar önerilmiştir. Bu kavramlar arasında, örneğin: seçim demokrasisi ve çarpık veya eksik demokrasi (Kusurlu Demokrasi). Biçimleri şunları içerir: münhasır demokrasi, kontrollü demokrasi ve liberal olmayan demokrasi. Seçim Otoriterliği, Rekabetçi Otoriterlik ve Yarı Otoriterlik gibi diğer kavramların yanı sıra. Bu kavramlarla ilgili, ister her birinin tanımlanması, ister onları ayıran sınırlar, ister bilimsel bir bakış açısından geçerliliklerinin boyutu konusunda geniş bir tartışma var - buna girmeye yer yok.

3.7 Arap Dünyasında Güç Transferi

Arap dünyasında iktidar devri konusu, iktidar devrinin tanımı, Arap/İslam bölgesinde iktidar devrinin tarihsel gelişimi, yönetimin anayasal metinleri gibi ele alınması gereken birçok noktayı gündeme getirmektedir. Arap dünyasında iktidarın devri, bölgede iktidarın devri için mekanizmalar ve barışçıl bir iktidar devri mekanizması olarak seçimler, Arap siyasi sistemlerinde iktidar devrinin fiili gerçeği ve bunun geleceği. Arap bölgesinde barışçıl bir güç aktarımına ulaşmanın önündeki olasılıkları ve engelleri ele alarak transfer (Volpi, 2013, s. 105).

İktidar değişimi, ister cumhurbaşkanı, isterse de başkanlık ve parlamenter sistemlerde bakanlar olsun, siyasi görevin bir başkasına devrine yönelik mekanizmaların varlığı anlamına gelir. Bu ifade, Batılı tarzda demokratik bir sistemin varlığının kriterlerinden biri olarak gücün barışçıl transferine bakılması temelinde Batı liberal içtihatlarında yayılmıştır.

Batılı anlamda iktidarın barışçıl bir şekilde transferini sağlamak için periyodik, özgür ve adil seçimlerin varlığının şart olduğu şüphesizdir. Bir kez daha, bu tür periyodik seçimlerin yapılması Batılı demokratik sistemlerin özelliklerinden biridir, çünkü bu - yani seçimler - birkaç yıl sonra seçmenlerin seçimleri elinde tutmasına izin veren periyodik iktidar rotasyonunu sağlamanın tek yoludur. Seçimlerde cumhurbaşkanı, başbakan, parti veya iktidara gelen parti koalisyonu sorumludur (Durac, 2013, s. 176).

Gücün barışçıl transferi aynı zamanda, farklı yönelimlere sahip birkaç parti arasında fiili rekabete izin veren ve böylece gücün bir partiden diğerine veya bir partinin liderinden lidere transfer edilmesini sağlayan gerçek bir çok partili sistemin varlığıyla da bağlantılıdır. Başka bir partinin, yani bir partinin huzurunda barışçıl güç aktarımının doğru olmayabileceği anlamına gelir. Partinin liderleri veya parti içindeki farklı eğilimlerin liderleri arasında bir tür müzakere gerçekleşebilse de, yalnızdır.

Dolayısıyla, iktidarın barışçıl bir şekilde devredilmesinin Batı tarzındaki demokratik sistemin özelliklerini hemen hemen özetlediği, ortaya çıkması partizan çoğulculuğun, gerçek siyasi rekabetin, periyodik özgür ve adil seçimlerin, güçlü ve etkili bir kamuoyunun varlığını gerektirdiğinden açıkça ortaya çıkıyor. Görüş ve yetkili kişileri sorumlu tutmada etkin bir izleme rolü oynayan medya.

3.7.1 Arap/İslam bölgesinde güç transferinin tarihsel gelişimi

Arap/İslam bölgesinin tarihinin barışçıl güç transferi ile uyumlu olmadığını söylemek şaşırıcı değildir. Peygamber'in vefatından bu yana, Arap/İslam bölgesi, iktidar devrinin anlamını bilmeyen halifeler, sultanlar ve şehzadeler tanımıştır. Üçüncü Halife Osman bin Affan'ın öldürülmesi olayıyla ve ölümünün ardından çıkan büyük fitneyle sonuçlanan, halifeyi tecrit etme veya tahttan çekilmeye zorlama olasılığı üzerinde geniş bir doktrin tartışması ortaya çıktı. Bir yanda tahttan çekilmeyi ya da biatını bozmayı reddetmesi, diğer yanda hiç kimsenin halifeyi tahttan indirmeye ya da onu tecrit etmeye zorlayamayacağını görenler ve Osman'a isyan edenleri İslam'ın öğretilerine karşı isyan ettikleri için İslam'ın öğretilerine aykırı saydıkları için. Müslüman Halife (Asseburg & Wimmen, 2016, s. 3).

Ebu Bekir es-Sıddık, Allah ondan razı olsun, Resûlullah'ın vefatından kısa bir süre sonra Beni Sa'idah'ın kulübesinde bir halifeye biat etti, Allah onu kutsasın ve ona huzur versin. Ve halifeliği, kendisinden sonraki oğullarına miras kalan bir hükümdara çevir. Ve halifelik Emevilerden Abbasilere kılıçla geçmiş, bundan sonra İslam dünyası genelinde Abbasi devletinin rahminde doğmaya başlayan krallıklarda tekrarlanan bir özellik. Ayrıca el-Emin ile el-Memun ve Harun el-Raşid el-Abbasid arasında, el-Emin'in ölümü ve el-Me'mun'un halifeliği devralmasıyla sonuçlanan çatışmalar meydana geldi.

Mısır, Levant ve Hicaz'daki Memluk devleti, en güçlünün kendisini otorite olarak dayattığı, bir başkası onu ortadan kaldırılabileceğine ve kendisini sultan olarak kurana kadar, kılıca başvurma yoluyla iktidar aktarımının bir örneğiydi. Memlûk devleti bu konuda bir istisna değildi. Aksine, bu mesele yayıldı, halifenin konumu için verilen mücadele azaldı ve konumun fiili güçler olmadan sembolik öneme sahip bir konuma dönüşmesiyle neredeyse ortadan kayboldu (Börzel & Lebanidze, 2018, s. 19).

Durum, Osmanlıların Arap dünyasının çoğu yerinde kontrolüyle veya Mısır'daki Büyük Ali Bey veya Filistin'deki Daher Al-Omar gibi bazılarının Osmanlı'nın otoritesini kırma ve onlara meydan okuma girişimleriyle değişmedi. Büyük Muhammed Ali'nin Mısır'da, Sudan'da, Hicaz'da ve Levant'ta modern bir devlet kurmasıyla bile değil. Cetvelin mutlak güçlere sahip olduğu ve kural veya otoritenin ölüm veya cinayet yoluyla bir kişiden diğerine aktarıldığı, iktidarın devamsız rotasyonu kavramı.

Birinci Dünya Savaşı ve Osmanlı İmparatorluğu'nun yenilgisi ve dağılmasından sonra manda devletleri veya oluşumları kurulduğunda, manda devletleri - İngiltere ve Fransa - bu oluşumlarda ya monarşilere dönüştürerek (Mısır, Irak, Ürdün) veya cumhuriyet (Lübnan ve Suriye) ve çok partili sistem, periyodik seçimler ve parlamentoların varlığı gibi Batılı liberal sistemlere sahip olmalarını sağlamak (Pant, 2012, s. 332).

Bir kez daha, iktidarın barışçıl transferi birçok nedenden dolayı sağlanamadı; bunlardan en önemlisi, özgür ve adil seçimlerin genellikle bir partiden veya İngiltere veya Fransa'dan tam bağımsızlık isteyen partilerin çoğunluğuyla gelmesiydi. Devlet, seçmenlerin iradesini tahrif etmek için kral ve azınlık partilerinden diğer yerel güçlerle ittifaka müdahale eder. Ya da barışçıl iktidar transferini engelleyen demokratik yaşamı bozmak.

Askeri darbeler Arap dünyasında barışçıl iktidar devri sicilinde yeni bir sayfa açmak için geldi ve Suriye bir yıl içinde üç darbeye, 1949'a, Mısır'da 1952, Irak 1958, Yemen 1962'de bir ordu hareketine tanık oldu, Cezayir 1965, Sudan 1958 ve Libya 1969. Mısır, Yemen ve Irak'ta gerçekleşti. Libya monarşiyi ortadan kaldırarak devrimci cumhuriyet rejimleri kurarken, Sudan, Cezayir ve Suriye darbeleri cumhuriyet rejimleri içindeydi (Meir, 2019, s. 104).

Bu darbelerin bir kısmı uzun süren güçlü rejimler kurmayı başarırken, bir kısmı da devam edememiş ve ilk darbeden sonraki diğer darbelerin önünü açmıştır.

Ancak askeri darbelerle ilgili önemli olan, iktidara ulaşmanın temel kriterinin iktidara sahip olmak olduğu ve silahlı kuvvetler veya ordunun sistem içindeki en büyük güç olduğu için modern bir iktidar aktarma yöntemi kurmalarıdır. Birden fazla kişi ve birden fazla yön arasında siyasi rekabete dayalı barışçıl iktidar devri fikrine tamamen aykırı olan iktidarı kim kontrol ederse, iktidarı kontrol edebilir. Dolayısıyla askeri darbelerden sonra kurulan rejimlerin tek bir siyasi örgütlenme fikrini benimsemeleri ve partizan çoğulculuk fikrine şiddetle saldırmaları ve iki savaş arasında kurulan rejimleri arkaik, kısır ve fail olarak damgalamaları garip değildi (Bali & Rana, 2011, s. 324).

Aynı zamanda, bazı cumhuriyet rejimlerinde -örneğin Suriye, Yemen ve Sudan- darbeler başarılı olurken, monarşiler, siyasi partilerin veya gerçek rekabetin ve devlet tekelinin yokluğunda barışçıl müzakere fikrinden sıkıca uzaklaşıyorlardı. Sistemdeki

kilit konumlarda aileleri yönetmek veya Fas Krallığı'nda olduğu gibi Parlamento'yu kontrol eden saray yanlısı partilerle partizan çoğulculuğa izin vermek altında.

Ellili ve altmışlı yıllardaki koşulları Arap ülkelerinininkine benzeyen dünyadaki birçok ülke demokrasiye geçmeye ve partizan çoğulculuğa ve yeni veya muhalefet liderleri getiren serbest seçimlerin yapılmasına izin vermeye başladığında, Arap siyasi sistemleri buna direnç göstermeye devam etti. Bu dönüşüm, ister cumhuriyetçi ister monarşik sistemlerde olsun, hiçbirine tanık olmadıkları için -şimdiye kadar- gerçek bir iktidar devrini içeren, muhalefet partilerinin iktidarı kurmalarını sağlayan çoğunluğu elde etmelerine tanık olan Fas hariç. Fas siyasi sisteminde son referans olan kral tarafından belirlenen bazı kontroller (Sarıhan, 2012, s. 2).

3.7.2 Arap dünyasında anayasa metinleri ve iktidar transferi

Anayasa metinleri, Arap ülkeleri de dahil olmak üzere birçok ülkede siyasi pratiğin gerçek sınavı olmasa da, iktidarın devrine ilişkin resmi bakış açısının bir göstergesi olabilir.

Pek çok Arap siyasi sisteminin henüz kelimenin tam anlamıyla bir anayasa bilmediği belirtilmektedir. Hatta bazıları anayasayı, uyulmaması gereken bir Batı sapkınlığı olarak görüyor.

Bu bağlamda, geleneksel monarşi, yarı anayasal monarşi, otoriter cumhuriyet sistemleri ve yarı anayasal cumhuriyet sistemleri gibi çeşitli Arap siyasi sistemleri grupları arasında bir ayırım yapılabilir. Burada ayrımcılık kriteri, modern bir anayasanın mevcudiyeti ve buna saygı gösterilmesidir (Saikal, 2003, s. 4).

Geleneksel monarşilerle ilgili olarak, bu sistemler genellikle bir anayasanın olmaması veya bu yöntemden bağımsız olarak iktidarın transfer yöntemini kodlayan anayasal geleneklerin olmaması ile karakterize edilir. Suudi rejimi, krallığın kuruluşundan doksanlara kadar uzun bir süre kaldı, kelimenin modern anlamıyla bir anayasa olarak kabul edilemeyecek üç sistemin yayınlanmasına kadar anayasa hakkında hiçbir şey bilmiyordu. Körfez'deki monarşiler - Kuveyt hariç - yakın zamana kadar seçimleri bilmiyorlardı. Kuveyt dahil tüm bu rejimler şimdiye kadar çok partili siyasete izin vermemiştir. Bu nedenle, bu tür sistemlerde güç aktarımından bahsetmek mantıksız kabul edilir.

Bu sistemler, sahibi olan ve yöneten bir kral, padişah veya emirin varlığı ile karakterize edilir ve yönetici ailenin üyeleri önemli pozisyonların çoğunu (Başbakan, Savunma Bakanı, İçişleri Bakanı vb.) işgal eder. Başbakan veya bakanları nereye atar. Ve otorite, devlet başkanı düzeyinde - kral, sultan veya prens - ondan genellikle oğlu veya kardeşlerinden biri olan varisine aktarılır. Kralın - ya da padişahın ya da emirin - başbakanı ve bakanları atadığı ve görevden aldığı yerlerde, yüksek makam sahiplerinden herhangi birinin değiştirilmesinin tek nedeni devlet başkanının arzusu olmaya devam ediyor (Volpi, 2013, s. 107).

Yarı anayasal monarşilerle ilgili olarak, bu grup, her biri oldukça yeni bir anayasa bilen Ürdün, Fas ve Kuveyt'i içerir. Ürdün ve Fas çok partili siyasete izin verirken, Kuveyt buna henüz izin vermemiştir. Parlamantonun (Kuveyt'teki ulus ve Ürdün ve Fas'taki temsilciler) oluşumuyla sonuçlanan periyodik seçimler yapılır. Teorik olarak, seçimlerin partiler arasında iktidar devrine izin veren partizan bir çoğunluk ile sonuçlanması gerekiyordu, ancak bu nadiren ve belirli kısıtlamalara göre gerçekleşti, çünkü Kuveyt Veliht Prensi genellikle başbakan ve üst düzey üye pozisyonunu elinde tutuyordu. Yönetici aile, hükümette (yabancı, savunma) çok önemli pozisyonlarda bulunur. Millet Meclisinin görevlerini yerine getirmesini engelleyen İçişleri Bakanlığı vb. Nitekim, Millet Meclisi ile Bakanlar Kurulu arasındaki ihtilaf, Millet Meclisinin feshedilmesine ve anayasal hayatın askıya alınmasına defalarca yol açmıştır.

Ürdün'de, yürütme ve yasama organları arasındaki ilişki bakımından parlamenter sistemi benimseyen bir anayasa vardır, ancak kralın sahip olduğu yetkiler, onu aslında sistemin merkezi figürü yapmaktadır. Çok partili siyasete izin vermesine rağmen, hiçbir parti bir hükümet kurmasını sağlayacak bir meclis çoğunluğu elde edemedi; bu, kralın, bir seçim için seçilmeden genellikle Temsilciler Meclisi'nin güvenini kazanan bir başbakan atamasına izin verir.

Fas'ta da parlamenter sistem özelliklerini taşıyan bir anayasa var, ancak Fas'ın bağımsızlığından bu yana fiili uygulama, kralı tüm yetkilerin denetleyicisi haline getirdi. Kral, saraya sadık partilerin her zaman hükümeti kurmalarını ve meclisin güvenini kazanmalarını sağlayacak bir çoğunluğu elde edebilmeleri gerçeğiyle meclisin yarı sürekli kontrolünü sağlamak için parti çoğulculuğunu kullandı. Ancak, merhum Kral II. Hasan'ın iktidarının sonunda, muhalefet partilerinin, içişleri bakanını kralın seçimi de dahil olmak üzere, bazı kısıtlamalarla ilk kez hükümeti

kurmalarını sağlayan çoğunluğu elde etmesiyle bir gelişme meydana geldi. Hükümet. Bu durum, Kral VI. Muhammed'in tahta çıkmasıyla, İçişleri Bakanı'nın Kralın talebi üzerine görevden alınmasıyla değişti.

Buna rağmen, Fas deneyimi, birkaç kez tutuklanan muhalefet lideri Abdel Rahman Al-Youssoufi'nin Başbakanlık pozisyonuna geçtiği Arap siyasi sistemlerinde gücün barışçıl transferinde benzersiz bir deneyim olarak kabul ediliyor. Rotasyon hükümeti olarak adlandırılan bu bir arada yaşama deneyimi, Al-Yousifi hükümeti altında Kral II. Hasan'ın ölümüne rağmen duraksamadan devam etti (Durac, 2013, s. 179).

Otoriter cumhuriyet rejimlerinde (Libya Cemahiriye, Suriye, Irak, Moritanya) silahlı kuvvetler tarafından desteklenen askeri veya sivil bir liderin liderliğindeki gücü bir parti veya liderin kontrol ettiği durumlarda barışçıl devir imkanı yoktur. Irak'taki güç, barışçıl bir darbeyle en yaşlı cumhurbaşkanından Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'e ve Başkan Hafız Esad'dan oğlu Devlet Başkanı Beşar Esad'a, kırk yaşın altındakilere izin vermek için anayasa değişikliğini gerektiren dramatik bir biçimde devredildi. Anayasa metnine göre devrilmek. Suriye Cumhurbaşkanı Yardımcısı'nın yeni cumhurbaşkanı için referandum yapılınca kadar Cumhurbaşkanının yetkilerini üstlendiği açıklanmadı. Dr. Beşar Esad ekip rütbesine terfi etti ve bu sistemler genellikle neredeyse %100'lük bir sonuçla referandumlara tanık oluyor. Üstelik 1969'dan beri iktidarda olan Albay Kaddafi'nin Arap ve Afrika zirvelerine devlet başkanı olarak katılmasına ve başkanlarla görüşmeler yapmasına rağmen resmi bir görevde bulunmadığı gibi çürük bir bahaneyle Libya Cemahiriyesi'nde cumhurbaşkanlığı seçimleri veya referandum yapılmamaktadır. Ve diğer ülkelerin kralları. Mevcut rejimde Sudan, bir askeri komutanın gücü kontrol ettiği ve çoğunluk partisine başkanlık ettiği bu gruba katıldı.

Yarı anayasal cumhuriyet rejimleri olarak kabul edilen Lübnan, Mısır, Yemen ve belki de Cezayir'i içeren son grupta, özellikleri henüz netleşmeyen bir iktidar devrine yönelik bir hareket olduğu görülmektedir. Bu sistemler, bazı kısıtlamalarla birlikte çoğul partiye ve bir dereceye kadar adaletle karakterize edilen periyodik seçimlerin yapılmasına izin veren anayasalara sahiptir. Yine de, bu sistemlerin çoğunda çoğunluk partisinin lideri olan başkan, siyasi sürecin kontrolünü elinde tutuyor. Şimdiye kadar, cumhurbaşkanının partisinden başka bir partiye bir yetki devri olmadı veya bu rejimlerin bazıları cumhurbaşkanı pozisyonu için seçimler yapmasına rağmen cumhurbaşkanı iktidardan vazgeçti (Asseburg & Wimmen, 2016, s. 17).

Lübnan, anayasanın cumhurbaşkanının yenilenmesini yasakladığı, bu nedenle cumhurbaşkanının her altı yılda bir Temsilciler Meclisi üyeleri arasında yapılacak bir seçimle değiştirilmesi gerektiği Arap dünyasında benzersiz bir örnektir. Lübnan rejimi - Suriye etkisinin etkisi altında - bu istisnaya izin veren bir anayasa değişikliği ile Lübnan tarihinde ilk kez Devlet Başkanı Elias Hrawi'nin üç yıllık bir süre için yenilenmesine tanık oldu. Bununla birlikte, Lübnan siyasi partilerinin parçalanması, hiçbir partinin Temsilciler Meclisi'ni kontrol etmesine veya çoğunluğa sahip bir parti koalisyonu kurmasına izin vermiyor, bu da Cumhurbaşkanı'na hükümeti kurma konusunda bir dereceye kadar özgürlük tanıyor.

Mısır'da anayasa, cumhurbaşkanının Halk Meclisi üyelerinin onayından sonra altı yıllık bir süre için yenilemeye tabi olarak halk referandumu yoluyla seçilmesini öngörmektedir. 1956 anayasasından bu yana Mısır, Cumhurbaşkanı Cemal Abdül Nasır'ın ölümü ve Cumhurbaşkanı Muhammed Enver Sedat'ın suikasta uğramasıyla iki iktidar geçişine tanık oldu. Her iki durumda da geçiş süreci o zamanki mevcut anayasaya göre gerçekleşti (1970 yılında Abdül Nasır'ın ölümü üzerine 1964 anayasası ve 1981'de Sedat'ın ölümü üzerine 1971 anayasası). 1981 yılında, Halk Meclisi Başkanı Dr. Sophie Abu Talib, o zamanki Başkan Yardımcısı Mohamed Hüsnü Mübarek cumhurbaşkanlığına aday gösterilene kadar geçici olarak cumhuriyetin cumhurbaşkanıydı ve bir halk referandumunun ardından anayasal yetkilerini Anayasaya uygun olarak devraldı (Börzel & Lebanidze, 2018, s. 23).

Tunus'ta, Cumhurbaşkanı Habib Bourguiba 1987'de tıbbi darbe adı verilen barışçıl bir darbeye devrildi ve bu, Başkan Bourguiba'nın sağlık nedenleriyle görevden alınmasını haklı çıkardı. Devlet Başkanı ve o tarihten itibaren iktidar partisinin lideri olduğu için, o zamanki Savunma Bakanı Zine El Abidine Ben Ali tarafından devrildi. Çok partili siyasete izin verilmesine ve yasama ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılmasına rağmen, bazı analistler 1987'den bu yana Tunus rejimi ile Suriye, Irak rejimi arasında önemli bir fark görmedikleri ölçüde barışçıl bir güç aktarımına doğru bir kayma görünmüyor.

Sonuç olarak, fiili gerçeklik, daha önce bahsedilen rejim grupları arasında önemli farklılıklar taşımamaktadır, ancak iktidarın transfer mekanizmaları bir rejimden diğerine farklılık göstermektedir. Geçişin, merhum kralın ayrılışı yaklaştıkça rejim için daha istikrarlı koşullar yaratma arzusuyla, cumhurbaşkanlığı pozisyonunu doldurmak için serbest ve adil seçimler yoluyla yetki devriyle ilgili düşünceler

nedeniyle gerekleŖtiđi Fas hariç. MonarŖilerde baŖbakan Ŗu ana kadar belirsizliğini koruyor. Her ne kadar partilerin çoğulluğuna ve periyodik seçimlere tanık olan sistemler, çoğulculuğu veya seçimleri yasaklayan veya Yasama Konseyi'nden veya modern anayasalardan yoksun olanlardan daha bu amaca ulaŖmaya daha yakındır.

3.7.3 Arap siyasi sistemlerinde gc transfer mekanizmaları

Siyasal sistemlerde gc, ilki barıŖıl ve diğer iŖiddet içeren iki tür mekanizma aracılığıyla iletilir. BarıŖıl mekanizmalar, bu geiŖin zorlama veya zorlama olmadan, yani hükümdarın veya yönetici seçkinlerin baŖka bir elit veya baŖka bir kiŖi için arenayı terk etmeye zorlamak için maddi veya manevi gc yöntemleri kullanmadan gerekleŖmesi anlamına gelir. Ŗiddet mekanizmaları ise, yeni elitin gc dıŖında desteği olmaksızın, hükümdarı veya yönetici seçkinleri konumlarını terk etmeye zorlamak için gc kullanımı anlamına gelir (Bali & Rana, 2011, s. 327).

Arap siyasi sistemleri söz konusu olduğunda, kral, padiŖah veya Ŗehzadenin genellikle tahtı devralma sisteminin ngrdğ Ŗekilde konuma gelmesine rağmen, genel olarak monarŖilerin meŖruiyetin ortadan kalkması olgusunu bilmedikleri belirtilmektedir. Modern monarŖi sistemleri bu alanda geleneksel monarŖi sistemlerine göre daha ileri düzeydedir. Muhtemel meŖruiyet sızlık durumu, yönetici aile içinde bölünme veya pozisyon için birden fazla kiŖi arasında rekabetin olması durumudur. Ancak tahtı devralan bir sistemin varlığı ve antlaŖmanın ardıŖıklıđı, anlaŖmazlıđın yönetici ailenin sınırlarının dıŖına taŖmamasına izin verir. Genellikle monarŖiler, aile yeleri arasında farklılıklar olsa bile tutarlı göründükleri için kamuoyunda bölünme göstermemeye heveslidir (Sarihan, 2012, s. 3).

Bazı kraliyet rejimleri, Kral Suud'un kardeŖi Kral Faysal lehine devrildiği veya Umman Sultanı Kabus bin Said'in Suudi rejiminde olduğu gibi, rejimin meŖruiyetine hanel getirmeksizin üzülen yönetici aile içindeki anlaŖmazlıkları biliyor. Babası Sultan Said bin Taimur'u ya da Ŗeyh Hamad bin Taimur'u devirdiği zaman. Katar Emiri Khalifa, babası Ŗeyh Khalifa Al Thani ile birlikte. Yönetici aile üyelerinin yeni kralı, sultanı veya prensi devralma anlaŖması bu sorunun üzülmesine yardımcı oldu ve sanki yönetici aile durumunu düzeltiyor ve ona baŖkanlık etmek için yeni bir hükümdar seçiyor gibiydi. Yönetici aile, yeleri birçok politikaya karar veren bir iktidar partisi olarak kabul edildiğinden ve yönetici ailenin yeleri genellikle daha

sonra kral veya emir olan veliaht prens üzerinde söz sahibi olduğundan, bu sistemlerde önemli bir rol oynar (Saikal, 2003, s. 9).

Umman Sultanlığı, İbadi düşünce okulu olan saltanatın resmi doktrinine dayanan, tahtı ele almayı reddeden bir veliaht prensi olmaması konusunda benzersizdir. Şura tüm Müslümanlar arasında. Özellikle Sultan Kâbus bin Said'in erkek kardeşi veya oğlu olmadığı ve Başbakanlık makamını işgal ettiği için, makamın boşalması durumunda padişahın makamının kime devredildiği bilinmemektedir. Thuwaini bin Shihab - padişahın kuzeni ve kişisel temsilcisi - protokol açısından sadece padişahтан sonra ikinci sırada kabul edilir, ancak bu, özellikle herhangi bir yasa veya sistemin yokluğunda, bir boşluk olması durumunda pozisyonun kendisine devredileceği anlamına gelmez.

Cumhuriyet rejimlerinde iktidarı devretme yöntemleri şiddet içeren ve barışçıl arasında değişmektedir. Birçok cumhuriyet rejimi, 1949'dan 1970'e kadar Suriye'de olduğu gibi, ordunun gücüne dayalı bir askeri liderliği iktidara getiren çok sayıda darbeye tanık oldu.

Irak, Arap bölgesinde ilk darbeyi 1936'da, bir darbeyi 1958'de, üçüncü darbeyi 1963'te ve dördüncü darbeyi 1968'de yaşadı. Yemen, 1962'den 1978'e kadar art arda darbelere, Moritanya ve Sudan'a tanık oldu (Whitehead, 2009, s. 216).

Bu darbelerin çoğu - özellikle ilkleri - devam etmelerine izin verecek yeni bir meşruiyet tesis etmeyi başaramadı, Mısır gibi birkaçı bu amaca ulaşmayı ve meşruiyet derecesine sahip yeni bir rejim kurmayı başardı. Rejimi yöneten bir kişi güç mücadeleleri olmadan iki kez ortadan kaybolduğunda, barışçıl ve sessiz bir güç transferini gerçekleştirmede başarı, çoğu durumda elde edilemeyen meşruiyetine gerçek bir meydan okuma olmadan yaklaşık yarım yüzyıldır. İlk darbeden bu yana üst üste darbelere ve darbe girişimlerine tanık olan diğer cumhuriyet rejimlerinin.

Sudan, bağımsızlığından bu yana mevcut sivil rejimi yok eden bir askeri rejime tanık olduğu 1958'den bu yana askeri darbeler ve sivil yönetim döngülerine tanık oldu ve bu askeri rejim 1958'den 1964'e kadar devam etti ve ardından 1969 darbesine kadar sivil bir rejim izledi. 1985'e kadar süren, 1986'da sivil bir rejimin kurulduğu 1989'a kadar devam etti ve yerine bugüne kadar hala var olan bir askeri rejim geldi (Beetham, 2009, s. 445).

Cezayir, ordu şefi ve Savunma Bakanı Albay Houari Boumediene'nin Cumhurbaşkanı Ahmed Bin Bella'yı devirmesi ve Bumedyen'in 1978'de ölümüne kadar iktidarda kalması ve yerine askeri liderlerden birinin geçmesi nedeniyle barışçıl bir geçiş mekanizmasına ulaşamadı. Chadli Bendjedid, 1991 olaylarına kadar, ardından Bendjedid istifaya zorlandı ve yerine bir Yüksek Konsey geçti. Devletin geçici olarak başkanlığını yaptığı Mohamed Boudiaf, kısa bir süre sonra suikaste uğrayan Ali Kafi, ardından ordu komutanı Liamine Zeroual cumhurbaşkanı seçildi ve daha sonra görev süresini tamamlamadan istifa ederek cumhurbaşkanlığı seçimlerinden sonra Abdelaziz Bouteflika'nın yerini aldı. Buteflika'nın rakipleri, onun dürüstlüğünü sorguladı.

Genel olarak, Habib Bourguiba ve Chadli bin Jadid örneğinde olduğu gibi, hükümdarın genellikle ya ölümle, suikastla ya da görevinden ayrılmaya zorlanarak ya da görevinden ayrılmaya zorlandığı Arap siyasi sistemlerinde barışçıl mekanizmaların neredeyse bulunmadığı belirtilmektedir. Ellilerde monarşilerde olduğu gibi tüm sistemi ortadan kaldırmak. Ve Mısır, Irak, Libya ve Yemen'de altmışlar ya da 1965'te Cezayir'de, 1966 ve 1970'de Suriye'de ve 1979'da Irak'ta olduğu gibi rejimin liderlerinden birinin rejimin başında ölümü (Rahimi, 2007, s. 4).

Lübnan, yalnızca Temsilciler Meclisi üyelerinin oyu yoluyla bir cumhurbaşkanından diğerine yetki devri için barışçıl bir mekanizma sürdürmüştür, bu sayede Cumhurbaşkanı altı yıllık, yenilenemez bir dönem seçer. Bu kural, Başkan Hrawi'yi üç yıl yenilemek için bir kez ihlal edildi. Ancak Lübnan, cumhurbaşkanının gönüllü olarak görevi bırakma geleneğini korudu, böylece Lübnan, hayatta kalan eski cumhurbaşkanlarını gözetiminde veya zorunlu veya gönüllü sürgünde değil, Lübnan topraklarında yaşayan tek Arap ülkesi olarak kabul ediliyor.

Darbe liderlerinin çoğunun, darbe lideri veya halefi tarafından yönetilen bir siyasi parti kurarak, parlamento ve yerel seçimler yaparak ve muhtemelen partizan çoğulculuğuna izin vererek askeri özellikleri değiştirmeye çalıştığı önceki görüşü azaltmıyor. Parti, daimi çoğunluğa sahiptir ve yürütme yetkisinin yanı sıra yasama yetkisini de kontrol eder ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinde veya cumhurbaşkanlığı süresini yenilemek için yapılan referandumda ezici bir zafer elde edebilir (Sarıhan, 2012, s. 6).

3.7.4 Arap siyasi sistemlerinde seçimler

Bazı Arap siyasi sistemleri henüz seçim sürecini bilmiyor ve bazıları kısa bir süre için bunun mütevazı bir versiyonunu biliyor, bu da seçimleri Arap kültürümüzde önemsiz kılıyor ya da en azından henüz en iyi mekanizma olarak kurulmadı.

Geleneksel monarşi sistemlerinde, seçimlerin önemi büyük ölçüde gizlidir, çünkü bu sistemler yakın zamana kadar, Umman Sultanlığı, Katar Devleti ve Bahreyn Devleti, seçim sürecinin herhangi bir biçimini uygulamaktan uzak kalmıştır. Yerel veya belediye meclislerinde seçim sürecini uygulamak. Suudi Arabistan ve BAE, yasa çıkarma ve hükümet eylemlerini izleme hakkına sahip seçilmiş konseyleri hala tanımıyor.

Ürdün, Kuveyt ve Fas'taki modern monarşi sistemlerinde yasama seçimleri, parlamentonun oluşum mekanizması olarak bilinir. Ürdün ve Fas resmi çok partili sistemleri bilirken, Kuveyt partizan eğilimlerini şimdiye kadar parti olarak işlev görmelerine izin vermeden biliyor (Volpi, 2013, s. 108).

Fas'ta muhalefet, Arap siyasi sistemlerinde ilk kez muhalefet liderinin başbakanlık pozisyonuna geçişinin etkilerinden biri olan 1997 seçimlerinde çoğunluğu elde etmeyi başardı.

Ürdün'de muhalefetleriyle tanınan eğilimler Temsilciler Meclisi'nde çok sayıda sandalye elde ediyor, ancak siyasi partilerin parçalanması ve zayıflığı bir parti bloğunun çoğunluğunu dayatmasına izin vermiyor ve onu Fas'takine benzer bir duruma dönüştürüyor. Bu nedenle, seçimler - şimdiye kadar - bir partiden veya siyasi yönelimden diğerine iktidar devrini gerektirmedi.

Kuveyt'te seçimler genellikle etkin bir gözetim rolü oynayan güçlü bir Ulusal Meclis oluşturur. Ancak, Veliht Prens'in başbakanlık görevini üstlenmesi ve iktidardaki aile üyelerinin hükümette önemli görevler üstlenmesi şu ana kadar gerçek bir güç transferini engelledi. Bu nedenle, Veliht Prens'e, hükümetten güvenin geri çekilmesi de dahil olmak üzere temsilcilerin etkin gözetim rollerini yerine getirebilmeleri için başbakanlık görevinden vazgeçmesi yönünde çağrılar yapılıyor (Asseburg & Wimmen, 2016, s. 21).

Başkanlık sistemlerinde seçimler, özellikle yarı otoriter rejimlerde (Irak, Suriye, Libya, Sudan) lider veya baskın partinin kontrolünü pekiştirmek için bir mekanizmadır, ancak seçim mekanizması diğer cumhuriyet rejimlerinde (Mısır)

önemli bir muhalefete izin verir. Tunus, Yemen, Cezayir), hariç Muhalefetin çoğunluğu elde etme yeteneği henüz oluşmadı, bu da seçimlerin iktidarın bir siyasi yönden diğerine aktarılması için bir mekanizma olmasını engelledi. Devlet başkanının çoğunluk partisini kontrol ettiği yerde, başkanın partisinden diğerine barışçıl bir geçiş veya yetki devri imkansız değilse de zordur.

Başkanlık seçimlerinde veya referandumlarda, cumhurbaşkanı genellikle belirleyici çoğunluğu elde eder. Hatta bazıları - Yemen ve Cezayir'de olduğu gibi - çoğulcu seçimlere izin verilmesinin sadece resmi güzelleştirmeyi amaçladığına inanıyor, çünkü seçimler cumhurbaşkanının şahsı hakkında bir referandum olarak kalıyor.

3.7.5 Arap rejimlerinde güç transferinin fiili gerçekliği ve geleceği

Şu ana kadar tüm Arap rejimlerinin gerçek iktidar transferini bilmedikleri, yani iktidarın bir başkandan diğerine veya çoğunluk partisinden diğerine kimin kim olduğunu seçme hakkına sahip olan vatandaşların arzusuna dayalı olarak barışçıl bir şekilde devredilmesi anlamına geldiği kaydediliyor. Lübnan ve Fas dışında onları yönetir.

Lübnan'da bile, parlamentonun genel seçimlerde vatandaşı değil cumhurbaşkanı seçmesi de dahil olmak üzere bazı kısıtlamalar var. Dolayısıyla, pozisyonu mezhepçiliği destekleyen Maruni cemaati ile sınırlamanın yanı sıra, aday cumhurbaşkanı ile parlamenter eğilimler arasındaki pazarlıklar bu bağlamda önemli bir rol oynamaktadır. Taif Anlaşması'nda Cumhurbaşkanı'nın yetkileri Başbakan lehine bir miktar azaltılmış olsa da, Lübnan sistemi hala başkanlık sistemlerine daha yakındır ve Cumhurbaşkanı hala onun yetkilerinden yararlanmaktadır ve hala kontrol edebilmektedir. Parlamento ve dilediğini başbakan olarak atayabilir (Meir, 2019, s. 108).

Fas'ta kral, hükümete kısa bir süre için dönüşümlü bir içişleri bakanı dayattı ve bundan sonra kraliyet arzusuyla görevden alındı. Youssoufi hükümeti, özellikle iktidar partisi koalisyonu dağılırsa ve kral hala Fas siyasi sisteminde son söze sahipse, devam edemeyebilir.

Görünüşe göre çoğu Arap kral ve cumhurbaşkanı, krallar söz konusu olduğunda iktidarı veya cumhurbaşkanları söz konusu olduğunda pozisyonunu bırakmaya hazır değil. Anayasal monarşi, Ürdün ve Fas da dahil olmak üzere Arap rejimlerinde uygulanmayan, kralın bakanları aracılığıyla iktidara sahip olması ve iktidarı

yönetmemesi veya kullanmaması anlamına gelir. Cumhuriyet sistemlerinde vatandaşın iradesine göre görevinden ayrılmaya hazır bir cumhurbaşkanı yok gibi görünüyor. Aksine, bazı Arap cumhurbaşkanları cumhurbaşkanlığını yenilemek için bir referandum veya seçim yapmayı reddediyor. İlk darbenin liderlerinden bazıları hâlâ görevlerinde. Diğer durumlarda, iktidar bir darbenin liderinden sonraki bir darbenin liderine geçmiştir ve ölüm, iktidarın transferine izin veren tek faktör olmaya devam etmektedir (Sarihan, 2012, s. 9).

Libya ve Umman Sultanlığı'nda olduğu gibi, bazı Arap rejimlerinin liderin ortadan kaybolması durumunda iktidar devri için bir mekanizma tanımlamamış olması ciddi bir meseledir. Anayasanın, bir pozisyonun boşalması durumunda yetki devri için bir mekanizma belirlediği bazı ülkelerde, anayasaya saygı gösterilmedi, ancak belirli bir kişiye uyacak şekilde şaşırtıcı bir hızla değiştirildi, bu da anayasanın değiştirilemeyeceği anlamına geliyor. Saygı duyulmalı çünkü Arap rejimleri, pozisyonun cumhuriyetçi bir sistemde miras kaldığını biliyorlar ve bu da bazılarının onlara cumhuriyet demesine neden oldu.

Arap siyasi sistemlerinde güç aktarımının geleceği, bir dizi faktöre bağlıdır, bunların en önemlisi, herkes tarafından saygı duyulan bir güç aktarımı mekanizması hakkında açık bir anayasal metne duyulan ihtiyaçtır. vatandaşların yargıç ve son referans olduğu siyasi rekabete izin veren gerçek siyasi ve partizan çoğulculuk ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yapılması ihtiyacı Seçmen iradesinin ifade edilmesine izin veren gerçek bir parlamenter ve yerel yönetim ve bu tür sloganlardan vazgeçilmesi gerekliliği Arap-İsrail çatışmasının dikkate alınması, milletin birliğinin korunması ve Arap halklarının en nitelikli liderlerini seçebilecekleri ve hiç kimsenin kendileri için seçemeyeceğini vurgulayan tarihsel dönemin gereği olarak, yetersizlik veya seçim yapamama bahanesi (Whitehead, 2009, s. 219).

Arap siyasi sistemlerinin istikrarı, sistemdeki merkezi konumun boşalması durumunda iktidarın barışçıl transferini garanti eden ve monarşi ve cumhuriyetteki farklı eğilimler arasında barışçıl güç aktarımına izin veren anayasal bir mekanizma formüle etme yeteneklerine bağlıdır.

3.8 2005 Irak Anayasası'nda Yetkinin Barışçıl Transferinin Önündeki Engeller

Irak'ın 2005 anayasası resmen parlamenter cumhuriyeti kabul etti. Ve bu birinci maddesinde, “Irak Cumhuriyeti, tam egemenliğe sahip tek, bağımsız bir federal devlettir” hükmünü veriyor. Hükümet sistemi cumhuriyetçi, temsili, parlamenter ve demokratiktir ve bu anayasa Irak'ın birliğinin garantörüdür. Barışçıl yetki devri ilkesi, parlamenter cumhuriyet sisteminin temel ilkelerinden ve dayanaklarından biridir. 2005, korunmasını sağlayan pek çok güvence içeriyordu, ancak siyasi uygulama ve barışçıl müzakere ilkesi üzerindeki etkisi, orada bu ilkeyi engelleyen birçok engel oluşturdur (Galbreath, 2012, s. 29).

Irak anayasal sisteminde barışçıl müzakere sürecinin önünde yasal konularla ilgili olanlar da dahil olmak üzere bir dizi faktör bulunmaktadır; Siyasi meselelerle ilgili olanlar dahil, ekonomik, sosyal ve mezhep meseleleriyle ilgili başka faktörler de var. Tüm bu faktörler, barışçıl müzakere sürecini benimseyen siyasi sistemlerde son derece önemlidir. Irak'ta iktidar transferinin önünde durabilecek olumsuz bir rolü var. Irak, devlet kurumlarında, çevrede ve toplumda imajı net olan art arda yaygın yolsuzluk dönemleri yaşadı. Bu, güvenlik durumuna ve yüksek fiyatlar ve yaygın işsizlik ile kötü hizmetlere olumsuz yansıdı. Genel bütçenin kötü dağılımı ve kapılarının düzeni, servetin insanlar arasındaki dağılımında eşitsizliğe yol açtı. Tüm bu boyutlar ve diğerleri, Irak'ta barışçıl müzakere süreci olacaktır (Brooks, 2015, s. 1).

3.8.1 Yasal engeller

Barışçıl bir şekilde yetki devrinin önündeki yasal engeller iki açıdan temsil edilmektedir: birincisi, güçler arasında zayıf bir denge, ikincisi ise seçim sisteminin zayıflığı ile ilgilidir:

3.8.1.1 Zayıf güçler dengesi

Yetkiler arasındaki denge, yürütme erkinin yasama erkine karşı sorumluluğuna dayanır ve hükümetten güveni geri çekme yetkisi, yürütmenin parlamentoyu feshetme ve istisnai olarak seçim çağrısı yapma hakkıyla eşleşir. Parlamenter sistemdeki gelenek, hükümetin Parlatentonun rahminden doğmasıdır. Bu sistem, güçler dengesinden bahsetmek için ideal bir modeldir. Yasama ve yürütme erkleri arasındaki denge sistemi, bir işlev ve gözetim alışverişi olarak yorumlanmıştır. Çoğu

durumda, parlamenter anayasalar her iki otoriteye de aralarında bir denge kurmayı amaçladıkları bir dizi işlev verir; bu, anayasaların yasama otoritesine, yürütme yetkisinin kötüye kullanılması veya ihlali durumunda yürütme yetkisini kontrol etme hakkı verdiği anlamına gelir. İkinci (yürütme) mercinin sorumluluğuna karar vermek ve ondan güveni geri almak birinci (yasama) mercinin hakkıdır (Romano & Gurses, 2014, s. 5).

Güçler dengesi ile barışçıl müzakere süreci arasındaki ilişki, kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanan ve hedeflerine ulaşmanın temel direği olarak kabul edilen parlamenter sistemin kalbinde açıkça görülmektedir. 2005 Irak anayasası hükümlerine göre ise, siyasi tiranlığı devam ettiren üç işlevli gücün birliği ilkesinden kurtulmanın bir adımı olarak kuvvetler ayrılığı ilkesine atıfta bulundu; Ayrıca, anayasanın yasama yetkisinin Temsilciler Konseyi ve Federasyon Konseyi olmak üzere iki odadan oluşmasını şart koştuğunu görüyoruz. Dolayısıyla, bu ilkede yasama yetkisi içinde uyum görüyoruz, ancak anayasal yasa koyucu, Federasyon Konseyi'ni oluşturma sürecini, üyelerinin üçte iki çoğunluğuyla Temsilciler Meclisi tarafından çıkarılan bir yasaya tabi bıraktı ve işte burada yasama yetkisi içindeki dengesizliğin açık bir göstergesidir. Ayrıca, anayasal yasa koyucu, seçim döneminin (2005-2009) sona ermesinden sonra Federasyon Konseyi yasasının yasallaşmasını erteledi ve Federasyon Konseyi yasası henüz yürürlüğe girmedi. Yürütme makamındaki dengeye gelince, bunun iki anlamı vardır: Birincisi, bölgelerde meydana gelen krizlerle baş edebilme yeteneğidir. İkincisi, Federal Parlamento ile eşit statüye sahip olmasıdır. 2005 Irak anayasasının, üyelerinin üçte birinin talebi veya Başbakanın talebi ve Cumhurbaşkanının onayı ile Temsilciler Meclisinin üyelerinin salt çoğunluğu ile feshedilmesine atıfta bulunduğunu görüyoruz (Miller, 2012, s. 457).

Yukarıdakilerden, Temsilciler Meclisi'ni feshederek yasama yetkisini yürütme yetkisi pahasına güçlendirmenin, iki makam arasında bir dengesizliğe yol açtığı ve bu süreç bir olduğu için barışçıl müzakere sürecinin baltalanmasına yol açtığı söylenebilir. Amaç ve bileşenleri açısından otoriteler arası dengedir ki bu da bizi 2005 Anayasası'nda otoriteler arası dengenin olmadığını ve bu durumun demokratik sistemle çeliştiğini söylemeye sevk etmektedir (Jeffrey, 2007, s. 448).

3.8.1.2 Zayıf seçim sistemi

Irak'ta Saint-Lego yöntemi olarak bilinen seçim sisteminin zayıflığı, geniş kapsamlı partizan çoğulculuğa yol açtı ve bu da parlamentoların çalışmalarını ve performanslarının etkinliğini olumsuz etkiledi. Bu, siyasi çoğulculuğu ortadan kaldırmak için, parlamento bölgesindeki sandalyeler için belirlenen yüzdeyi almayan kuruluşları kazanan listeler arasında dağıtırken hariç tutmak için yasal bir kriter olarak belirli bir yüzde bulamadığımızda daha da kötüleşiyor. Parlamenter kamu sistemine zarar veren, vatandaşların oylarının adayın rızası olmadan alınabileceği. Anayasal sistemi ihlal eder ve aynı zamanda seçim sisteminin geçerliliğinin bunun için bir ön koşul olduğu barışçıl müzakere sürecini engeller. Irak'ta insanlar belli sayıda seçmenin oylarını seçmeden kendilerine devrederek iktidara gelince böyle oldu ve bu Irak'taki demokratik sürecin bozulmasına yol açtı (Rahimi, 2007, s. 11).

3.8.2 Siyasi engeller

İktidarın barışçıl transferinin önündeki siyasi engeller, parti örgütünün zayıflığında ve siyasi muhalefetin zayıflığında temsil edilir:

3.8.2.1 Zayıf parti organizasyonu

Hiç şüphe yok ki, dünyadaki herhangi bir ülkenin, o ülkedeki siyasi sistemin şeklini tanımlayabileceği arayüz olarak hizmet eden parti adı verilen bir örgüte sahip olması gerekir. Parti örgütü, partinin amaçlarına ulaşmak için aldığı çerçeve veya yöntemdir. Siyasi partinin en önemli unsurlarına atıfta bulunarak, partinin politikalarına ve iktidara ulaşma ve siyasi programını uygulama amacına bağlı program olan örgütlenme unsurlarına odaklandığını görüyoruz. Parti örgütlenmesini etkileyen en önemli unsurlar, halkın bilinç düzeyi ve partinin önceki aşamalardan ne kadar gelişmiş olduğudur. Siyasi projesini somutlaştıran bir ideolojinin varlığına ek olarak. Bu, seminerler, gösteriler ve broşürlerin dağıtılması yoluyla insanları partinin fikirleriyle ve siyasi projenin ayrıntılarıyla tanıştırmayı gerektirir. Üyeleri, benimsediği programı uygulamak için seçim sürecinden güç kazanmaya çalışır. Parti teşkilatının zayıf olması ve bu ilkeye olan inancın yanı sıra parti lideri ve üyelerinin seçimi, hedeflerin çeşitlendirilmesi, kadın ve kadınların ötekileştirilmemesi gibi parti içindeki diğer demokratik ilkelere olan inancına dayanmaması durumunda barışçıl bir iktidar devri sağlanamaz. Gençliğin buna katılması ve gücü tekelleştirmesi. Parti

teşkilatının zayıflığı, iktidarın barışçıl bir şekilde devredilmesi ilkesini engellemede etkili bir etkiye sahiptir, çünkü bu zayıflık, partinin iktidara erişim ve siyasi faaliyetlerini gerçekleştirme hedeflerine ulaşmak için etkin bir şekilde çalışmamasına yol açmaktadır (Beetham, 2009, s. 448).

Öte yandan, parti amaçlarını ve ilkelerini yansıtır. Partinin iç düzeyinde demokrasinin hedefleri ve barışçıl iktidar devri hedefleri yoksa, o parti demokrasi ilkelerini ve barışçıl iktidar devrini gerçekleştiremez. Bunun nasıl sağlanacağı, marjinalleşme ve dışlama üzerine kuruludur. Irak'ta ise, 2005 tarihli 36 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun çıkarılmasından ve ırkçı, mezhepçi ve milliyetçi eğilimlerden kaçınılmasına ve parti liderlerinin seçiminde demokratik yöntem ve mekanizmaların benimsenmesine vurgu yapılmasından sonra, gerçek bunun tam tersini göstermektedir. Bu tarafların kendi iç sistemlerinde benimsedikleri bu partilerde liderliğin kalıcı olduğunu ve liderlik varlığının sık olduğunu görüyoruz. Ve bu tarafların çeşitli kesimleri ve bileşenleri cezbetme ve hedefler pahasına kişisel çıkarlara öncelik verme konusunda açık bir yetersizlik var. Barışçıl güç transferi sürecini olumsuz etkileyebilecek bulduğumuz şey budur; Ayrıca, demokratik süreç için sabit kurallar yoktur (Miller, 2012, s. 459).

3.8.2.2 Siyasi muhalefetin zayıflığı

Barışçıl güç aktarımının önündeki en önemli engeller arasında; Siyasal dengeyi sağlayan ve tiranlığa karşı bir duruşla duran bir siyasi muhalefetin varlığını kabul etmemekte ve barışçıl bir iktidar devri sürecine inanmaktadır. Ayrıca siyasi muhalefet seçimler yoluyla iktidara gelmeye çalışıyor. Bu sadece hükümeti eleştirmekle ilgili değil; Aksine, bu amaca ulaşmak ve vatandaşları buna ikna etmek için bu eleştirileri siyasi programında açık ve bütünlüklü bir plan içinde hazırlamak ve formüle etmekten öteye geçmektedir. Ve iktidarın izlediği politikaya alternatif olmak. Muhalefet programının halkın güvenini kazanabilmesi için, bu programın gerçekleştirilebilir olması ve vatandaşların arzu ettiği değişimi gerçekleştirmeye yönelik gerçekçilik ve hırs ile karakterize edilmesi gerekir. Irak'ta, siyasi muhalefet nispeten zayıf olduğu için durum farklıdır, çünkü büyük parlamenter bloklar cumhurbaşkanlığı kurumunda ve Parlamento kurumunda egemen pozisyonları devralmıştır. Ve sonra Temsilciler Meclisi'nde mutlak çoğunluğa sahip olmayan küçük parlamenter bloklar, eylem ve tutumlarında yetersiz kalıyor. Ve kontrol sadece büyük bloklar için kaldı (Galbreath, 2012, s. 34).

Yukarıdakilerden, zeminde siyasi muhalefetin olmamasının, iktidarın barışçıl bir şekilde devredilmesinin zayıflığına yol açtığı ve büyük siyasi partilerin aynı kaldığı ve yüzlerin tekrarlandığı ve iktidara gelenlerin iktidara gelmesi söylenebilir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Irak'ta demokrasinin etkisiz kalmasının ilk nedeni etnik ve dini bölünmelerdir. Devlette Sünnilere karşı Şiiler, Araplara karşı Kürtler gibi eşit olmayan sayıda farklı grup önemli bir rol oynamıştır. Bu tarafların her biri, Irak'ı bir özerk bölgeler topluluğu olarak görmeyi bırakmalı ve ona uygulanabilir bir bölgesel varlık olarak davranmaya başlamalıdır.

ABD, Saddam yönetimini devirmeseydi, Irak'ta demokrasinin başarılı olma şansı daha yüksek olurdu. Devlet, kanlı sahnelerle sonuçlanan iç savaş ve farklı etnik ve dini gruplar arasındaki şiddetten yıkılmazdı. Durum bu gruplar arasında nefret yarattı ve umursadıkları tek şey daha fazla güç kazanmak.

Irak'ta demokrasinin başarısız olmasının ikinci nedeni, işgalden sonra başlayan ve büyük bir hata olarak nitelendirilebilecek şiddet ortamı ve güvenlik durumudur. Sonuç, insanlar daha güvensiz hale geldikçe, Irak genelinde isyancı, terörist ve suçlu şiddette bir artış oldu. Bu, Irak'ın mali kayıplarla mücadele etmesi ve işlev görme kabiliyetine sahip olması nedeniyle sorunlu.

Bir ülke çöktüğünde, iç savaşa kapandığında ve kaos içindeyken kalan boşluğu doldurmak için askeri işgalin olması mantıklıdır. Ulus kendi benzersiz demokrasi markasını geliştirmek istiyorsa, zorunlu demokrasi ile göç arasında bir orta yol bulunması gerektiği öne sürülüyor. Bu hatalara rağmen, Irak'ta demokrasi için bir şans var ama siyasi anlaşma gibi birçok şeyin yerine getirilmesi gerekiyor, tüm büyük grupların şiddetli isyan ve terörle dolu bir arenadan ziyade birbirlerinin barışçıl politikalarına inanmaları gerekiyor. Aksi takdirde Irak'ta demokrasinin olması mümkün değildir.

Terör örgütleri, özellikle de Irak'ın büyük şehirlerini yöneten Tekfirciler, ülkenin durgun demokratik ilerlemesine katkıda bulunan üçüncü bir faktör. Hükümet temsilcileri de dahil olmak üzere İslam'ın dışından herhangi birini düşman olarak etiketlemek, amaçlarının ve politikalarının temelini oluşturuyordu. Böylece El Kaide ve DAESH, katı bir pan-İslam devleti inşa etmek için insanlar arasında korkuyu

empoze ederek çalıştı. Demokrasi, tekfirci anlayış ve inançlar nedeniyle büyük bir dini günahtır ve ABD (terör gruplarının inanmadığı bir ülke) tarafından dayatılmasıyla düzelmedi. Söz konusu açıklama, kavramın huzur, istikrar, sağlıklı koşullar ve disiplin gerektirdiği için demokrasiyi uygulamanın zor olabileceğini gösteren bir kaos, şiddet ve istikrarsızlık görüntüsüdür.

Sonuç olarak, Irak'ta demokrasi üç değişken nedeniyle işlemedi. Birincisi etnik ve dini bölünmeler, ikincisi şiddet ortamı ve üçüncüsü insanların hayatlarına mal olan terörist grupların varlığı. Seçilen üç değişken bu tez için çok önemli ve önemlidir. Daha önce de belirtildiği gibi, yol bağımlılığı teorisine göre, tarih meselesi ve üç değişken Irak'ta demokrasiyi tarihsel olarak etkilemiştir. Ayrıca, üç değişkenin etkisi hala demokrasiye giden yolu ve Irak'taki sorunlu siyasi durumu etkiliyor. Dolayısıyla Irak'ta demokrasiyi etkileyen ve etkilemeye devam eden bu üç değişkene tam olarak ışık tutmanın önemli olduğu sonucuna vardım.

KAYNAKLAR

- Anderson, L., & Stansfield, G.** (2014). *The Future of Iraq: Dictatorship, Democracy or Division?*. St. Martin's Press.
- Asseburg, M., & Wimmen, H.** (2016). Dynamics of transformation, elite change and new social mobilization in the Arab world. *Mediterranean Politics*, 21(1), 1-22.
- Bali, A. U., & Rana, A.** (2011). Pax Arabica: Provisional Sovereignty and Intervention in the Arab Uprisings. *Cal. W. Int'l LJ*, 42, 321.
- Baradat, L. P., & Phillips, J. A.** (2016). *Political ideologies: Their origins and impact*. Routledge.
- Beck, E. E.** (2002). P for political: Participation is not enough. *Scandinavian Journal of Information Systems*, 14(1), 1.
- Beetham, D.** (2009). The contradictions of democratization by force: the case of Iraq. *Democratization*, 16(3), 443-454.
- Bengio, O.** (2002). *Saddam's word: political discourse in Iraq*. Oxford University Press on Demand.
- Birdsall, N., & Subramanian, A.** (2004). Saving Iraq from its oil. *Foreign Aff.*, 83, 77.
- Börzel, T. A., & Lebanidze, B.** (2018). "The transformative power of Europe" beyond enlargement: the EU's performance in promoting democracy in its neighbourhood. In *The European Union and Central and Eastern Europe* (pp. 17-35). Routledge.
- Bramwell, B.** (2013). Governance, the state and sustainable tourism: A political economy approach. In *Tourism governance* (pp. 59-78). Routledge.
- Brooks, T. D.** (2015). Legitimate Deliberate Democracy in Transition: Failure in the Democratization of Iraq by the United States from 2003-2014. *Small Wars Foundation*.
- Campante, F. R., & Chor, D.** (2012). Schooling, political participation, and the economy. *Review of Economics and Statistics*, 94(4), 841-859.
- Chubin, S., & Tripp, C.** (2019). *Iran and Iraq at war*. Routledge.
- Dalton, R. J.** (2008). Citizenship norms and the expansion of political participation. *Political studies*, 56(1), 76-98.
- Dawisha, A.** (2005). The prospects for democracy in Iraq: Challenges and opportunities. *Third World Quarterly*, 26(4-5), 723-737.
- Dawisha, A.** (2013). *Iraq: A political history*. Princeton University Press.

- De Jong, J.** (2005). 'The principles of steam': political transfer and transformation in Japan, 1868–89. *European Review of History: Revue europeenne d'histoire*, 12(2), 269-290.
- De Moor, J.** (2017). Lifestyle politics and the concept of political participation. *Acta Politica*, 52(2), 179-197.
- Diamond, L.** (2004). What went wrong in Iraq. *Foreign Aff.*, 83, 34.
- Dimitrova, D. V., & Strömbäck, J.** (2005). Mission accomplished? Framing of the Iraq War in the elite newspapers in Sweden and the United States. *Gazette (Leiden, Netherlands)*, 67(5), 399-417.
- Dodge, T.** (2014). Can Iraq be saved?. *Survival*, 56(5), 7-20.
- Dodge, T.** (2021). The failure of peacebuilding in Iraq: The role of consociationalism and political settlements. *Journal of Intervention and Statebuilding*, 15(4), 459-475.
- Durac, V.** (2013). Protest movements and political change: an analysis of the 'Arab uprisings' of 2011. *Journal of Contemporary African Studies*, 31(2), 175-193.
- Ekman, J., & Amnå, E.** (2012). Political participation and civic engagement: Towards a new typology. *Human affairs*, 22(3), 283-300.
- Faust, A. M.** (2015). *The Ba'thification of Iraq: Saddam Hussein's Totalitarianism*. University of Texas Press.
- Fisher, D. R.** (2012). Youth political participation: Bridging activism and electoral politics. *Annual review of Sociology*, 38(1), 119-137.
- Fox, S.** (2014). Is it time to update the definition of political participation?.
- Galbreath, D. J.** (2012). Securitizing democracy and democratic security: a reflection on democratization studies. *Democracy and Security*, 8(1), 28-42.
- Goemans, H. E., Gleditsch, K. S., & Chiozza, G.** (2009). Introducing Archigos: A dataset of political leaders. *Journal of Peace research*, 46(2), 269-283.
- Grugel, J., & Bishop, M. L.** (2013). *Democratization: a critical introduction*. Bloomsbury Publishing.
- Gruszczynski, M. W., Balzer, A., Jacobs, C. M., Smith, K. B., & Hibbing, J. R.** (2013). The physiology of political participation. *Political Behavior*, 35(1), 135-152.
- Haerpfer, C., Bernhagen, P., Inglehart, R. F., & Welzel, C.** (2009). *Democratization*. Oxford University Press.
- Haggard, S., & Kaufman, R. R.** (2018). *The political economy of democratic transitions*. Princeton University Press.
- Hooghe, M., Hosch-Dayican, B., & Van Deth, J. W.** (2014). Conceptualizing political participation. *Acta Politica*, 49(3), 337-348.
- Hunt, C.** (2005). *The history of Iraq*. Greenwood Publishing Group.
- Jeffrey, A.** (2007). The politics of 'democratization': Lessons from Bosnia and Iraq. *Review of International Political Economy*, 14(3), 444-466.

- Jervis 1, R.** (2006). Reports, politics, and intelligence failures: The case of Iraq. *Journal of strategic studies*, 29(1), 3-52.
- Kassa, S.** (2015). Challenges and opportunities of women political participation in Ethiopia. *Journal of Global economics*, 3(4), 1-7.
- Katzman, K.** (2008). *Iraq: politics, elections and benchmarks*. DIANE Publishing.
- Keegan, J.** (2010). *The Iraq War*. Random House.
- Kirmanc, Ş.** (2013). *Identity and nation in Iraq*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.
- Kovacheva, S.** (2005). Will youth rejuvenate the patterns of political participation. *Revisiting youth political participation*, 19, 29.
- Lukitz, L.** (2005). *Iraq: the search for national identity*. Routledge.
- Manjhi, G., & Mehra, M. K.** (2018). Political transfer cycles from the centre to the States. *Ensayos Sobre Politica Economica*, 36(86), 207-241.
- Mansfield, E. D., & Snyder, J.** (2015). Democratization and war. In *Conflict After the Cold War* (pp. 390-403). Routledge.
- Marr, P.** (2009). *Who Are Iraq's New Leaders? What Do They Want?*. DIANE Publishing.
- Marr, P., & Al-Marashi, I.** (2018). *The modern history of Iraq*. Routledge.
- Marx, A. W.** (2005). *Faith in nation: exclusionary origins of nationalism*. Oxford University Press.
- McClurg, S. D.** (2003). Social networks and political participation: The role of social interaction in explaining political participation. *Political research quarterly*, 56(4), 449-464.
- Meir, A.** (2019). Local government among marginalized ex-nomads: The Israeli Bedouin and the state. In *Marginality in Space—Past, Present and Future* (pp. 101-119). Routledge.
- Miller, B.** (2012). Does democratization pacify the state? The cases of Germany and Iraq. *International Studies Quarterly*, 56(3), 455-469.
- Milner, H. V., & Mukherjee, B.** (2009). Democratization and economic globalization. *Annual Review of Political Science*, 12(1), 163-181.
- Mutz, D. C.** (2002). The consequences of cross-cutting networks for political participation. *American Journal of Political Science*, 838-855.
- Nazir, M.** (2006). Democracy, Islam and insurgency in Iraq. *Pakistan Horizon*, 59(3), 47-65.
- Ottaway, M., & Kaysi, D.** (2012). *The state of Iraq* (Vol. 2). Carnegie Endowment for International Peace.
- Pant, G.** (2012). From the Vantage Point of Tahrir Square: Popular Uprising in the Arab World. *International Studies*, 49(3-4), 331-350.
- Pease, D. E.** (2021). The Après-Coup: President Trump's Transfer of Power. *Amerikastudien*, 66, 143-53.

- Pridham, G.** (2000). *The dynamics of democratization: a comparative approach*. A&C Black.
- Rahimi, B.** (2007). *Ayatollah Sistani and the democratization of post-Ba'athist Iraq* (Vol. 187). United States Institute of Peace.
- Ribot, J. C.** (2003). Democratic decentralization of natural resources. In *Beyond structural adjustment The institutional context of African development* (pp. 159-182). Palgrave Macmillan, New York.
- Romano, D., & Gurses, M.** (2014). *Conflict, Democratization, and the Kurds in the Middle East: Turkey, Iran, Iraq, and Syria*. Springer.
- Saikal, A.** (2003). *Democratization in the Middle East: experiences, struggles, challenges*. United Nations University Press.
- Saouli, A.** (2019). Sectarianism and political order in Iraq and Lebanon. *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 19(1), 67-87.
- Sarhan, A.** (2012). Is the Arab Spring in the Third Wave of Democratization? The Case of Syria and Egypt. *Turkish Journal of Politics*, 3(1).
- Sending, O. J., & Neumann, I. B. (2006). Governance to governmentality: Analyzing NGOs, states, and power. *International studies quarterly*, 50(3), 651-672.
- Tilly, C.** (2000). Processes and mechanisms of democratization. *Sociological Theory*, 18(1), 1-16.
- Tolbert, C. J., & McNeal, R. S.** (2003). Unraveling the effects of the Internet on political participation?. *Political research quarterly*, 56(2), 175-185.
- Vanhanen, T.** (2004). *Democratization: A comparative analysis of 170 countries*. Routledge.
- Volpi, F.** (2013). Algeria versus the Arab spring. *Journal of Democracy*, 24(3), 104-115.
- Weiss, J.** (2020). What is youth political participation? Literature review on youth political participation and political attitudes. *Frontiers in Political Science*, 2, 1.
- Weitz-Shapiro, R., & Winters, M. S.** (2008). *Political participation and quality of life* (No. 638). Working Paper.
- Welzel, C., Haerpfer, C. W., Bernhagen, P., & Inglehart, R. F.** (Eds.). (2018). *Democratization*. Oxford University Press, USA.
- Whitehead, L.** (2009). Losing 'the force'? The 'dark side' of democratization after Iraq. *Democratization*, 16(2), 215-242.
- Wimmer, A.** (2003). Democracy and ethno-religious conflict in Iraq. *Survival*, 45(4), 111-134.
- Yaphe, J. S.** (2008). Iraq: Are We There Yet?. *Current History*, 107(713), 403-409.
- Younis, N.** (2011). Set up to fail: Consociational political structures in post-war Iraq, 2003–2010. *Contemporary Arab Affairs*, 4(1), 1-18.

ÖZGEÇMİŞ

Abdullah Mousa ALBAYATI

ÖĞRENİM DURUMU:

- Lisans: Al Mansour Üniversitesi - Hukuk Fakültesi, 2018-2019.
- Yüksek Lisans: İstanbul Gedik Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı 2021-2022-Devam

MESLEKİ DENEYİM VE ÖDÜLLER:

Avukat olarak çalışmaktadır.